

Siikajoen kunnan perusopetuksen opetus- suunnitelma (Päivitys 22.09.2011/Sivistyslautakunta)

---

1. ARVOT

Siikajoen kunnan perusopetuksen keskeisiä arvoja ovat

- terve itsetunto
- vastuullisuus
- sosiaalisuus - yhteisöllisyys
- aktiivisuus - terve uteliaisuus - yritteliäisyys
- kokonaisvaltainen hyvinvointi

Itsensä ja ympäristönsä kanssa hyvin toimeentuleva kansalainen.

2. TOIMINTA-AJATUS

Toiminta-ajatuksen perustana ovat perusopetuksen arvot, Siikajoen kunnan sivistystoimen strategia . Siikajoen kunnan perusopetus tukee kasvua ja oppimista siten, että oppilaasta kasvaa ”**Terveen itsetunnon omaava, vastuullinen ja erilaisuutta kunnioittava ihminen**”.

3. TOIMINTAKULTTUURI

Perusopetuksen toimintakulttuuri perustuu perusopetuksen arvoihin ja toiminta-ajatuksen ja sen lähtökohtana on oppilas. Jokaisella oppilaalla on oikeus

- kokea olevansa tärkeä, ainutlaatuine ja rakastettu,
- kokea olonsa turvalliseksi,
- kokea tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi,
- onnistua ilmaisemaan ja jakamaan ajatuksiaan ja tunteitaan,
- kokea ystävyyttä ja auttamisen iloa,
- huomata velvollisuutensa,
- kokea oikeudenmukaisuutta, yhteenkuuluvuutta ja luottamusta,
- löytää itseään innostavia ja kiinnostavia asioita,
- tuntee työn iloa ja hyvää oloa myös ponnisteluja vaativissa suorituksissa,
- kokea onnistuvansa ja saada epäonnistua,
- pystyä selviytymään kohtaamistaan pettymyksistä,
- kokea kauneuselämyksiä ja
- suhteutua tulevaisuuteen toiveikkaasti.

4. OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä ympäristöä, psyykkisiä tekijöitä ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuu.

Fyysinen ympäristö

Siikajoen kunnassa on 1.1.2007 alkaen 6 perusopetusta antavaa koulua . Tilat ovat hyvässä kunnossa ja niissä on mahdollisuus nykyaikaisen mediatekniikan käyttämiseen. Tilojen ympäristöt ovat esteettisiä. kaikilla kouluilla on mahdollisuus kirjaston käyttämiseen.

Psyykinen ja sosiaalinen ympäristö

Koulujen psyykinen ja sosiaalinen ympäristö tukee opettajan, oppilaan ja kotien keskinäistä vuorovaikutusta ja edistää vuoropuhelua ja työskentelyä ryhmän jäsenenä. Oppimisympäristö ohjaa oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilas voi vaikuttaa oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen esim. oppilaskuntatoiminnan kautta.

Perusopetuksessa vallitsee avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri.

5. TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään oppiaineelle ominaisia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Työtapojen tehtävänä on kehittää ja edistää

- oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja
- työskentelytaitoja
- sosiaalisia taitoja
- aktiivista osallistumista
- tieto- ja viestintätekniikan taitoja ja

antaa mahdollisuuksia

- luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkeihin.

Työtavoissa huomioidaan tyttö/poikapedagogiikkaa. Yhdysluokkaopetuksessa huomioidaan eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus.

6. YHTEISTYÖ

6.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön osallistuu myös kunnan sosiaalitoimi, lastensuojeluviranomaiset ja terveydenhuolto.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun opetus-, kasvatusta ja arviointityöhön yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Kouluilla järjestetään vanhempien tapaamisia, vanhempain iltoja ja vanhemmille suunnattuja koulutustapahtumia.

Huoltajilla on perusopetuksen päättövaiheessa mahdollisuus osallistua oppilaan jatko-opiskelun suunnitteluun yhdessä oppilaanohjaajan kanssa.

6.2. Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Koulu tekee yhteistyötä kunnan eri sektoreiden kuten terveys- ja sosiaalitoimen, nuoriso- ja liikunta- ja kulttuuritoimen sekä kansalaisopiston kanssa oppilashuollossa, tapahtumien järjestämisessä sekä hyödyntäen yhteisiä toimijoita ja opettajia.

Koulut tekevät yhteistyötä myös seurakunnan, paikkakunnan yrittäjien sekä järjestöjen kanssa.

6.3. Yhteistyö esiopetuksen kanssa

Perusopetuksen opetussuunnitelman alkuopetuksen osio on suora jatko esiopetuksen opetussuunnitelmalle. Esiopetus tapahtuu kouluilla ja sivistyslautakunnan alaisuudessa.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Tässä luvussa käsitellään oppimisen ja koulunkäynnin tuen keskeisiä tavoitteita ja järjestämistä sekä tuen rakennetta ja tasoja Siikajoen kunnan varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Tuen rakennetta kuvataan tarkemmin kolmen portaan kautta: yleinen (luku 7.1.), tehostettu (luku 7.2.) ja erityinen tuki (luku 7.3.).

Siikajoen kunnassa on varhaiskasvatussuunnitelma (vasu). Vasussa määritellään arvot, jotka ohjaavat alle kouluikäisen lapsen hyvää yksilöllistä kasvua ja kehitystä päivähoitossa. Varhaiskasvatuksen tärkeimmät arvot on mietitty yhteistyössä vanhempien, päivähoidon henkilöstön ja kunnan päättäjien kanssa. Siikajoen kunnassa varhaiskasvatuksen arvoista tärkeimpiä ovat turvallisuus, rajat ja leikki.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus, onnistua oppimisessaan, kehittyä oppijana sekä kehittyä ja kasvaa ihmisenä omista lähtökohdistaan käsin. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kohdistuu yhteisöllisiin ja oppimisympäristöön liittyviin ratkaisuihin sekä yksilön tarpeisiin vastamiseen. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhdestä tukimuodosta useampaan.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen lähtökohtana on oppilaan tarpeiden varhainen havaitseminen ja tuen antaminen. Tarkoituksena on ehkäistä ongelmien syvenemistä ja pitkittymistä. Opettajien yhteistyö ja pedagoginen arviointi sekä terveystarkastusten ja muiden arviointien tulokset ovat pohjana oppilaan tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa. Koulun johto on vastuussa tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tukitoimista keskustellaan vuorovaikutuksessa huoltajan ja oppilaan kanssa. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä.

Erityisissä tilanteissa esim. sairauden yhteydessä tai vaikeassa elämäntilanteessa opetus voidaan järjestää sairaalaopetuksena ja koulukodeissa. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa tai koulukotiopetuksessa olevista lapsista ja nuorista. Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi myös toisen kunnan koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle oppilaan asuinkunnalle, mikäli valtion koulu tai yksityinen opetuksen järjestäjä ei anna erityistä tukea. Tällöin oppilaan asuinkunta päättää erityisen tuen antamisesta.

7.1 Yleinen tuki

Hyvin toimiva perusopetus on lähtökohtana oppilaan suotuisalle oppimiselle ja koulunkäynnille. Koulun toimintatapoja ja –kulttuuria tulee kehittää yhteisöllisyyttä, avoimuutta, erilaisuutta ja psyykkisiä perustarpeita huomioivaksi. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri kouluyhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Opettajan työhön kuuluu tuen tarpeiden arviointi ja tuen tarjoaminen kaikissa opetustilanteissa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä oppilaan, opettajien, huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa.

Yleinen tuki varhaiskasvatuksessa voi sisältää mm. seuraavia keinoja:

- lasten yksilöllisten tavoitteiden huomioon ottaminen
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (alku keskustelu -lomake, lapsen vasu -lomakkeisto)
- henkilöstön hyvä yhteistyö
- kasvatuskumppanuus (vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö)
- toiminnan suunnittelun pohjana lasten ikä ja kehitysvaiheet
- toiminnan eriyttäminen esimerkiksi pienryhmätoiminta ja muut työtavat

Yleinen tuki koulussa sisältää seuraavia tuen muotoja ja järjestämistapoja:

- opetuksen eriyttäminen
- opettajien yhteistyö
- joustavat opetusryhmät
- tukiopetus
- osa-aikainen erityisopetus
- avustajan työpanos
- kerhotoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta

7.2 Tehostettu tuki

Kun yleinen tuki ei riitä, annetaan lapselle tehostettua tukea.

Tehostetun tuen keinoja yleisen tuen lisäksi varhaiskasvatuksessa:

- lapsen varhaiskasvatussuunnitelman seuranta ja arviointi tehostuu
- vanhempien kanssa käytävät keskustelut lapsen tilanteesta
- henkilökunnan tiimityö; yhdessä mietitään keinoja lapsen kasvun tukemiseen
- PSC- ja PICTO –kuvien käyttö kommunikaation tukena tehostuu
- myös muut apuvälineet

Tehostettu tuki koulussa

Oppilas, joka tarvitsee oppimiseen tai koulunkäyntiin säännöllistä tukea, samanaikaisesti useita tukimuotoja tai pitkäaikaista tukea, on oikeutettu saamaan tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman (lomake: oppimissuunnitelma) mukaisesti. Oppilasta opettavat opettajat miettivät ja kokoavat aluksi oppilaan vahvuudet ja tuen tarpeet oppimissuunnitelmaan. Oppilas itse otetaan mukaan oppimissuunnitelman laatimiseen. Oppimissuunnitelman laatimisessa vastuu on luokanopettajalla/ luokanohjaajalla, apuna ovat erityisopettaja ja muut oppilasta opettavat opettajat. He miettivät ja kokoavat oppilaan vahvuudet ja tuen tarpeet oppimissuunnitelmaan. Oppilas itse osallistuu myös oman oppimissuunnitelman laatimiseen. Sen jälkeen käydään keskustelu mahdollisuuksien mukaan huoltajien kanssa, jossa selkiytetään vastuunjako kodin ja koulun välillä.

Tuen tulee olla laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaista. Tärkeää on huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Tehostetun tuen aikana oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti.

Tehostetun tuen lähtökohtana on pedagoginen arvio (lomake: pedagoginen arvio). Sen laativat yhdessä oppilaan opettaja tai opettajat, tarvittaessa muut asiantuntijat. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuudessaan
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- millaiset pedagogiset, oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset tai muut tukijärjestelyt olisivat sopivia oppilaalle

Pedagoginen arvio sekä tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä niiden henkilöiden kesken, jotka välittömästi kuuluvat oppilaan asian käsittelyyn (perusopetuslaki 31 a § 2/3). Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja.

Tukimuotoja voivat olla:

- osa-aikainen erityisopetus
- opintojen yksilöllinen ohjaaminen
- joustavat opetusryhmät
- oppilashuolto
- kodin kanssa tehtävä yhteistyö korostuu

7.3 Erityinen tuki

Kun muut käytetyt tukitoimet, yleinen ja tehostettu, eivät riitä yksilön kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttamiseen, tulee hänelle antaa erityistä tukea.

Erityisen tuen keinoja varhaiskasvatuksessa yleisen ja tehostetun tuen lisäksi:

- perustana ovat päivähoidon omat yleiset kasvatustavoitteet
- kuntouttavan varhaiskasvatuksen suunnitelma laaditaan lapselle yhdessä vanhempien kanssa. Kuntouttavan varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa mukana tiiviisti kaikki lapsen asioissa mukana olevat tahot
- kuntouttavan varhaiskasvatussuunnitelman perustana ovat aina myös hoitavan/kuntouttavan tahon lausunnot ja tavoitteet, OYS, Tahkokangas ja Tervaväylän (Lohipato) koulu
- arjessa tärkeää yhteistyö lapsen omien terapeuttien, kuntayhtymän lasten ja perheiden erityispalveluiden kanssa (terapeutit ja kehitysvammaisten avoimuusohjaaja). Päivittäinen ohjaus ja seuranta, raportointi/palautteen antaminen kuntouttavalle taholle

- erityistä tukea tarvitseva lapsi voidaan tarvittaessa sijoittaa kahden normaalin lapsen paikalle päiväkodissa/ryhmäperhepäiväkodissa
- avustajapalvelut erillisellä lausunnolla
- arjen tukimuotoina:
  - kommunikaatiota tukevat apuvälineet ja menetelmät: kuvat (mm. PCS, PICTO, omat piirretyt kuvat, lehdistä otetut kuvat, valokuvat ym.), erilaiset tekniset apuvälineet (esim. kommunikaattori, pistekirjoitus), viittomat
  - liikkumiseen/hieno-karkeamotoriikkaan liittyvät apuvälineet: lapsen henkilökohtaiset apuvälineet (OYS, tk:n) esim. dallari, seisomateline, tukilastat, pyörätuoli, polkupyörä ja koulun hankkimat/järjestämät esim. istuintyyny, erikoispulpetit, kynätuet, luistelutuet, luiskat
  - aistitoimintoihin liittyvät apuvälineet ja menetelmät: lapsen henkilökohtainen (OYS, tk) lukulaitteet, pistekirjoituskone, kuulokoje, lukutelevisio ja (koulun hankkimat/järjestämät) tilat, valaistus, induktiosilmukka
- mahdolliset terapiat esim. fysio-, puhe-, toimintaterapia; henkilökunta saa konsultaatiota lapsen tilanteesta
- henkilökunnan saama jatkuva ohjaus, tuki ja koulutus esim. osallistuminen lapselle myönnettyihin VPL-viittomakursseihin, päivähoiton järjestämä/antama koulutus, terapeuttien ja avohuollon ohjaajan antama koulutus, osallistuminen yhteispalaveriin kuntouttavan tahon kanssa
- erityisentuen päätös tarvittaessa lapselle ennen esi- tai perusopetuksen alkamista asiantuntija lausuntojen pohjalta (varhaiskasvatusjohtaja tekee hyödyntäen moniammatillista asiantuntemusta)

Erityinen tuki koulussa

Erityinen tuki koulussa järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Rehtori/koulunjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen, jolloin käytävissä ovat kaikki perusopetuksen tukimuodot. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä, tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa (Perusopetuslaki 17§).

Erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tehdä pedagoginen selvitys (lomake: Pedagoginen selvitys) ja tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen tai vastaava sosiaalinen selvitys. Oppilaalle, joka on saanut erityisen tuen päätöksen, laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), (ks. HOJKS- lomake). HOJKS laaditaan pedagogisen selvityksen pohjalta yhteistyössä huoltajan kanssa.

Erityinen tuki tarjoaa oppilaalle kokonaisvaltaisen ja suunnitelmallisen tuen, jotta oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa mahdollisuuden peruskoulun jälkeisille opinnoille. Tärkeää on oppilaan itsetunnon, opiskelumotivaation ja vastuun vahvistaminen omaan opiskeluun liittyen.

Erityisen tuen antamiseksi rehtorin/koulunjohtajan tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin 2. vuosiluokan jälkeen sekä ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä. Alakoulusta yläkoululle siirryttäessä valmistelutyö erityisen tuen piiriin tulee tehdä lähettävän ja vastaanottavan koulun erityisopettajien ja opon kesken. Esityksen erityisen tuen päätöksestä tekee oppilaan parhaiten tunteva taho, eli lähettävä koulu. Erityisen tuen päätöksen (kunnassa käytössä oleva hallintopäätöslomake) tekee vastaanottavan koulun rehtori/koulunjohtaja. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää aina erityisen tuen päätöstä. Kunnassa on käytössä myös erillinen valmistelulomake erityisen tuen päätöksen tekemiseen ja sitä voidaan käyttää tarvittaessa (lomake: Erityisen tuen päätöksen valmistelu).

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen synn vuoksi voida antaa muuten. Erityisen tuen päätöksen valmisteluvastuu on oppilaaksiottoalueen rehtorilla/koulunjohtajalla. Lähikoulupäätöksen mukaisen oppilaaksiottopäätöksen tekee sivistystoimenjohtaja. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen sekä erityisen tuen päätöksen tekee oppilaaksiottoalueen eli vastaanottavan koulun rehtori/koulunjohtaja.

Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä on tehtävä oppilaasta siis pedagoginen selvitys. Sitä ennen opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Pedagogisen selvityksen laatimista varten erityisopettaja hankkii

- selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä häntä opettavilta opettajilta
- selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta moniammatillisen oppilashuollon yhteistyönä

Näiden selvitysten pohjalta erityisopettaja tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta ja kokoaa tiedot pedagogiseen selvitykseen.

Tukijärjestelyt sisältävät mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4 Yksilölliset suunnitelmat

7.4.1 Varhaiskasvatussuunnitelma

Siikajoen kunnan päivähoidossa jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tukee lapsen yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on kasvattajien työväline, jossa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tarpeet, tulevaisuuden näkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arvioidaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa voivat käyttää lapsen hoidosta vastaavat henkilöt. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen perustuu sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin.

Erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeen perusteella tai päivähoidossa olon aikana ilmenneen lapsen kuntouttavan varhaiskasvatuksen tarpeenperusteella laaditaan lapselle kuntoutussuunnitelma (ks. kuntoutussuunnitelma -lomake). Suunnitelmaan kirjattavat asiat riippuvat kullakin lapsella ilmenevästä vammaan laadusta tai yksilöllisen tuen tarpeesta. Kuntoutussuunnitelman laativat lapsen hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä lapsen vanhempien kanssa, lapsen kasvun ja oppimisen seurannan tueksi. Lapsen kuntoutussuunnitelma päivitetään lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kuntoutussuunnitelmaa voivat käyttää lapsen hoidosta vastaavat henkilöt.

7.4.2 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on kirjallinen pedagoginen asiakirja, joka sisältää suunnitelman oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta (ks. lomake). Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Oppimissuunnitelman tarkoituksena on mahdollisimman varhain turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma kokoaa tiedot oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelman avulla huoltaja voi myös paremmin tukea lastaan. Oppilasta itseään koskien, suunnitelman avulla oppilas oppii tiedostamaan omia opiskelutavoitteita ja oppii ottamaan vastuuta opiskelustaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelmassa ei kuitenkaan voida yksilöllistää oppiaineiden oppimääriä.

Siikajoen kunnan kouluissa oppimissuunnitelmaan kirjataan kaikki oppilaan saama tuki. Laajemman oppimissuunnitelman laatimisen pohjana on pedagoginen arvio. Oppimissuunnitelman kokoaavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarvittaessa myös muut asiantuntijat osallistuvat laadintaan. Huoltajan luvalla voidaan hyödyntää kuntoutussuunnitelmaa, mikäli oppilaalla on sellainen. Ensimmäisen luokan oppilaan oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty. Oppilaan osuus suunnittelussa painottuu siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin tietyissä tapauksissa. Jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot sekä perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta voidaan päätyä erityisiin opetusjärjestelyihin. Myös oppilaan terveydentilaan liittyvät syyt voivat olla perustana erityisille opetusjärjestelyille. Edellä kuvattujen erityisten opetusjärjestelyjen pohjaksi tulee tehdä hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Hallintopäätöksen tässä tapauksessa tekee rehtori.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Jokaiselle erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle luokanopettaja tai aineenopettaja yhdessä erityisopettajan kanssa laativat opetussuunnitelmaan perustuvan, henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (lomake: Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS). Suunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilas ja mahdollisuuksien mukaan huoltajat sekä tarvittaessa moniammatillinen tukihenkilöstö. Opettaja tai erityisopettaja toimii koollekutsujana.

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vammaisuuden, kehitysvammaisuuden tai vaikean sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, tulee HOJKS järjestää toiminta-alueittain. Tällöin HOJKS-asiakirjassa näkyvät yksilölliset tavoitteet ja sisällöt toiminta-alueittain. HOJKS:n laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

HOJKS:aan merkitään selkeästi eri asioissa vastualueet kodin ja koulun välillä. HOJKS:n toteutumisesta tulee arvioida ja seurata säännöllisesti. Oppilasarviointi tapahtuu HOJKSissa asetettujen tavoitteiden pohjalta koulujen arviointiaikoina. HOJKS tulee tarkistaa vähintään kerran lukuvuodessa. Arviointipalaveriin kokoontuvat kaikki, jotka ovat olleet sitä mukana laatimassakin. HOJKS:aa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos oppilas siirtyy takaisin tehostetun tuen piiriin, tehdään uusi hallintopäätös ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

Oppilaan siirtyessä perusopetuksen aikana luokasta tai koulusta toiseen ja perusopetuksesta toiselle asteelle lähettävä oppilaitos antaa riittävät tiedot oppilaan aiemmasta opiskelusta vastaanottavalle oppilaitokselle. HOJKS:n sisältämiä tietoja voidaan käyttää hyväksi oppilaan koulutuksen ja tuki-palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä. HOJKS on salassa pidettävä asiakirja ja sitä säilytetään lukitussa paikassa.

8.2 Ohjauksellinen ja muu tuki

8.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Ensisijainen yhteydenpitäjä koulusta kotiin on luokanopettaja tai luokanohjaaja. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaan kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Yhteisötasolla kodin ja koulun yhteistyömuotoja ovat esim. luokkakokoukset ja koko koulun vanhempainillat, yhteiset retket, teemapäivät, juhlat, toimintaillat, kilpailupäivät, kerhotoiminta. Yksilötason yhteistyömuotona on yhteydenpito mm. sähköpostin, tavallisen ja sähköisen reissuvihkon (Wilma) sekä puhelimen välityksellä. Lisäksi voidaan järjestää vanhempainkeskusteluja ja muita tapaamisia, joissa käydään läpi lapsen koulunkäyntiin liittyviä asioita. Tarvittaessa yhteistyötä kodin ja koulun välillä voidaan tehdä moniammatillisesti.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohdaksi on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta. Eri kielitaustoista tulevien perheiden kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään pääsääntöisesti tulkkia.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista. Informaatiokanavana toimivat esim. koulujen omat nettisivut, koulujen kuukausi- ja lukuvuositedotteet, Siikajoen kunnan opetustoimen nettisivut sekä koulutoimikunnat. Aiheita voidaan käsitellä myös vanhempainilloissa.

Koti ja koulu seuraavat yhdessä oppilaan poissaoloja. Huoltajien tulee ilmoittaa oppilaan poissaolosta koululle välittömästi. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle.

Huoltajat saavat tiedon oppilaan myöhästymisistä ja poissaoloista sähköisen reissuvihkon välityksellä tai puhelimitse. Jos oppilaan poissaolot ja käyttäytyminen aiheuttavat huolta, Siikajoen kun-

nassa on käytössä koulukohtaiset ohjeet. Myös tekemättömistä koulutehtävistä ollaan tarvittaessa yhteydessä kotiin.

Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytännöistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä asioista (ks. luku 5.4.3).

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien väliselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirtymävaiheissa. Siikajoen kunnan kouluissa käytetään 6.-7.-luokan siirtymävaiheessa tiedonsiirtolomaketta, jonka täyttävät yhteistyössä 6.-luokan opettaja ja huoltaja.

Oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla tuetaan oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä asioista.

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten (esim. koulukuraattori/-psykologi, sos.työntekijä) on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Erimielisyydet kodin ja koulun välillä lapsen koulunkäyntiin liittyvissä asioissa kirjataan ylös. Asian käsittely päätetään ja se siirretään esimiehelle (koulunjohtaja, sivistystoimenjohtaja). Koti ohjataan ottamaan yhteyttä kyseiseen esimieheen.

8.2.2 Ohjauksen järjestäminen

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaus on koulussa kaikkien opettajien tehtävä. Yläluokilla (7.-9.) toimii lisäksi opinto-ohjaaja. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnitteleminen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksessa saavutetut valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa. Tämä tapahtuu tiiviissä yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä asioista.

Oppilaan päivittäiseen koulunkäyntiin liittyvä ohjaus on luokanopettajan tai luokanohjaajan vastuulla. Ensisijainen yhteydenpitäjä oppilaan kotiin on luokanohjaaja. Tarvittaessa luokanohjaaja konsultoi oppilaan tilanteesta riippuen opinto-ohjaajaa (esim. opiskeluun liittyvät asiat), koulukuraattoria (esim. poissaolot ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät asiat), erityisopettajaa (esim. oppimisvaikeudet) tai terveydenhoitajaa (terveyteen liittyvät asiat).

Peruskoulujen opinto-ohjaajat tekevät säännöllisesti yhteistyötä muun muassa yhteishakuun liittyvien tapahtumien järjestelyissä, TET-jaksojen järjestelyissä sekä kokoontuvat säännöllisesti. Raahan alueen toisen asteen oppilaitosten edustajien kanssa kokoonnutaan niin ikään säännöllisesti. Lisäksi yhteistyötä tehdään nivelvaihekäytäntöihin liittyen: muun muassa oppilaitosvierailut ja –esittelyt sekä nivelvaiheen tiedonsiirto ja oppilaiden jatko-opintoihin sijoittumisen seuranta.

Syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden kohdalla tehdään yhteistyötä ammattistartin, Jopon ja Ammattiopisto Luovin kanssa. Ammatinvalinnanohjauksessa voidaan tehdä yhteistyötä Työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) ammatinvalintapsykologin kanssa. TE-toimiston kanssa tehdään yhteistyötä myös päättöluokkalaisten työelämävalmiuksien kehittämisessä. Siikajoen kunnan nuorisotoimi on mukana 6.–7.-luokan nivelvaiheessa, muun muassa ryhmäyttämisessä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös ohjaukseen liittyvien projektien kanssa. Seutukunnan työ- ja elinkeinoelämän kanssa tehdään yhteistyötä oppilaiden työelämäntuntemuksen lisäämiseksi.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osalueiden edustajien vierailut eri aineiden oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Lisäksi työelämätietouden lisäämistä voidaan toteuttaa oppiaineiden välisenä yhteistyönä.

Työelämään tutustumisen (TET) tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa aloista, ammateista ja työelämän pelisäännöistä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Omakohtaiset kokemukset työelämästä toimivat omien koulutus- ja ammatinvalintojen perustana, ja työn arvostaminen lisääntyy. Työelämään tutustumisen yhteydessä on keskeistä, että oppilas arvioi myös itse omaa toimintaansa ja kokemuksiaan. Tutustumisjakson kokemuksia käsitellään oppilaanohjauksen oppitunneilla. Oppilas saa TET-jaksolta työpaikan edustajan tekemän arvioinnin, TET-todistuksen.

Seisemännellä /kahdeksannella luokalla oppilas voi tutustua työelämään 1 - 2 päivän ajan. Työpaikat voivat olla joko lähiympäristön, koulun tai huoltajan työpaikkoja. Yhdeksännellä luokalla työelämäntutustumisjakson pituus on 5 - 10 päivää. Oppilas hankkii itse tutustumispaikkansa. Opinto-ohjaaja voi järjestää TET-jakson myös osittain tai kokonaan toisen asteen oppilaitokseen. Ennen tutustumisjaksoa oppilaille annetaan tietoa työpaikan hankkimisesta ja työelämän pelisäännöistä. TET:stä tiedotetaan huoltajille ja työpaikoille.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Luokkamuotoista, yhteisötason ohjausta toteutetaan oppilaanohjauksen oppitunneilla, luokanvalvojan /-ohjaajan tunneilla ja luokanvalvojan /-ohjaajan varteissa sekä eri oppiaineiden oppitunneilla. Henkilökohtaista, yksilötason ohjausta toteuttavat opinto-ohjaaja, luokanvalvoja /-ohjaaja sekä jokainen oppilasta opettava opettaja. Opinto-ohjaajan käymät ohjauskeskustelut keskittyvät opiskelun nivelvaiheisiin, 7.-luokan alkuun ja peruskoulun päättövaiheeseen. Tarvittaessa opinto-ohjaaja voi käydä ohjauskeskusteluja muulloinkin yläkoulun aikana. Luokanvalvoja /-ohjaaja voi pitää oppilasvartteja. Jokaisen oppilasta opettavan opettajan tehtävänä on ohjata tarvittaessa myös henkilökohtaisella tasolla opiskeluun liittyvissä asioissa. Opettaja voi käydä myös arviointikeskusteluja oppilaan kanssa.

Voi olla, että yleisen tuen piirissä oleva oppilas tarvitsee jatko-opintosuunnitelmaa tehdessään tehostettuja tai erityisiä ohjauksellisia tukitoimia, vaikka hän ei muutoin peruskouluopinnoissaan olisikaan tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Tehostetun tuen aikana opinto-ohjaajan merkitys kasvaa tulevaisuusnäkökulman avaajana ja työelämätaitojen edistäjänä oppilaan henkilökohtaisen tarpeen mukaisesti. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelua ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päättövaiheen ohjauksessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Tarvittaessa oppilaan opinpolkua voidaan suunnitella yhdessä koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa, esimerkiksi ammatinvalintapsykologi. Mikäli erityisen tuen tarpeen oletetaan olevan peruskoulun jälkeenkin ilmeinen, voidaan ohjausprosessissa käyttää ammatillisen erityisopetuksen tarjoamia palveluja, esimerkiksi koulutuskokeiluja.

Nivelvaiheessa tiedonsiirtoon kiinnitetään erityistä huomiota salassapitomääräykset huomioiden. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä, moniammatillista yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

8.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevilla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. Koulu huolehtii yhteistyössä opetuksen järjestäjän kanssa, että tukea tarvitseva oppilas saa lain edellyttämät ja tarpeensa mukaiset, koulun käynnin kannalta välttämättömät apuvälineet, tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää sivistyslautakunta koulunjohtajan/rehtorin ehdotuksesta. Jos avustajapalvelut evätään, epäämisestä tulee esittää kirjalliset perustelut.

Oppilas voi tarvita tulkitsemistä esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä.

Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittymisen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen. Oppilaan kanssa koulussa työskentelevät henkilöt perehdytetään ennalta oppilaan käyttämään kommunikaatiojärjestelmään. Koulun johtaja / rehtori huolehtii perehdyttämisen toteutumisesta. Oppilaiden välistä vuorovaikutusta edistetään perehdyttämällä oppilastoverit ikätasoon sopivalla tavalla.

Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä. Niissä hyödynnetään oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Oppilaan kanssa työskentelevät ja oppilaan tilanteen tuntevat henkilöt ja asiantuntijat suunnittelevat kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa (esim. oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden käytön). Tulkitsemisessä avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilas-kohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista.

Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkittamis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkittamisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkittamis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkittamis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkittamis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkittamis- ja avustamispalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkittamis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkittamis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkittamis- ja avustajapalveluista. Oppilaille laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkittamisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

8.2.4 Perusopetusta tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa, kuten kummi-/tukioppilas- ja oppilaskuntatoimintaa. Perusopetusta tukevan muun toiminnan järjestämiseksi voidaan tehdä yhteistyötä koulutoimikunnan, seurakunnan, nuorisotoimen ja paikallisten yhdistysten kanssa. Myös koulut voivat tehdä keskenään yhteistyötä esimerkiksi kerhojen järjestämisessä. Toiminnasta tiedottaminen on koulun vastuulla.

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoiminnan vapaaehtoisuus tulee säilyttää. Opetuksen järjestäjä päättää kerhotoiminnan laajuuden ja järjestämisen. Koulujen johtajat määrittelevät kerhotunnit koulukohtaisesti. Kerhon toiminnasta ja suunnittelusta vastaa kerhon vetäjä. Kerhoista tiedotetaan koteihin.

Siikajoen kunnassa järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa. Toiminta on maksullista.

8.3 Joustavan perusopetuksen toiminta

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 7-9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan ja hänen huoltajiensa tekemän kirjallisen hakemuksen perusteella. Siikajoen kunnassa JOPO-ryhmään hakuaika on keväällä ja ajankohta ilmoitetaan hyvissä ajoin. Hausta tiedotetaan paikallislehdessä sekä kunnan kouluilla. JOPO-opettaja ja -ohjaaja kiertävät 7.-8.-luokissa pitämässä lyhyet tietoiskut joustavan perusopetuksen toiminnasta ja oppilailla on mahdollisuus kysyä lisätietoja. Myös erilaiset teemapäivät, JOPO-tori ym. ovat mahdollisia tiedotuskanavia. Hakulomakkeet käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Hakemusten perusteella kutsutaan haastatteluun ne oppilaat, joiden arvioidaan hyötyvän joustavan perusopetuksen kaltaisesta toiminnasta ja toiminnallisista työtavoista. Myös oppilaan luokanohjaajaa konsultoidaan hakuvaiheessa. Haastatteluun kutsutaan myös oppilaiden vanhemmat/huoltajat.

Haastattelujen jälkeen tehdään lopullinen valinta ja ilmoitetaan valinnan tuloksista perusteluineen kaikille ryhmään hakeneille. Rehtori tekee hallintopäätöksen JOPO-ryhmässä aloittavista oppilaista viimeistään heti syksyllä koulun alettua. JOPO-ryhmän oppilaille ei automaattisesti tehdä erityisen tuen päätöstä, koska kyse on yleisopetuksen ryhmästä. Joustavan perusopetuksen oppilasvalinnoissa sovelletaan kaikkiin hakijoihin yhdenvertaisia valintaperusteita ja perusteet kerrotaan myös vanhemmille.

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Koulun toimintakulttuuria, toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita.

Erityisesti huomiota tulee kiinnittää oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaan yhteistyöhön, oppilashuoltoon ja ohjaukseen. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Toiminnassa korostuvat moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö, johon voivat osallistua mm. ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Siikajoen kunnassa yhteistyötahoja ovat mm. työpaikat, nuoriso- ja vapaa-aikatoimi, Siikasalon seurakunta sekä 4H. Toiminnan suunnittelua ja organisointia varten voidaan muodostaa ohjausryhmä tai JOPO-tiimi. Joustavan perusopetuksen (JOPO) luokan oppilaille on oma säännöllisesti kokoontuva oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat JOPO-opettajan ja –ohjaajan lisäksi tilanteesta riippuen rehtori, koulukuraattori, opinto-ohjaaja, aineenopettaja, sosiaaliohjaaja, oppilas ja hänen vanhempansa.

Jokaiselle joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma yhteistyössä JOPO-opettajan ja –ohjaajan, oppilaanohjaajan sekä oppilaan opettamiseen osallistuvien aineenopettajien kanssa (lomake: Oppimissuunnitelma). Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta. Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvitsemaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilaalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös. Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä.

Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta ja se suunnitellaan vastaamaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilaalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia. Koulun tulee sopia kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Työpaikkaopiskelupäiviä on keskimäärin 40-60/lukuvuosi ja ne jakaantuvat tavallisesti neljään työpaikkaopiskelujaksoon (kaksi syysluku-kaudella ja kaksi kevätlukukaudella). Mikäli oppilaalle tulee joitain poissaoloja esim. valinnaisaineiden oppitunneilta työpaikkaopiskelujaksojen aikana, ne eivät saa vaikuttaa alentavasti hänen arvosanoihinsa. Myös valinnaisaineiden oppimääriin liittyviä oppimistehtäviä on mahdollista toteuttaa työpaikkaopiskelujaksoilla, työpaikasta riippuen. Oppilaalle tulee antaa mahdollisuus osoittaa oppimisensa monipuolisesti ja eri tavoin. Näitä tapoja ovat esim. kirjalliset ja suulliset kokeet, jatkuva näyttö, työpaikkaopiskelusta saadut arvioinnit, itsearviointi, erilaiset projektit ja ryhmätöiden tuotokset. Arvioinnin tulee olla kokonaisvaltaista ja monipuolista. Ne oppiaineet, jotka JOPO-oppilas opiskelee koulun valinnaisaineryhmissä, arvioinnista vastaavat ko. aineen opettaja yhteistyössä JOPO-opettajan kanssa.

Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Jokaisesta työpaikkaopiskelujaksosta tehdään kirjallinen työsuopimus, jonka allekirjoituksellaan hyväksyvät oppilas, työpaikan edustaja, JOPO-ohjaaja/-opettaja sekä oppilaan huoltaja/-t. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jaksojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta. Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin.

Työpaikalla oppilaalle on nimetty työpaikkaohjaaja, joka vastaa oppilaan perehdyttämisestä työtehtäviin sekä huolehtii työturvallisuusmääräysten noudattamisesta. Työpaikkaohjaaja laatii myös kirjallisen arvion (työtodistus) oppilaan suoriutumisesta työpaikkaopiskelujaksolla. Alkuperäiset työtodistukset säilytetään koululla ja annetaan oppilaalle peruskoulun päättötodistuksen yhteydessä.

Opetuksen järjestäminen moniammatillisesti edellyttää, että opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä henkilö tai henkilöitä. JOPO-opettaja vastaa luokan opetuksesta ja arvioinnista. JOPO-ohjaaja vastaa mm. työpaikkaopiskelujaksoista sekä leirikoulujen ja tutustumiskäyntien ym. suunnittelusta yhteistyössä opettajan kanssa.

VALINNAISAINEN joustava perusopetus ja pienryhmä

TYÖELÄMÄTAIDOT

Tutustuu työelämään ja hankkii käytännön työkokemuksia työpaikalla.

Omaksuu työelämässä tarvittavia taitoja työssäoppimalla.

Työssäoppiminen on taitojen ja tietojen oppimista työpaikalla.

Työtehtävissä opiskelija osoittaa osaamistaan.

Työssäoppiminen lisää itsetuntoa ja itsenäisyyttä.

Opiskelija tiedostaa oman roolinsa työntekijänä ja osaa toimia työyhteisön jäsenenä.

Opiskelija huomaa, että koulussa opittu tieto on yhteydessä käytännön työtehtäviin. Opiskelija voi näyttää osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä. Opiskelija voi kehittää vuorovaikutustaitoja ja hänen vastuuntuntonsa kasvaa. Opiskelija oppii työtapoja ja työelämän sääntöjä.

Työssäoppiminen tarjoaa mahdollisuuden työskennellä erilaisissa työympäristöissä ja tutustua erilaisiin työpaikkoihin. Työssäoppiminen kasvattaa ko. ammatin tuntemusta ja yleistä työelämätietoutta. Työssäoppiminen ehkäisee työelämästä syrjäytymistä.

Työssäoppiminen luo suhteita työpaikkoihin ja helpottaa työllistymistä opintojen jälkeen.

Työssäoppimisen jatkuva arviointi

Työssäoppimisen arviointi on jatkuvaa oppimisen arviointia, jonka tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijan oppimista

Kannustaa opiskelijaa, antaa palautetta opiskelijalle ja tukee opiskelijan ammatillista kasvua. Päivittäisissä tai viikoittaisissa ohjaustuokioissa opiskelija ja työpaikkaohjaaja arvioivat yhdessä opiskelijan oppimista.

Työssäoppimisjakson lopussa arviointikeskusteluun osallistuvat myös opettaja sekä tarvittaessa ohjaaja. Silloin keskustellaan työssäoppimisjakson hyvistä ja huonoista kokemuksista. Tärkeä osa tätä keskustelua on opiskelijan itsearviointi. Sillä tarkoitetaan opiskelijan omaa käsitystä kehitymisestä ja siitä, onko opiskelija päässyt sovittuihin tavoitteisiin.

Työssäoppimisen arviointi on oppimisen arviointia, joten numeerista arviointia siinä ei tarvita. Arviointi: hyväksytty /hylätty.

8.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

8.4.1 Oppilashuolto

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Sisältöalueet

- Tuen tarpeen arviointi, neuvonta, ohjaus, neuvotteluapu ja erilaiset tukitoimet
- Kouluterveydenhuolto (Kansanterveyslaki 66/1972 ja Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009)
- Lastensuojelulain mukainen kasvatuksen tukeminen (Lastensuojelulaki 417/2007)
- Kouluruokailu

Tavoitteet

- Koulujen toiminnassa tuetaan myönteisen vuorovaikutuksen ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä terveellisen ja turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön luomista ja säilymistä.
- Kouluissa tunnistetaan oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä koulunkäyntiin liittyviä muita ongelmia ja ehkäistään, lievennetään tai poistetaan niitä mahdollisimman varhain.
- Oppilaat saavat tarvitsemaansa tukea ja apua fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuunsa ja kehitykseensä sekä koulunkäyntiinsä.
- Vanhemmat saavat oppilashuoltohenkilöstöltä tukea lasten kasvatukseen ja oppimiseen liittyvissä kysymyksissä.
- Opettajat ja muu oppilashuoltohenkilöstö saa yhteistyön keinoin apua oppilashuollollisiin tehtäviin.

Toimintatavat

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuollon tehtävänä on

- seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia
- kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä
- vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa
- edistää myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä
- pyrkiä mahdollisimman varhain tunnistamaan ja ehkäisemään kasvun ja oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia
- puuttua tarvittaessa ongelmiin

Rakenne, yhteistyö ja vastuun jakaminen

Oppilashuollon järjestäminen kuuluu jokaiselle kouluyksikölle. Oppilashuoltovastuu jakautuu kouluterveydenhuollolle sekä sosiaali- ja opetustoimelle. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon kunnan lapsi- ja nuorisotyötä koskevat muut suunnitelmat (mm. Raahen seutukunnan lastensuojelusuunnitelma 2010-2013, Siikajoen ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnitelma).

1) Kouluterveydenhuolto

Siikajoen terveystyö- ja sosiaalipalveluista vastaa Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä.

Jokaisella kunnan koululla työskentelee kouluterveydenhoitaja ennalta määrättyinä viikonpäivinä.

Kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

-kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta yhteistyössä työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja muiden tarvittavien tahojen kanssa

-vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen

-oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen

-oppilaan suun terveydenhuolto

-oppilaan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen

-oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

-oppilaan työelämään tutustuttamisen aikainen terveydenhuolto

2) Oppilashuoltoryhmä

Kaikilla kouluyksiköillä toimii moniammatillinen oppilashuoltoryhmä (OHR). Ryhmä kokoontuu kullekin oppilashuollolliselle asialle tarvittavalla kokoonpanolla. Ryhmään voivat osallistua rehtori/koulunjohtaja, opettaja(t), koulukuraattori, erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, koulunkäyntiavustaja, opinto-ohjaaja, koululääkäri ja lastensuojelutyöntekijä sekä muita asian käsittelyyn tarvittavia tahoja (kts.5.4.2 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen).

Jokaisella opettajalla, jolla on erityinen huoli oppilaasta, on oikeus pyytää OHR:ää kokoontumaan. Oppilashuoltoryhmän kutsuu koolle koulun rehtori/koulunjohtaja. Rehtori/koulunjohtaja vastaa kirjaamisesta asian käsittelyssä esille tulevat asiat sekä vastaa niiden rekisteröinnistä. Kukin kouluyksikkö luo oman toimintamallinsa OHR:n kokoontumisiin. (Lomakkeet: Oppilaan asian käsittely oppilashuollossa, Kirjaus oppilaan asian käsittelystä oppilashuollossa)

Joustavan perusopetuksen (JOPO) luokan oppilailla on oma säännöllisesti kokoontuva oppilashuoltoryhmä johon kuuluvat JOPO-opettajan ja -ohjaajan lisäksi tilanteesta riippuen rehtori, koulukuraattori, opinto-ohjaaja, sosiaalityöntekijä, oppilas ja hänen vanhempansa.

Oppilashuoltoryhmän vastualueet

Rehtori/koulunjohtaja

- vastuu OHR:n toiminnasta (kirjaaminen, toteutus, seuranta)
- yhteydenpito oppilashuollon eri osapuolten kanssa
- tuki opettajille oppilashuoltotyössä
- resurssivastuu riittävän tuen takaamiseksi
- äkillisissä kriisitilanteissa oppilashuollollisten toimenpiteiden käynnistys
- koulunkäynnin aloittamisen lykkäämisestä ja luokan kertaamisesta päättäminen
- hallinnolliset päätökset riittävien tukitoimien aloittamisesta
- vastuu oppilashuollollisten toimien järjestämisestä

Opinto-ohjaaja

- henkilökohtainen ohjaus
- luokkatuntien pito
- tiedotus- ja yhteydenpitotehtävät
- työelämään tutustuttamisen järjestäminen
- ammatinvalinnanohjaukseen liittyvät tehtävät
- yhteisvalinnan hoitaminen
- täydennyskouluttautuminen
- oppilashuoltoon osallistuminen

Opettaja

- oppilaan hyvinvoinnin seuraaminen
- oppimisen ja työskentelyn arviointi
- luokan ryhmädynamiikan havainnointi
- ongelmatilanteiden selvittely
- poissaoloihin puuttuminen
- yhteydenpito vanhempiin
- oppilashuollon tarpeen arviointi ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistäminen
- tarvittaessa oppilaskohtaisten huomioiden kirjaaminen oppilashuoltotyötä varten
- oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatiminen yhdessä erityisopettajan kanssa
- tekee ehdotuksen luokan kertaamisesta

Erityisopettaja

- testausten tekeminen
- oppilaan kokonaistilanteen kartoitus yhdessä opettajien kanssa
- opettajien konsultointi erilaisten ratkaisujen löytämiseksi
- tekee ehdotuksen luokan kertaamiseksi
- oppimissuunnitelmien ja HOJKS:en laatimiseen osallistuminen
- konsultointityö tehostetun ja erityisen tuen asiantuntijana
- tiedonsiirto nivelvaiheissa
- eri tukimuotojen suunnittelu ja toteuttaminen opetustyössä

Koulukuraattori

- osallistuu pyydettyä oppilashuoltoryhmän työskentelyyn
- toimii yhteishenkilönä eri viranomaistahojen ja perheiden kanssa
- toimii konsulttina muulle henkilöstölle opetus- ja kasvatustyössä
- osallistuu nivelvaiheissa tiedon siirtoon

Koulunkäyntiavustaja

- oppilaista koskevista havainnoista tiedottaminen opettajille
- yhteistyö opettajien ja vanhempien kanssa
- osallistuminen OHR:n tapaamisiin pyydettyä
- sovittujen käytäntöjen toteuttaminen koulussa

Sosiaalityöntekijä – lastensuojelu

- vastaa perhetyöstä
- osallistuu OHR:n toimintaan tarvittaessa
- toimii perheen ja koulun välisessä yhteistyössä
- toimii konsulttina lastensuojelullisissa tilanteissa

Koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut

Lastensuojelulain 9 § mukaan kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita. Niitä tarjotaan kunnan esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävän tuen ja ohjauksen saamiseksi koulunkäyntiin sekä oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä.

Siikajoen kunnassa on yksi koulukuraattori, joka vastaa kaikkien kunnan koulujen kuraattorin tehtävistä. Siikajoen kunnassa ei ole koulupsykologia. Terapia- ja koulupsykologipalvelut (esim. koulukypsyyden- ja oppimisvaikeustestaukset) ostetaan Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta. Lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon palvelut ostetaan Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin Oulun Yliopistolliselta sairaalalta.

(Kts. PARAS:ta seutukunnan lapsille. Raahen seutukunnan lastensuojelusuunnitelma 2010-2013.)

Mielenterveyspalvelut ostetaan Raahen perheneuvolalta.

Kouluruokailu

Oppilaille tarjotaan jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset, erityisruokavaliot sekä oppilaille ja koulun henkilökunnalle suunnatut kouluruokakyselyt. Kouluateriapalvelut järjestää Siikajoen kunta. Keskuskeittiöt ovat Ruukissa Mäkelänrinteellä ja Siikajoen kylällä Gumeruksen koululla. Kukin koulu järjestää välipalan niille oppilaille, joilla koulu-aika kuljetuksineen ylittää kahdeksan tuntia.

Koulukuljetus

Koulumatkakuljetusten aikana liikennöitsijän palveluksessa oleva kuljettaja valvoo ja seuraa kuljetuksessa olevia oppilaita ja tarvittaessa informoi kouluja ongelmatilanteissa. Opetuksenjärjestäjä vastaa koulukyytien valvonnasta.

8.4.2 Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa.

Jokaisella Siikajoen koululla on käytössä turvallisuuskansio. Sen sovittaminen koulukohtaiseksi, päivittäminen, toteutumisen seuranta ja arviointi sekä sisältöön perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu kuuluu kouluille.

Turvallisuuskansiossa kuvataan

- koulun järjestyssäännöt
- kurinpitotilanteissa toimiminen ja oppilashuollollinen tuki kurinpitorangeaistuksen yhteydessä tai silloin kun opetukseen osallistuminen on evätty
- koulukuljetusten turvallisuutta ja odotusaikojen valvontaa koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- pelastussuunnitelma
- kriisisuunnitelma

8.4.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu. Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Yksittäistä oppilasta koskevien tietojen käsittely

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, oppilaan opettaja(t), kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiohjaaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. (Lomakkeet: Oppilaan asian käsittely oppilashuollossa, Kirjaus oppilaan asian käsittelystä oppilashuollossa)

Yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa käsiteltäessä kirjataan

- asian vireille panija
- aihe
- päätetyt jatkotoimenpiteet perusteluineen
- asian käsittelyyn osallistuneet
- tietojen luovutus

Kirjaamisesta, rekisteröinnistä ja tietojen säilyttämisestä vastaa rehtori/koulunjohtaja.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm.

- a) tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämänsä esite-tyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta
- b) tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot
- c) oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot
- d) tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta
- e) oppilaan koesuoritukset
- f) oppilaan todistukseen sisältyvä käyttäytymisen liite

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esim. sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Luovutettava tieto voi koskea mm. sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta.

Oppilaan siirtyessä toiselle opetuksen järjestäjälle aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.

Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia koskevien tietojen käsittely

Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävän toiminnan käsittelyyn voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä.

9. VALMISTAVA OPETUS

Opetussuunnitelma hyväksytty sivistyslautakunnassa 11.11.2010 § 128.

10. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

10.1. Oppiaineen luonne ja tavoitteet

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine. Se on kaiken oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Oppiaineen tehtävänä on saada oppilas kiinnostumaan kielestä ja sen monipuolisesta käytämisestä. Keskeisenä tavoitteena on perustaitojen, monipuolisen kielenhallinnan sekä vuorovaikutustaitojen oppiminen ja kehittäminen. Tavoitteena on, että oppilas arvostaa omaa kieltään, nauttii lukemisesta, on osaava ja innokas kirjoittaja sekä rohkea puhuja. Lisäksi oppilas osaa hakea itsenäisesti ja kriittisesti tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä.

Työtavoissa ja opetusmenetelmissä korostetaan oppilaan aktiivisuutta sekä vastuuta omasta oppimisesta. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen soveltuvat havainnoivat, tutkivat ja toiminnalliset työtavat, ja siksi opetuksessa käytetään yhteistoiminnallista oppimista, pari- ja ryhmätöitä sekä projektitöitä.

Kirjastolla on merkittävä tehtävä äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa. Koulun ja kirjaston yhteistyöllä pyritään varmistamaan, että oppilas osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja ja kirjallisuutta järkevästi ja monipuolisesti tiedon hakemisessa sekä osaa etsiä itseään kiinnostavaa kaunokirjallisuutta ja muutakin luettavaa. Lukemisen pariin oppilasta kannustetaan myös lukupassien ja lukudiplomien avulla.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelman osa-alueita ovat *lukeminen ja kirjallisuus, kirjoittaminen, kielitieto ja viestintä*. Vuosiluokilla 6 – 9 viestintä jaetaan *puheviestintään ja ilmaisutaitoon* sekä *mediataitoon*. Opetussuunnitelman sisällöt on taulukoitu Arviointi-luvun jälkeen. Samaan taulukkoon on kirjattu äidinkielen ja kirjallisuuden opiskeluun kiinteästi liittyvät aihekokonaisuudet. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen osa-alueiden yleiset tavoitteet ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaiset.

10.2. Arviointi

Arviointi on kokonaisvaltainen ja jatkuva prosessi, jossa arvioidaan sekä tuotosta että työskentelyä. Myös oppilaan harrastuneisuus otetaan huomioon. Arvioinnin tukena ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaiset kriteerit: kuvaukset oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan ja 5. luokan päättyessä sekä päättöarvioinnin kriteerit. Arviointi on sekä sanallista että numeroarviointia.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa oppimiselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Arviointi antaa tietoa opiskelun etenemisestä, ja sen tehtävänä on kannustaa ja auttaa oppilasta opiskelussa. Opettajan antaman palautteen lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan myös itse omaa oppimistaan. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä.

Oppimisen tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään oppilaalle lukukauden alussa vuosiluokilla 0 - 6 ja kunkin jakson alussa vuosiluokilla 7 - 9.

10.3. KESKEISET SISÄLLÖT

1. –2. luokat

Puhuminen ja kuunteleminen

1. luokka

- pari-, pienryhmä- ja luokkakeskustelut
- improvisointi
- tutuista asioista kertominen
- kuuntelemisen harjoittelu
- opettajan luenta ja kerronta
- ilmaisutaidon vahvistaminen (integrointi muihin oppiaineisiin)

2. luokka

- arkipäivän puhetilanteissa toimiminen
- tarinoiden kertominen ja asioiden selostaminen parille/pienryhmälle/luokalle
- keskustelutaitojen harjoittelu
- ilmaisutaitoharjoitukset

Lukeminen ja kirjoittaminen

1. luokka

- äänteiden ja kirjainten runsas harjoittelu
- luku- ja kirjoitustaidon alkeiden oppiminen ja päivittäinen harjoittelu
- puheen purkaminen sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi
- painettujen ja sähköisten tekstien avaaminen =>tekstinymmärrys
- ääneen lukemisesta äänettömään lukemiseen
- isot ja pienet tekstauskirjaimet
- oikea kynäote ja kirjoitusasento
- tietokoneen käytön harjoittelu (hiirellä piirtäminen ja kirjoittaminen)
- omien tekstien tuottaminen taitojen mukaan (tärkeintä luomisen ilo!)
- riimittely
- oikeinkirjoituksen harjoittelu erityisesti sanatasolla

2. luokka

- puheen purkaminen sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi
- riimittely
- aakkosjärjestys
- sujuvan lukemisen harjoittelu
- ymmärtävän lukemisen harjoittelu ja päätelmien tekeminen luetusta
- tekstin ymmärtämistä parantaviin menettelytapoihin tutustuminen
- oikeinkirjoituksen harjoittelua sekä sana- että lausetasolla
- omien tekstien tuottaminen
- mielikuvituksen käyttäminen
- tekstien tuottaminen tietokoneella
- sanelut
- isot ja pienet kirjoituskirjaimet ja niiden sitominen
- lauseen lopetusmerkit ja isot kirjaimet
- oma murre

Kirjallisuus

1. ja 2. luokka

- opettajan luenta (päivittäin!)
- monipuolinen teksteihin tutustuminen
- kirjojen lukeminen (elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen)
- kirjallinen keskustelu (päähenkilö, aika, paikka, juoni)
- tiedon hankinta kirjoista
- kirjaston käytön harjoittelu
- Kalevala
- kansalliskirjailijat
- paikalliset kirjailijat, esim. Juha Saransalmen sadut
- sanoma- ja aikakauslehtiin sekä muihin medioihin tutustuminen

Hyvän osaamisen taidot 2. luokan päättyessä

Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- osaa toimia arkipäivän puhetilanteissa
- osaa ilmaista itseään suullisesti niin, että kuulija pystyy seuraamaan kerrontaa (pari => pienryhmä => luokkatilanteet)
- osaa seurata kerrontaa ja keskustelua ja reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja mielipiteillään
- osallistuu luokkansa yhteisiin ilmaisuharjoituksiin

Lukeminen ja kirjoittaminen

Oppilas

- tekee havaintoja kielen merkityksestä ja muodosta (tavu- ja äännerakenne)
- osaa riimitellä
- osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja käyttää aakkosjärjestystä
- lukee melko sujuvasti
- tunnistaa tutut sanat ilman kirjain kirjaimelta etenemistä
- tekee päätelmiä lukemastaan
- osaa lukiessaan tarkkailla, ymmärtääkö hän lukemansa
- tietää, että ymmärtämisen apuna voi käyttää yleistietoa sekä erilaisia kokemuksia ja tietoa kielestä
- tuottaa omia tekstejä sekä käsin että tietokoneella
- käyttää mielikuvitustaan kirjoittaessaan
- osaa sitoa kirjoituskirjaimet toisiinsa
- osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja virheettömästi
- käyttää useimmiten lauseen lopetusmerkkejä ja isoa kirjainta lauseen alussa

Kirjallisuus

Oppilas

- etsii itselleen sopivaa luettavaa
- käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja tiedon etsimiseen
- on lukenut ainakin muutamia lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja

osaa käyttää sanoma- ja aikakauslehtiä sekä muita medioita

3.-9. luokat

3. luokka – Perustaitojen kehittäminen				
Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Viestintä	Aihekokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> - luetun ymmärtämisen kehittäminen ja sujuvan lukutaidon varmentaminen - kannustaminen luku-harrastukseen mm. lukupassin avulla - kirjasta kertominen omin sanoin ja kirjaesitelmän pitäminen - kirjastovierailut ja kirjastonkäyttö - sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lehdet ja sarjakuvat - suomalaisia kirjailijoita - suomalaiset kansansadut - osia lasten Kalevalasta - lukupassin kirjallisuus 	<p>Oikeinkirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> - lauseen rakentaminen: iso alkukirjain ja lopetusmerkit - iso ja pieni alkukirjain - pilkku luettelossa - vuorosanaviiva - yhdyssanat - vierasperäisten kirjaimien kirjoittaminen <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ajatuskartta - juonellinen kertomus - viesti, kirje, päiväkirja, runo <p>Käsialaharjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjoittaminen kirjoitus-kirjaimin - peruskäsialan harjoittaminen 	<p>Äänteet ja kirjaimet</p> <ul style="list-style-type: none"> -vokaalit/konsonantit - diftongit - aakkostaminen <p>Sanat</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanojen luokittelu - yleis- ja erisnimet - yksikkö ja monikko <p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbit, substantiivit, adjektiivit ja persoonapronominin <p>Lause</p> <ul style="list-style-type: none"> - lausetyypit: toteamus-, kysymys- ja kääskylause 	<p>Puhe- ja keskustelu-taitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kertominen - kuunteleminen - puheenvuorojen harjoittelu - mielipiteen ilmaisu <p>Ilmaisuharjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikkeet, eleet, ilmeet - puhuminen - pienten roolien esittäminen - nukketeatteri 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä ja mediataito</p>

4. luokka – Perustaitojen varmentaminen				
Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Viestintä	Aihekokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> - luetun ymmärtämisen kehittäminen ja sujuvan lukutaidon varmentaminen - kannustaminen luku-harrastukseen mm. lukupassin avulla - kirjasta kertominen omin sanoin ja kirjaesitelmän pitäminen - kirjastovierailut ja kirjastonkäyttö - sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lehdet ja sarjakuvat, tietokirjallisuus - suomalaisia kirjailijoita - paikalliset kirjailijat - suomalaisia arvoituksia, sananlaskuja ja uskomuksia. - osia Kalevalasta - lukupassin kirjallisuus 	<p>Oikeinkirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> - alkukirjain ja lopetusmerkit - pilkku pää- ja sivulauseen välissä - yhdyssanat ja yhdysmerkki - vuorosanaviiva - päiväyksen kirjoittaminen <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - otsikointi, käsitekartta - aloitus, juoni, lopetus - kertomus, ilmoitus, uutinen, runo <p>Käsialaharjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjoittaminen kirjoitus-kirjaimin - oman käsialan harjoittaminen 	<p>Sanat</p> <ul style="list-style-type: none"> - synonyymit - vastakohtat <p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - substantiivit, adjektiivit, verbin myönteinen ja kielteinen muoto - pronominit, numeraalit, partikkelit <p>Lause</p> <ul style="list-style-type: none"> - predikaatti - subjekti 	<p>Puhe- ja keskustelu-taitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - lausunta - kerronta - esitys/esitelmä - esityksen havainnollistaminen - perusteleminen <p>Ilmaisuharjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikkeet, eleet, ilmeet - puhuminen, äänenkäyttö - vuorosanojen keksiminen ja esittäminen - pienoishäytelmän esittäminen <p>Mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> - tarkastelukohteena sanomalehti, radio ja televisio 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä ja mediataito</p>

5. luokka – Kielitaitojen laajentaminen				
Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Viestintä	Aihekokonaisuudet
<p>- lukuharrastuksen vahvistaminen ja luetun ymmärtämisen kehittäminen</p> <p>- tekstin ajatuksen löytäminen</p> <p>- lukutekniikat ja opiskelutekniikat</p> <p>- sadut, nuortenkirjat, sarjakuvat, lehdet, tietokirjat</p> <p>- seikkailu-, jännitys- ja fantasiakirjallisuus</p> <p>- lukukokemusten arviointi ja vertailu</p> <p>- kirja- tai kirjallijaesitelmä</p> <p>- kirjaston käyttö ja tiedonhaku</p> <p>- eurooppalaisia kirjailijoita, kansansatuja ja nuorten kirjoja</p> <p>- osia Kalevalasta</p> <p>- Elias Lönnrot, Kalevala-mitta</p>	<p>Oikeinkirjoitus</p> <p>- johtolause ja vuorosanat</p> <p>- vuorosanaviiva ja lainausmerkit</p> <p>- yhdysosat ja yhdysmerkki</p> <p>- alkukirjain</p> <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <p>- tukisanat</p> <p>- tekstin rakenne</p> <p>- mielipiteen ilmaisu ja perustelu</p> <p>- kertomus, runo, mainos</p> <p>- tietokeskitt</p> <p>- tekstin tiivistäminen ja väliotsikointi</p> <p>- tietokoneen käyttö</p> <p>Käsialaharjoitukset</p> <p>- kirjoittaminen kirjoituskirjaimin</p> <p>- oman käsialan vahvistaminen</p>	<p>Sanaluokat</p> <p>- verbi: perusmuoto, myönteiset ja kielteiset persoonamuodot, aktiivi ja passiivi, aikamuodot</p> <p>- adjektiivin vertailumuodot</p> <p>- muiden sanaluokkien kertaus</p> <p>Sijamuodot</p> <p>- nominatiivi, genetiivi, partitiivi</p> <p>Lause</p> <p>- päälause ja sivulause</p> <p>- subjekti, predikaatti ja objekti</p> <p>Kieli</p> <p>- puhutun ja kirjoitetun kielen ero</p> <p>- oma murrealue</p> <p>- paikkakunnan nimihistoriaan tutustuminen (integrointi historiaan)</p>	<p>Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen</p> <p>- kontaktin otto</p> <p>- äänenkäyttö</p> <p>- haastattelu</p> <p>- kuunnella</p> <p>- esitelmä</p> <p>Oman ilmaisun kehittäminen</p> <p>- erilaisia ilmaisuharjoituksia</p> <p>- näytelmän esittäminen</p> <p>- varjoteatteri</p> <p>- teatterivierailu</p> <p>Mediataito</p> <p>- sanomalehti, radio, televisio</p> <p>- elokuva</p>	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä ja mediataito</p> <p>Ihminen ja teknologia</p> <p>- tietoteknisten laitteiden ja ohjelmien sekä tietoverkkojen vastuullinen käyttö</p> <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <p>- toimiminen kiusaamistilanteissa rakentevasti</p>

6.luokka -- Tekstitalojen laajentaminen					
Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Puheviestintä ja ilmaisutaito	Mediataito	Aihekokonaisuudet
<p>Lukuharrastuksen vahvistaminen</p> <p>- mahdollisimman monipuoliseen kirjallisuuteen tutustuminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen</p> <p>- kirjailija- tai kirjaesitelmä</p> <p>Kirjallisuudenlajeihin tutustuminen</p> <p>- sadut, runot, pakinat, novellit, näytelmät, nuortenkirjat, hyperteekstit</p> <p>- yhteisiä ja valinnaisia kokonaisteoksia 2 – 3 luettuina tai kuunneltuina</p> <p>- draama- ja proosakatkelmia</p> <p>- Kalevala, sen vaikutus ja merkitys</p> <p>- eri kansojen sadut, tarinat, runot, legendat ja myytit</p> <p>Kirjaston monipuolinen käyttö</p>	<p>Kirjoittaminen</p> <p>- kirjoitelman otsikointi ja kappalejako</p> <p>- tekstin sujuva kirjoittaminen ja muokkaaminen tietokoneella</p> <p>- omien kirjoitelmien arviointi</p> <p>- eri tietolähteiden eettinen ja järkevä käyttö</p> <p>- kirjoitusharjoituksia ja oman käsialan vahvistamista</p> <p>Fiktiivisiä tekstejä</p> <p>- kertomus, novelli, näytelmä, pakina, runo, oma kirja</p> <p>- käsitteitä: juoni, henkilö- ja luontokuvaus</p> <p>Asiatekstejä</p> <p>- koevastaus, esitelmä, mielipidekirjoitus, luokkalehti</p>	<p>Kielentuntemus</p> <p>Sanat</p> <p>- johtaminen</p> <p>- lainasanat</p> <p>- yhdysosat</p> <p>Sanaluokkien kertaus</p> <p>Sijamuodot</p> <p>- nominatiivi</p> <p>- genetiivi</p> <p>- partitiivi</p> <p>- essiivi</p> <p>- translatiivi</p> <p>- paikallissijat</p> <p>Lause ja virke</p> <p>- päälause ja sivulause</p> <p>- yksinälause ja yhdyslause</p> <p>- subjekti, predikaatti ja objekti</p> <p>Oikeinkirjoitussäännöt</p> <p>Yleissivistävä kieli-tieto</p> <p>- puhekieli ja yleiskieli</p> <p>- Suomen murteisiin tutustumista</p> <p>- Suomessa puhuttaviin kieliin tutustumista</p>	<p>Puhe-, keskustelu- ja kuuntelutaitojen kehittäminen</p> <p>- keskustelu</p> <p>- väittely</p> <p>- esitelmä</p> <p>- tilannepuhe</p> <p>- aktiivinen ja empaattinen kuunteleminen</p> <p>- palautteen antaminen ja vastaanottaminen</p> <p>Oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen</p> <p>Ilmaisuharjoitukset</p> <p>- pantomiimit</p> <p>- leikit, pelit</p> <p>Näytelmä</p> <p>- käsikirjoitus</p> <p>- roolin esittäminen</p> <p>- teatteritietous</p>	<p>Mediataitojen kehittäminen</p> <p>Sanomalehteen tutustuminen</p> <p>Sähköpostin käyttö</p> <p>Internetin vastuullinen käyttäminen</p> <p>Kriittinen ja arvioiva suhtautuminen eri medioihin</p> <p>Sarjakuva</p> <p>- kertomuksen rakenne</p> <p>Elokuva</p> <p>- kertomuksen rakenne</p> <p>- arvostelu</p>	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä- ja mediataito</p> <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <p>- sanomalehtikasvatus</p> <p>Ihminen ja teknologia</p> <p>- tietoteknisten laitteiden ja ohjelmien sekä tietoverkkojen vastuullinen käyttö</p> <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <p>- toimiminen kiusaamistilanteissa; aihetta käsittelevä kirjallisuus, aiheesta kirjoittaminen ja keskusteleminen</p>

7.luokka -- Fakta ja fiktiota

Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Puheviestintä ja ilmaisutaito	Mediataito	Aihkokonaisuudet
<p>Kirjallisuustieto</p> <ul style="list-style-type: none"> - tekstien jaottelu: fakta ja fiktio - kirjallisuuden lajien jaottelu: runous, kertoma-kirjallisuus, näytelmäkirjallisuus - käsitteet: aihe, henkilöt, miljö, juoni, ennakoiti ja takauma - monipuolisesti nuortenkirjoja, novelleja, näytelmiä, runoja, pakinoita, hyper-tekstejä - kokonaisteoksia 2 - 3 - tekstikatkelmia - perinteisen ja modernin runon vertailua <p>Tiedonhallintataidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedon arviointi - tietolähteiden (hakuteosten ja Internetin) monipuolinen käyttö - kirjastonkäyttö 	<p>Faktan tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - referointi: olennaisten asioiden erottaminen, viitustekniikka - aineistopohjainen kirjoittamisen periaatteita - koevastaus <p>Fiktion tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - kertomus; kuvaus ja dialogi sen osina - kerronnan keinot - kerronnan näkökulmia (erilaisia kertojia) - kertomuksen rakenne - runo ja runon keinot - omien runojen tuottaminen 	<p>Kielentuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanaluokkien syventävä ja soveltava käsittely - aikamuodot - kaikkien sijamuotojen syventävä käsittely: ilmaisutehtäviä ja vertailua vieraisiin kieliin - ylä- ja alakäsitteet - virke, lauseiden lajit ja lausetyypit - tekstin käsite <p>Oikeinkirjoitussääntöjen kertaaminen</p>	<p>Viestintä- ja ilmaisutaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - draamaharjoituksia - kuvailu - haastattelu - raportointi 	<p>Mediataitojen vahvistaminen</p> <p>Uutinen</p> <p>Sarjakuva</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilmaisukeinoja - kirjallisuuden opiskelun kohde ja väline <p>Elokuva</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakenne ja ilmaisukeinot, henkilöhaamot <p>Tietoverkkojen ja sähköpostin käyttö</p>	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä- ja mediataito</p> <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanomalehtikasvatus <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietokoneen käyttö <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimiminen kiusaamistilanteissa; aihetta käsittelevä kirjallisuus, aiheesta kirjoittaminen ja keskusteleminen

8.luokka -- Vaikuttaminen

Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Puheviestintä ja ilmaisutaito	Mediataito	Aihkokonaisuudet
<p>Kirjallisuustieto</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjallisuuden lajityyppejä: jännitys-, fantasia-, kauhu- ja scifikirjallisuus - romantiikan ja realismin piirteitä - novelli, näytelmä, kuunnelma - käsitteitä: kertoja, näkökulma ja sanoma <p>Lukuharrastuksen vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteisiä ja valinnaisia kokonaisteoksia 2 – 3 - draama- ja proosakatkelmia 	<p>Faktan tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - argumentoitu teksti: arvostelu, mielipidekirjoitus, aineistopohjainen mielipidekirjoitus - lukupäiväkirja <p>Faktasta fiktioksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - omia tekstejä aineiston pohjalta <p>Fiktion tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - tyyliharjoituksia, esimerkiksi romanttisia ja realistisia tekstejä - luovaa kirjoittamista - kirjallisuustee- maan liittyvä novelli - kuunnelman kirjoittaminen 	<p>Kielentuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> - lauseenjäsennys: kaikki lauseenjäsennet; subjektin ja objektin semanttisia rooleja - modukset <p>Oikeinkirjoitussääntöt</p> <p>Kielellisen vaikuttamisen keinot</p>	<p>Esiintymistottumuk- sen ja viestintätaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilmaisu- ja draamaharjoituksia - kuunnelma - ongelmanratkaisu- keskustelu - väittely 	<p>Sanoma- ja aikakauslehtien tekstilajit</p> <ul style="list-style-type: none"> - artikkeli - reportaasi - yleisönosasto-kirjoitus - kolumni - pääkirjoitus <p>Uutiskriteerit</p> <p>Mainonnan keinoja</p> <p>Kuvan lukeminen</p> <p>Median ongelmien käsittelyä</p> <ul style="list-style-type: none"> - toisen käden tieto - nopean uutisoinnin ongelmat 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä- ja mediataito</p> <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanomalehtikasvatus <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietokoneen käyttö <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakentava toimiminen kiusaamistilanteissa; esim. draamaharjoitukset <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p>

9. luokka - Suomalainen kulttuuri ja sen juuret

Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitieto	Puheviestintä ja ilmaisutaito	Mediataito	Aihekokonaisuudet
<p>Kirjallisuustieto</p> <ul style="list-style-type: none"> - suomalaisen kansanrunouden ja Kalevalan tarkastelua - Suomen kirjallisuuden päävaiheita: romantiikka, realismi ja modernismi - keskeisiä suomalaisia klassikkokirjailijoita: Runeberg, Lönnrot, Kivi, Canth, Aho, Leino, Södergran, Jotuni, Sillanpää, Linna - nykysuomalaisia kirjailijoita 	<p>Yleiskielen käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> - puhutun ja kirjoitetun kielen eroja - vierassanat <p>Fiktio tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - valinnaisesti runoja, novelleja, satuja <p>Fakthan tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - aineistopohjainen kirjoitelma (referointi, aloitus, käsittely, lopetus) - kirjoitelman rakennetarkaisuja (mm. pohdintarakenne) - asiakirjojen kirjoittamista tekstinkäsittelyohjelmaa käyttäen (hakemus, kokousasiakirjat) - projektityö, esimerkiksi tutkielma tai portfolio (esim. nimistö- tai kirjallisuustutkielma) <p>Tiedonhallintataidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietolähteiden käyttö (painetut lähteet ja verkkolähteet) - tekijänoikeudet 	<p>Kielentuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> - nominaalimuodot - lauseenvastikkeet - kielenhuollon keskeisiä asioita <p>Yleissivistävä kielitieto</p> <ul style="list-style-type: none"> - murteet ja slangi - suomen kielen kehitys, kirjakielen vaiheita - suomen kielen ominaispiirteitä - kielikunnat - kielisukulaisuus, suomen sukukielet - kieli-identiteetti: kielen merkitys yksilölle ja kansakunnalle <p>- sanaston ja nimistön rakentuminen, etymologioita</p>	<p>Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - keskustelutaito - kokoustaito - esitelmä - tilannepuheita - puhetilanteiden analysointi- ja palautteharjoituksia <p>Ilmaisuharjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - äänenkäytön ja puhetekniikan harjoituksia - rentoutusharjoituksia 	<p>Mediatekstit</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanoma-, aikakaus- ja verkkolehtien tarkastelua - tekstilajien tutkimista - elokuvan ja kirjallisuuden tai teatterin ja kirjallisuuden vertailua; luku- ja katsomiskokemuksen vertailua 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>Viestintä- ja mediataito</p> <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanomalehtikasvatus <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietokoneen käyttö <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimiminen kiuasaamistilanteissa; aihetta käsittelevä kirjallisuus, aiheesta kirjoittaminen ja keskusteleminen <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p>

11. VIERAAT KIELET (päivitys 5.2.2010 / Sivistystoimenjohtaja Tero Varis)

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaille valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa ja rohkaista oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine.

11.1 Kieliohjelma

Siikajoen peruskoulussa tarjotaan vieraiden kielten opetusta seuraavasti:

- A-kielenä englantia 3.luokalta alkaen
- B-kielenä ruotsia 7.luokalta alkaen
- valinnaisena B-kielenä saksaa 8.luokalta alkaen
- englannin kielikylpyopetusta 2.luokan kevään aikana

Aihekokonaisuudet

Kielten opiskelussa aihekokonaisuudet toteutuvat käsiteltäessä kunkin kielen keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä. Myös erilaisten opetusmenetelmien ja työtapojen hyödyntäminen tukee aihekokonaisuuksien toteutumista.

Kieltenopiskelussa painottuvat erityisesti seuraavat aihekokonaisuudet:

Ihmisenä kasvaminen, Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys sekä Viestintätaito ja mediataito.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on kannustaa ja ohjata oppilasta kieltenopiskelussa ja tukea oppilaan omien kykyjen ja taitojen tunnistamista ja näin tukea oppilaan persoonallisuuden kasvua. Arvioinnin tarkoituksena on kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kielenoppimiselle ja työskentelylle asetetut tavoitteet. Oppilaan itsearviointi lisää realistista suhtautumista omaan kykyihinsä ja auttaa siten tavoitteiden asettamisessa. Kulttuuritaidoista arvioidaan oppilaan kohdekulttuurin tuntemusta ja kykyä viestiä kohdekulttuurille luontevalla tavalla erilaisissa tilanteissa.

Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja käsitellyt keskeiset oppisisällöt.

Jatkuva arviointi kohdistuu kaikkiin kielen osa-alueisiin:

- oppilaan osallistumisaktiivisuuteen
- puhe- ja reagoitivalmiuteen
- kommunikoinnin sujuvuuteen
- tekstin ymmärtämiseen ja tuottamiseen
- puheen ymmärtämiseen ja keskeisten rakenteiden ja sanaston hallintaan.

Kielitaidon arvioinnissa 6. ja 9. luokalla hyödynnetään Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoasteikkojen suomalaista sovellusta (liite).

11.2 A-KIELI (ENGLANTI)

Englantia opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. Englannin kielen opiskelun myötä oppilaille alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

Vuosiluokat 3-6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään englannin kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten.

Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaille tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas harjaantuu

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään englannin kielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tutustuu kohdekulttuuriin ja alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- harjaantuu viestimään jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

3.-4. luokka

Opetus painottuu toiminnallisten ja leikinomaisten työmuotojen, dramatisoinnin, laulujen ja lorujen runsaaseen käyttöön.

5.-6. luokka

Kirjoitetun kielen osuus ja systemaattisempi rakenteiden opiskelu lisääntyy.

VIERAAT KIELET: ENGLANTI

LUOKAT 3-6 KEHITTYVÄ JA TOIMIVA ALKEISKIELITAITO			
AIHEPIIRIT	VIESTINTÄTILANTEET	RAKENTEET	OPISKELUSTRATEGIAT
3lk <ul style="list-style-type: none"> - koti ja koulu - eläimiä - tunteita - ruokia ja juomia - asuinympäristö 	<ul style="list-style-type: none"> - tervehtiminen - esittäytyminen, ikä - voinnin kysyminen - oman ympäristön lyhyt esittely - ruokien/juomien tarjoaminen ja kohtelias vastaanottaminen - pienet ostokset - tuttujen asioiden lyhyt kuvaileminen 	<ul style="list-style-type: none"> - substantiiveja ja niiden säännöllinen monikko ja s-genetiivi - adjektiiveja - keskeisten verbien perusmuodot - numerot 1-100 - prepositiot IN, ON, UNDER, BEHIND - kysymyssanat 	<ul style="list-style-type: none"> - oppimis- ja työskentelytaidot alulle: kuuntelu, puhe, kirjoitus ja tekstin ymmärtäminen - sanaston omaksuminen ja foneemit - yksilö-, pari- ja ryhmätyö - vastuu läksyjen tekemisestä - pientä itsearviointia
4lk <ul style="list-style-type: none"> - aika: kello, viikko ja kuukaudet - oppiaineita - sää - maiden ja kielten nimiä - vaatetus - kehonosat - englantilainen kielialue ja arkielämä 	<ul style="list-style-type: none"> - haastattelemine - ajasta ja paikasta kertominen - koulupäivästä ja vapaa- ajasta kertominen ja kysyminen olla-, omistaa- ja osata-verbien avulla 	<ul style="list-style-type: none"> - be-, have- ja can-verbien kaikki muodot - a/an -artikkelit - epäsäännöllinen monikko - omistuspronominit - yleispreesens - suuret luvut - lisää prepositiioita 	<ul style="list-style-type: none"> -oppimis- ja työskentelytaitojen syventämistä - vuoropuheluja ja keskusteluita - tekstin ja kuullun ymmärtämisharjoituksia - pienimuotoista kirjallista tuottamista - itsearviointia
5lk <ul style="list-style-type: none"> - harrastukset ja vapaa-aika -terveys - ruoka- ja ostoskeskusteluiden syventäminen - ammatteja - ajoneuvot, tien neuvominen - Brittein saarten maantietoa ja kulttuuria 	<ul style="list-style-type: none"> - henkilötietojen kysyminen ja antaminen - kysymysten ja kieltojen tekeminen - vertaileminen - kommunikointi itselle läheisissä, konkreettisissa tilanteissa -lyhyet viestit 	<ul style="list-style-type: none"> - preesensin vahvistaminen - a/an/the –artikkelit - järjestysluvut - persoonapronominien objektimuodot - kestopreesens - lyhyiden adjektiivien komparatiivi ja superlatiivi -imperfektiin tutustuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - läksytekotaitojen hallinta - enemmän itsenäistä tuottamista - mahdollisia projekti/salkkutöitä - kielen sääntöjen soveltamista - itsearviointia
6lk <ul style="list-style-type: none"> - englannin kieli maailmalla - erilaiset kulttuurit, tavat, aksentit - historia - matkustaminen - urheilu - teknologia - luonto - kestävä kehitys 	<ul style="list-style-type: none"> - lomailu - matkustaminen ulkomailla - Suomesta kertominen - tietoliikenne 	<ul style="list-style-type: none"> - preesens - imperfekti - pitkien adjektiivien vertailu - of-genetiivi 	<ul style="list-style-type: none"> - luovat kielenkäyttötilanteet - apuvälineiden käyttö: sanakirjat, CD:t, kasetit, videot, tietokoneet - itsearviointia ja tavoitteidenasettelua <p>päivitetty 5/09 Soile Rantalainen</p>

Arviointi on jatkuvaa seurantaa, jossa otetaan huomioon oppilaan vieraan kielen ymmärtäminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, osallistuminen tunneilla ja läksyjenteko. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa työtään sekä kotona että koulussa.

Kuudennella luokalla pidetään keväisin valtakunnallinen koe.

Arvioinnissa pyritään antamaan oppilaalle myönteistä palautetta ja kannustetaan käyttämään vierasta kieltä.

Oppilas on suorittanut hyväksytysti englannin kielen oppimäärän 6. luokan päättyessä (arvosana 5), jos hän:

- on omaksunut keskeistä sanastoa
- on oppinut persoonapronominit ja niiden omistusmuodot
- on oppinut be- ja have-verbien käytön preesensissä
- kykenee ilmaisemaan itseään jonkin verran suullisesti ja kirjallisesti englannin kielellä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kieli

Kielen osaamisen taso 6.luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja ja pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Vuosiluokat 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin

sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas harjaantuu

- löytämään pääajatuksia ja keskeisiä yksityiskohtia aiempaa vaativammista kuullun ja luetun teksteistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti ja kirjallisesti arkisista asioista entistä yksityiskohtaisemmin
- tiedostamaan sen, että englannin kielessä on eri variantteja.

Kulttuuritaidot

- Oppilas tutustuu kohdekulttuuriin ja oppii havaitsemaan sen ja oman kulttuurin välisiä eroja.
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan ja toimimaan arkipäivän tilanteissa kohdekulttuurissa hyväksytyllä tavalla.

SISÄLLÖT 7-9 LUOKAT

A1-kieli luokat 7-9 Kehittyvä ja toimiva peruskielitaito

Aihepiirit	Viestintätilanteet	Rakenteet	Opiskelustrategiat
<p>-koti, perhe, harrastukset -koulumaailma -ruoka ja terveys -matkustaminen -nuoret eri puolilla maapalloa -ihmissuhteet ja tunne-elämä -suomalainen kulttuuri ja sen vertaaminen kohdekielen kulttuuriin -englantia puhuvat maat ja ihmiset ja kielivariaatiot -ympäristö, ympäristön suojelu ja kestävä kehitys - yhteiskunta: esim. ammatinvalinta, eri ammatit -nuorisokulttuuri; taide ja viihde</p>	<p>-tapaaminen ja esittäytyminen -oman mielipiteen ilmaiseminen eri tilanteissa -harrastuksista ja kiinnostuksista kertominen -kohteliaisuuksien ilmaiseminen -kohtelias käyttäytyminen arkipäivän tilanteissa, esim. puhelinkeskustelu, ruokailu, lipun osto, lääkärisäkäynti, opastus -ehdottaminen ja reagointi -kotipaikasta ja –maasta kertominen</p>	<p>7. lk -yleisaikamuodot; futuuri alustavasti - prepositioita - adjektiivien vertailu - muodolliset subjektit it ja there - sanajärjestys - paljoussanat - ainesanat - substantiivien monikko - indefiniittipronominit - epäsäännölliset verbit - tukisana one/ones</p> <p>8. lk -keskeisten kielioppiasioiden kertausta -kestopreesens ja - imperfekti -futuuri ja be going to –rakenne -1. konditionaali ja ehtolause -relatiivipronominit who, which, that -epäsuora kysymyslause -can / be able to ja must / have to – ilmaisut -tavan adverbit -passiivin preesens alustavasti</p> <p>9. lk -passiivin aikamuodot -kestoperfekti -2. konditionaali ja ehtolause -infinitiivi ja –ing –muoto -apuverbit may, might, be allowed to -substantiivien yksikkö/monikko (esim. advice, furniture) -keskeisten kielioppiasioiden kertausta</p>	<p>-ohjataan oppilasta asennoitumaan kielten opiskeluun myönteisesti ja vastuullisesti -painotetaan kotitehtävien tunnollisen tekemisen tärkeyttä -rohkaistaan oppilasta osallistumaan kykyjensä mukaan tunnilla kaikkeen työskentelyyn (suullinen ja kirjallinen tuottaminen, pari- ja ryhmätyöskentely, kuuntelu) -ohjataan oppilasta myös jatkuvan itsearvioinnin kautta tunnistamaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa ja ottamaan ne huomioon opiskelussaan pyrkiessään kohti asettamia tavoitteita -opiskelun edetessä oppilasta ohjataan tunnistamaan itselleen sopivimmat työskentelytavat -tieto- ja viestintätekniikka on osana opiskelua & tiedonhankintaa mahdollisuuksien mukaan</p>

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	A2.2	B1.1	A2.2

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Arvosana 5 (välttävä osaaminen):

Kielitaito

Kuullun ymmärtäminen:

Ymmärtää joitakin pääkohtia puheesta, joka käsittelee tuttuja asioita. Pystyy seuraamaan osittain hänelle osoitettua puhetta, jos sitä toistetaan.

Puhuminen:

Osaa kertoa jokapäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Pystyy osallistumaan muutaman sanan lauseella rutiininomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Kaikkein tavallisimpien sanojen ääntäminen on pääosin ymmärrettävää. Osaa jonkin verran tavallista, jokapäiväistä sanastoa. Osaa sanajärjestyksen yksinkertaisimmissa lauseissa kuten yleispreesensin väitöslauseessa (virheitä voi esiintyä).

Tekstin ymmärtäminen:

Pystyy seuraamaan ainakin joitakin pääajatuksia tekstistä, jonka aihe on tuttu. Pystyy apuvälineiden avulla ymmärtämään yksinkertaista tekstiä.

Kirjoittaminen:

Osaa kirjoittaa muutamia irrallisia lauseita apuvälineitä käyttäen ja osaa jonkin verran keskeistä sanastoa.

Kulttuuritaidot

Oppilas tietää jotakin kohdekulttuurista ja osaa verrata sitä omaan kulttuuriin sekä osaa jossakin määrin viestiä arkitilanteissa kohdekulttuuriin sopivalla tavalla.

11.3 B1-KIELI (RUOTSI) VUOSILUOKILLA 7-9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielenopiskelutaitojen ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas harjaantuu

- kertomaan ruotsiksi perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista elämänmuotoa
- viestimään arkitilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla.

Sisällöt

TOINEN KOTIMAINEN KIELI: RUOTSI

B1-kieli Vuosiluokat 7-9 Peruskielitaidon saavuttaminen			
Aihepiirit	Viestintästrategiat	Rakenteet	Opiskelustrategiat
<ul style="list-style-type: none"> - minä itse, perhe, kotipaikka - koulu - harrastukset ja vapaa-aika - asioiminen - ulkonäkö ja hyvinvointi - musiikki - arkipäivä ja kotiaskareet - ystävyys ja rakkaus - matkustaminen - sää - luonto ja ympäristöasiat - opiskelu ja ammatit - perustietoja Pohjoismaista 	<ul style="list-style-type: none"> - päättelytaito viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - oman kielenkäytön tarkkailu - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	<ul style="list-style-type: none"> 7 lk. - lukusanat 1-100 ja kellonajat - persoonapronominit - kysymyssanat - substantiivien taivutus - verbin infinitiivi ja presens - päälauseen sanajärjestys - apuverbit - adjektiivin taivutus 8 lk. - omistussanat ja omistuspronominien objektimuodot - konjugaatiot - presensin kertaus, imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti - prepositioilmaisuja ja ajanilmaisuja - man-rakenne - järjestysluvut 9 lk. - infinitiivi - imperatiivi - adjektiivin vertailu - sivulauseet ja jälkilauseen sanajärjestys - konditionaali - refleksiivipronominien ja verbit - substantiivin epämääräinen muoto 	<ul style="list-style-type: none"> - oppilas totutetaan käyttämään oppimaansa kieltä omista tuotoksistaan sekä suullisesti että kirjallisesti - oppilasta ohjataan vahvistamaan tunnilla opittua säännöllisellä kotitehtävien tekemisellä - oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiinsa

Puhuminen (vuosiluokat 7-9)

Suullista kielitaitoa harjoitellaan toistamalla aluksi mallin perässä sanoja, lauseita ja tekstejä. Myöhemmin kerrotaan kappaleesta erilaisten vihjeiden avulla ja tehdään suullisia pariharjoituksia esimerkiksi haastatteluja. 9. luokkaa kohti mentäessä oman tuottamisen osuus kasvaa ja tehtävät muuttuvat vaativammiksi.

Kuullun ymmärtäminen

Kuullun ymmärtäminen etenee mekaanisista tunnistamistehtävistä vähitellen kohti kuullun selostamista omin sanoin. Suomenruotsin ja ruotsinruotsin väliset erot huomioidaan.

Luetun ymmärtäminen

Tekstin ymmärtämistä harjoitellaan erityyppisten tehtävien avulla. Tyypillisiä tehtäviä ovat mm. tekstin sisällöstä kertominen omin sanoin, oikein/väärin –väittämiin reagointi, monivalinta- ja aukkotehtävät.

Kirjoittaminen

Kirjoittamisen harjoittelemine etenee mekaanisista täydennystehtävistä omaan vapaaseen tuotokseen.

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten elämänmuotojen ja kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas tuntee maamme suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden arkipäivän vuorovaikutusmuotoja ja ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön merkityksen.

11.4 VALINNAINEN KIELI (B2) SAKSA

Valinnaisen saksan opetus painottuu puheviestintään tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa ja luo pohjaa saksan opiskelulle toisen asteen koulutuksessa.

Oppilas harjaantuu

- kertomaan lyhyesti asioita itsestään ja ympäristöstään
- selviytymään arkielämän tavanomaisissa puhetilanteissa
- ymmärtämään tuttuun kontekstiin liittyviä kysymyksiä, ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja
- kirjoittamaan suppeita viestejä ja perustietoja itsestään ja ympäristöstään.

Taitoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1-A1.2, luetun- ja kuullunymmärtämisen osalta taso A1.2-A1.3 (liite).

Kulttuuritaidot

Oppilas tutustuu kohdekielen kulttuuriin ja harjoittelee viestimään arkitilanteissa ao. kulttuurille tyypillisellä tavalla.

Arviointi

Arviointi on jatkuvaa seurantaa, jossa otetaan huomioon oppilaan kohdekielen ymmärtäminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, testit, osallistuminen tuntityöskentelyyn ja kotitehtävien teko. Oppilasta ohjataan jatkuvan itsearvioinnin avulla tunnistamaan omat vahvuutensa ja tasonsa.

Oppiaine arvostellaan numeroin. Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

SISÄLLÖT 8-9 LUOKAT

B2 -kieli luokat 8-9 tutustuminen kielen perusteisiin			
Aihepiirit	Viestintätilanteet	Rakenteet	Opiskelustrategiat
<ul style="list-style-type: none"> - koti, perhe, harrastukset - koulunkäynti - asuminen - ruoka ja terveys - tunne-elämä - matkustaminen - saksankieliset maat - kohdekielen kulttuuri - koulutus ja eri ammatit 	<ul style="list-style-type: none"> - tapaaminen, esittäytyminen, keskustelun aloittaminen - itsestä ja kiinnostuksista kertominen - oman mielipiteen ilmaiseminen - kohteliaisuuksien ilmaiseminen - kohtelias käyttäytyminen arkipäivän tilanteissa, esim. puhelinkeskustelu, ruokailu, ostotilanne - opastus - kotipaikasta ja -maasta kertominen 	<p>8. lk</p> <ul style="list-style-type: none"> - lukusanat - säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien taivutusta, preesens - persoonapronominit - kielto sanat nicht ja kein/-e - epämääräinen ja määräinen artikkeli - päälauseen sanajärjestys - modaaliapuverbejä - persoonapronominien nominatiivi ja akkusatiivi - substantiivien akkusatiivi <p>9. lk</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisen vuoden keskeisten asioiden kertausta - monikon omistuspronomininit - haben- ja sein- verbien imperfekti - perfekt - sivulauseen sanajärjestys - substantiivien dativi - prepositioita 	<ul style="list-style-type: none"> - ohjataan oppilasta asennoitumaan kielten opiskeluun myönteisesti ja vastuullisesti - painotetaan kotitehtävien tunnellisen tekemisen tärkeyttä - rohkaistaan oppilasta osallistumaan kykujensä mukaan tunnilla kaikkeen työskentelyyn (suullinen ja kirjallinen tuottaminen, pari- ja ryhmätyöskentely, kuuntelu) - ohjataan oppilasta myös jatkuvan itsearvioinnin kautta arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitoaan - opiskelun edetessä oppilasta ohjataan tunnistamaan itselleen sopivimmat työskentelytavat - tieto- ja viestintätekniikka on osana opiskelua & tiedonhankintaa mahdollisuuksien mukaan - rohkaistaan oppilasta käyttämään rohkeasti kielitaitoaan

12. MATEMATIIKKA

12.1. Tavoitteet

Vuosiluokkien 1-2 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, keskittymisen, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttaminen sekä kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muotoutumisen perustaksi.

Oppilas

- oppii kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä
- oppii ymmärtämään luonnollisen luvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelevaan ratkaisujaan kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia ja syy-seuraussuhteita

harjaantuu tekemään havaintoja matemaattisista ongelmista

Vuosiluokkien 3–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on riittävien perusvalmiuksien tarjoaminen matematiikan osaamisessa. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelutapojen oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

Peruskoulun matematiikan opetuksen tulisi

- ohjata johdonmukaiseen ja täsmälliseen ajatteluun sekä asioiden esittämiseen
- auttaa selviytymään arkielämän ongelmista
- kehittää erilaisia työtapoja
- totuttaa teknisten apuvälineiden käyttöön
- herättää myönteistä asennoitumista ja harrastusta matematiikkaa kohtaan
- ohjata itsearviointiin
- toimia jatko-opintojen pohjana
- auttaa näkemään matematiikan merkitys tieteellisen kehityksen ja modernin teknologian perustana

12.2. Opetuksen järjestäminen, opetusmenetelmät ja oppimisympäristö

- oppilas on aktiivinen tiedon hankkija, käsittelijä ja tallentaja
- oppimistilanteet keskustelunomaisia ja ongelmakeskeisiä
- konkretisointia, havainnollistamista ja eriyttämistä erilaisten mallien avulla
- oppilaat saavat rakennella ja tehdä käsillään malleja
- oppimisympäristönä tarkoituksenmukaiset matematiikan luokat
- laskinta ja tietokonetta käytetään järkevästi apuvälineinä

12.3. Arviointi

Arvioinnin lähtökohtana ovat valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden hyvän osaamisen kriteerit.

Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon seuraavia asioita:

- kokeet ja testit
- projektit ja tutkimustehtävät
- työskentelyn ja ajattelun taidot
- kotitehtävien tekeminen
- itsearviointi
- asenne ja aktiivisuus

Vuosiluokilla 5-6 arviointi tapahtuu asteikolla 4 - 10.

Perusopetuksen yläluokkien jokainen kurssi arvioidaan erikseen asteikolla 4 – 10. Päätösarvioinnin lähtökohtana on perusopetuksen yläluokilla annettujen kurssiarvosanojen keskiarvo. Päätösarvosanaa voidaan soveltavin osin painottaa yhdeksännen luokan kurssien opintomenestyksen perusteella.

12.4. SISÄLLÖT

1. luokka

Luvut ja laskutoimitukset (lukualue 0 – 100)

- Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli
- Lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein
- Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate
- Yhteen - ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla (ei allekkainlaskua)
- Eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä lasku, paperin ja kynän käyttö
- Erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista

Algebra

- Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuukisen näkeminen kuvista
- Yksinkertaisia lukujonoja

Geometria

- Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- Ympäristössä olevien geometristen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- Kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
  - ympyrä, kolmio, nelikulmio, viisikulmio
  - pallo, suorakulmainen särmiö, lieriö, kartio
- Kaksiulotteisten muotojen rakentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen
- Yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia

Mittaaminen

- Mittaamisen periaate
- Pituus (metri, senttimetri), aika (kellonajat; ainakin tasa- ja puolet tunnit) ja hinta
- Mittavälineiden käyttö
- Mittaustulosten arviointi

Tietojen käsittely ja tilastot

- Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen
- Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- Koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

2.luokka

Luvut ja laskutoimitukset (lukualue 0 – 1000)

- Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli
- Lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein
- Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate
- Yhteen - ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla, myös allekkain laskeminen (muistinumero, lainaaminen)
- kerolaskua ja kertotauluja (ainakin 2 - 5)
- jakolaskua konkreettisin välinein
- Eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä lasku, paperin ja kynän käyttö

- Erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista
- Murtoluvun käsitteen pohjustaminen konkreettisin välinein

Algebra

- Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista
- Yksinkertaisia lukujonoja

Geometria

- Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- Ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- Kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
  - ympyrä, kolmio, nelikulmio, viisikulmio
  - pallo, suorakulmainen särmiö, lieriö, kartio
- Kaksiulotteisten muotojen rakentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen
- Yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia

Mittaaminen

- Mittaamisen periaate
- Pituus (m, cm), aika (kellonajat; merkinnän tunnistaminen ja tuottaminen), massa (g ja kg), tilavuus (dl, l), pinta-ala (ei yksikköjä, vaan mm. ruudukoina) ja hinta
- Mittavälineiden käyttö tehostetusti
- Mittaustulosten arviointi

Tietojen käsittely ja tilastot

- Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen
- Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- Koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

Hyvän osaamisen taidot 2. luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisussa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisuaan konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, mm. pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, mm. nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuu-
tio sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja
niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa,
tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää
matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

3. vuosiluokka

	Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> kymmenjärjestelmä, lukualue 1–10 000, kellonajat, aikavälin päättely lukujen luokittelua, järjestämistä (keskeisenä luonnolliset luvut, rationaalilukuihin tutustuminen) kertolaskua (kertotaulut 2-10) sisältö- ja ositusjako yhteen-, vähennys- ja kertolasku, kertolaskussa yksinumeroinen kertoja päässä-laskua murto- ja desimaaliluvun käsite laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen sulkeiden käyttö erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen 	<ul style="list-style-type: none"> lausekkeen käsite lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelemällä 	<ul style="list-style-type: none"> symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin mittaamisen periaatteen vahvistaminen mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen koordinaatisto (1.neljännes) yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien (koordinaatiston 1. neljännes) laatiminen ja lukeminen 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> tilastojen tulkintaa ja keräämistä (esim. roskaaminen tietyllä alueella) <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> tietojen keräämistä, taulukoiden sekä diagrammien laadintaa liikenneasioista

4. vuosiluokka

	Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> kymmenjärjestelmän kertaaminen, lukualue 1–10 milj., kellonajat lukujen luokittelua, järjestämistä negatiivisen kokonaisluvun käsite, yhteenlaskua kertolaskua, kertotaulujen varmentaminen sisältö- ja ositusjaon osaamisen varmentaminen laskualgoritmeja ja päässäälaskua (kaikki peruslaskutoimitukset, jakolaskualgoritmissa yksinumeroinen jakaja; jakokulma) murtoluvun ja desimaaliluvun käsite murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys samannimisten murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen sulkeiden käyttö erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen. 	<ul style="list-style-type: none"> lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelämällä 	<ul style="list-style-type: none"> suurennoksia ja pienennöksiä symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein ympyrä ja sen osat kulman suuruus ja kulmien luokittelu erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu piirin käsite tutustuminen kappa-leiden geometrisiin ominaisuuksiin mittaamisen periaatteen vahvistaminen mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen koordinaatisto (1. ja 4. neljännes) yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien (1. ja 4. neljännes) laatiminen ja lukeminen 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> tilastojen tulkintaa ja keräämistä <p>Viestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> diagrammien laatimista <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> tietojen keräämistä, taulukoiden ja diagrammien laadintaa liikenneasioista

5. vuosiluokka

	Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • ajan yksikkömuunnoksia, yhteen- ja vähennyslaskua ajanyksiköillä, lyhyiden aikavälien laskemista • lukujen luokittelua, järjestämistä • negatiivinen kokonaisluku, yhteen- ja vähennyslaskua kokonaisluvuilla (vähentäjä positiivinen) • jaollisuus, 2:n, 3:n, 5:n ja 10:n jaollisuussäännöt • laskualgoritmeja ja päässälaskua (kaikki peruslaskutoimitukset, jakolaskussa 2-numeroinen jakaja) • murto- ja desimaaliluvun käsitteen osaamisen varmentaminen • murtolukujen muunnokset • murtolukujen ja desimaali-lukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • sulkeiden käyttö • erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen. 	<ul style="list-style-type: none"> • lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen • säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelämällä • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä 	<ul style="list-style-type: none"> • suurennoksia ja pienennöksiä • yhdenmuotoisuus ja mittakaava • peilauksia suoran ja pisteen suhteen • ympyrä ja sen osia, ympyrän piirtäminen • kulman mittaaminen ja piirtäminen • pinta-ala • kappaleiden geometrisien ominaisuuksien tutkiminen • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • koordinaatisto (kaikki neljännekset) • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen laatiminen ja lukeminen • keskiarvon käsite, keskiarvon laskeminen • tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen • kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä. 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmismittojen tutkimista (historiaa ja omia mittoja) <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilastotulkintoja erilaisten maiden elinoloista <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • leirikoulujen rahoituksen seuranta ja diagrammien laadintaa esim. taulukkolaskentaohjelmalla <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietojen keräämistä, taulukoiden ja diagrammien laadintaa liikenneasioista

6. vuosiluokka

	Luvut ja laskutoimitukset	Geometria	Algebra ja funktiot	Tilastot ja todennäköisyys	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut • peruslaskutoimitukset, laskulausekkeiden kirjoittaminen • aikalaskuja, aikaväli • murtolukujen supistaminen ja laventaminen, desimaaliluvun esittäminen murtolukuna • kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla • prosenttilaskut • pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttöä • suhde 	<ul style="list-style-type: none"> • kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä • säännölliset monikulmiot • kolmioiden ja nelikulmioiden piirin ja pinta-alan laskeminen • suorakulmaisen särmiön piirtäminen, sen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen • mittayksiköt ja niiden muunnokset • yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys, mitta-kaava 	<ul style="list-style-type: none"> • yhtälön ja muuttujan käsite, ratkaisujen etsimistä päättelemällä • taitojen soveltaminen sanallisten tehtävien ratkaisussa • lukuparin esittäminen koordinaatistossa 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista, pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammien piirtämistä ja tulkitsemista • keskiarvon määrittäminen 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulkomaiset valuutat <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • alennusmyyntilaskuja <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • leirikoulujen rahoituksen seuranta <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • etäisyyksien arvioiminen liikenteessä <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietokoneavusteisten ohjelmien käyttö sekä taulukkolaskennan käyttö havainnollistavien esimerkein • laskimen käyttöä

7. vuosiluokka 3 kurssia

	Kurssi 1. Laskuja rationaaliluvuilla	Kurssi 2. Geometrisia kuvioita	Kurssi 3. Luvuista kirjaimiin	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • laskujärjestys • kokonaisluvut, desimaaliluvut, murtoluvut • lukujoukkoja: • luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut • lukujen vertailua: • erisuuruusmerkit, itseisarvo, vastaluku • yhteen- ja vähennyslasku • kertolasku • jakolasku • laskin 	<ul style="list-style-type: none"> • peruskäsitteitä: • piste, viiva, puolisuora, jana, taso • kulma: • kulman mittaaminen, kulman puolittaja, vieruskulmat, ristikulmat • suoria ja kulmia: • normaali, keskinormaali, yhdensuuntaiset suorat, samankohtaiset kulmat • monikulmiot: • monikulmio, kolmioita, kolmion • korkeusjana ja keskijana, neli- • kulmio, säännöllinen monikulmio • ympyrä ja sen osat • kappaleet tasossa • yhtenevyys ja symmetria 	<ul style="list-style-type: none"> • lauseke • potenssimerkintä • eksponentin vaikutusalue • samankantaiset potenssit • tulon ja osamäärän potenssit • potenssin potenssi • eksponenttina kokonaisluku • kymmenpotenssimuoto • neliöjuuri • reaaliluvut • polynomi 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri maiden mittajärjestelmiä ja valuuttoja <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähköinen tiedonhaku <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaupankäyntiin ja matkustamiseen liittyvä laskenta <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • mopoilijan/autoilijan kulujen laskenta • liikennemerkkien geometriaa <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • laskimen käyttö • matkapuhelimen käyttökustannuksia

8. vuosiluokka 3 kurssia

	Kurssi 4. Polynomeja ja ongelmia	Kurssi 5. Yhtälöt ja verrannollisuus	Kurssi 6. Tasogeometriaa	Aihokokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • polynomien käsite • polynomien yhteen- ja vähennyslasku • polynomien kertolasku • lukujen jaollisuus • lukujonot: • aritmeettinen ja geometrinen jono • ongelmanratkaisua 	<ul style="list-style-type: none"> • yhtälö • yhtälön ratkaiseminen • toisen asteen yhtälöt • ongelmanratkaisua yhtälön avulla • epäyhtälö • suhde ja verranto • suoraan ja kääntäen verrannollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • yksiköitä • laskeminen likiarvoilla • erilaisia monikulmioita: suorakulmio, neliö, suunnikas, puolisuunnikas, kolmio • Pythagoraan lause • ympyrä: kehän ja kaaren pituus, pinta-ala, sektorin pinta-ala • yhdenmuotoisuus ja mittakaava • karttojen ja piirustusten tulkinta 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • suhteet ja geometriset kuvat taiteessa • matematiikan historiaa <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähköinen tiedonhaku <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • geometrian soveltaminen arkielämään <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • geometrian historiaa • etäisyyksien arviointia karttojen avulla <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • teknisten piirustusten laadintaa ja tulkintaa

9. vuosiluokka 4 kurssia

	Kurssi 7. Prosenttilasku	Kurssi 8. Funktiot ja tilastot	Kurssi 9. Trigonometria, avaruusgeometria	Kurssi 10. Todennäköisyyslaskentaa, yhtälöpareja	Aihokokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • prosentin käsite • prosentiosuuden laskeminen • prosentin laskeminen • muutos- ja vertailuprosentti • prosenttiyksikkö • yhtälön käyttöä prosenttilaskennassa • korkolasku • promille • liuoslaskuja 	<ul style="list-style-type: none"> • funktion käsite • funktion arvo • suoran piirtäminen • yhtälön määrittäminen kuvaajasta • paraabeli • funktion ominaisuuksia • verrannollisuus • tilastoja • keskiluvut ja hajonta 	<ul style="list-style-type: none"> • trigonometriset funktiot • kolmion ratkaiseminen • avaruusgeometrian käsitteet • lieriö • kartio • pallo • geometrinen kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisten järjestysten lukumäärä • todennäköisyyden käsite • klassinen todennäköisyys • tilastollinen todennäköisyys • peräkkäiset tapahtumat • yhtälöpari • yhtälöparin graafinen ratkaiseminen • yhtälöparin ratkaisu laskemalla • yhtälöpari ongelmanratkaisussa 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • todennäköisyyden arviointi käytännön elämässä • matematiikan historiaa • arkkitehtuuri ja rakennusten estetiikka <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektitöiden kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla • diagrammien piirtäminen • sähköinen tiedonhaku <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • pankkilaskut • geometrian soveltaminen käytännön elämään <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • talousarvion laatiminen • diagrammien tulkintaa <p>Liikenne ja turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkoholi ja liikenne

13. YMPÄRISTÖ- JA LUONONTIETO

Ympäristö- ja luonnontieto on terveystiedon, biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian op-
piaineryhmä. Keskeisenä tavoitteena on tukea ja ohjata oppilaan kasvua tutkivaksi ja toimivaksi
kansalaiseksi, joka on kiinnostunut luonnosta, sen tutkimisesta ja suojelusta. Opetus tukeutuu tut-
kivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan. Oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään itse-
ään, luontoa ja muuta ympäristöä.

13.1. TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja havaitsemaan omassa elinympäristössään tapahtuvia muutoksia
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeai-
neistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvaile-
maan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- toimimaan ympäristössään turvallisesti ja itseään suojellen sekä noudattamaan annettuja
ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä

13.2. SISÄLLÖT

1. luokka

Eliöt ja elinympäristöt

- koti- ja koulualue elinympäristönä
- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteitä
- koti- ja koulualueen kasvi-, sieni- ja eläinlajeihin tutustuminen ja tunnistamaan opettelu
- lemmikkieläimeni
- luonnon tarkkailua eri vuodenaikoina
- ruuan alkuperään ja tuottamiseen tutustuminen mahdollisuuksien mukaan

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- lähiympäristön hahmottaminen ja havainnollistaminen esim. piirtämällä, rakentelemalla ja
muovaamalla
- aika ja avaruus
- vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä
- kotiseutuun tutustuminen

Ympäristön ilmiöitä

- sääilmiöitä
- lämpötila

Ympäristön aineita

- veden ja ilman ominaisuuksia ja olomuotoja
- erilaisten materiaalien kuten lasin, muovin, puun, paperin, metallien ja tekstiilien tutkiminen;
kierrätän, kompostoin, korjaan

Ihminen, terveys ja turvallisuus

- ihmisen elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja terveelliset elämäntavat
- itsensä ja toisten hyväksymisen, arvostamisen ja kunnioittamisen sekä niitä edistävien vuorovaikutustaitojen oppiminen
- turvallinen liikennekäyttäytyminen
- vuodenaikojen juhlia tapoineen ja valmisteluineen
- elämää ennen vanhaan

2. luokka

Eliöt ja elinympäristö

- omaan kylään ja kuntaan tutustuminen
- oman kunnan tyypillisiin kasvi-, sieni- ja eläinlajeihin tutustumista ja tunnistamista
- luonnon tutkiminen eri vuodenaikoina
- ruoan tuottamiseen tutustuminen lähiseudulla mahdollisuuksien mukaan

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- luonnonympäristö ja ihmisen muovaama ympäristö
- maisema, maaston muodot ja kartta
- kotiseudun työelämää
- maapallo ihmisen elinpaikkana ja osana aurinkokuntaa

Ympäristön ilmiöitä

- sääilmiöiden syiden tutkiminen
- magneettisiin ilmiöihin tutustumista
- miten koti toimii; oman elämän piiriin kuuluvaan teknologiaan tutustumista, erityisesti sähkön käyttö, sähköturvallisuus ja sähkön säästäminen

Ympäristön aineita

- lähiympäristön maa- ja kallioperä
- erilaisten materiaalien säästävä käyttö ja kierrätys
- aineen muuttumiseen tutustuminen esimerkkinä palaminen ja paloturvallisuus

Ihminen, terveys ja turvallisuus

- ihmisen kehon kasvu ja kehitys
- oman toiminnan vaikutus omaan ja toisten henkiseen hyvinvointiin, kiusaamisen ehkäiseminen, hyvät tavat
- vaaratilanteiden välttäminen ja niissä toimiminen
- polkupyöräilijänä liikenteessä
- vuodenaikojen juhlia tapoineen ja valmisteluineen
- elämää ennen vanhaan

3. vuosiluokka

Eliöt ja elinympäristöt	Oma lähiympäristö ja kotiseutu	Ympäristön ilmiöitä ja aineita	Ihminen, terveys ja turvallisuus	Aih kokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> eliökunnan rakenne oman lähiympäristön kasveja, eläimiä ja sienisiä lemmikkieläimiä erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin esimerkkejä eliöiden vuorovaikutuksesta kasvin ja eläimen rakenne vesi elinympäristönä Suomi: luonto, vuodenaajat ja eläimet Suomi kartalla ympäristönsuojelua 	<ul style="list-style-type: none"> maisema ja kartta, kylät, ilmansuunnat, mittakaava, kartan värit, karttamerkit Kotiseudun elinkeinoja 	<ul style="list-style-type: none"> vesi: olomuodot, kiertokulku sääilmiöitä energia: tuulen ja veden kyky tehdä työtä sähkö: hankaussähkö, taskulamppu, sähköturvallisuus, kodin sähkölaitteita 	<ul style="list-style-type: none"> vastuun herättäminen itsestä ja ympäristöstä terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö hyvät tavat 	<p>Vihjeitä opetuksen eheyttämiseksi</p> <ul style="list-style-type: none"> vierailut esim. paikallisella vesiyhtiöllä, sähkölaitoksella, ruukkilaisissa yrityksissä luontoretket, eläinpuisto-vierailut lemmikkieläinesittelyt LUMA- tutkimusvälineet yksinkertaisen sähkölaitteen rakentaminen liikennekasvatus retkien yhteydessä

4. vuosiluokka

Eliöt ja elinympäristöt	Oma lähiympäristö ja kotiseutu	Ympäristön ilmiöitä ja aineita	Ihminen, terveys ja turvallisuus	Aih kokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> niityn, pellon ja metsän eliöitä eliöiden rakenteita: vihreä kasvi ja sen toiminta Suomi Pohjoismaat ja muut lähialueet 	<ul style="list-style-type: none"> maanviljelyä: ravintokasveja, kotieläimiä, marjakasveja Erilaisia työpaikkoja 	<ul style="list-style-type: none"> Ilman ominaisuuksia Palaminen ja paloturvallisuus Ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä Lämpöön liittyviä ilmiöitä ja lämmön lähteitä Luonnonmateriaaleja Arkielämä aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys 	<ul style="list-style-type: none"> vastuun herättäminen itsestä ja ympäristöstä terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö hyvät tavat sairauksien itsehoito ja tavallisimpien lääkkeiden turvallinen käyttö 	<p>Vihjeitä opetuksen eheyttämiseksi</p> <ul style="list-style-type: none"> maastoretket maatilavierailut terveydenhoitajan vierailu, käynti apteekissa vierailu paloasemalla, paloturvallisuus koululla LUMA- tutkimusvälineet nuukuusviikko ympäristön ilmiöiden ja aineiden kartoittaminen kotona liikennekasvatus retkien yhteydessä

13.3. ARVIOINTI

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja tavoitepohjaista. Se muodostuu itsearviointista, vertaisarviointista ja yhteistoiminnallisesta arvioinnista. Arvioinnin kohteena ovat oppilaan oppimistulokset (kokeet, tuntiaktiivisuus, osallistuminen koulun ulkopuoliseen toimintaan jne.) työskentelytaidot ja sosiaaliset taidot. Tavoitteena on ohjata ja kannustaa opiskelua ja mitata oppilaan oppimista. Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa oleva hyvän osaamisen kuvaus 4. luokan päättyessä on lähtökohtana tieto- ja taitotasojen arvioinnille.

14. BIOLOGIA JA MAANTIETO

14.1. BIOLOGIA VUOSILUOKAT 5-9

14.1.1. Johdanto

Biologia alkaa omana oppiaineenaan 5. luokalta lähtien ja jatkuu 9. luokan loppuun. Pohjana on vuosiluokkien 1-4 ympäristö- ja luonnontieto.

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Lajintuntemus, eliöiden rakenne ja sopeutuminen ympäristöönsä, ihmisen rakenne ja elintoiminnot, evoluutio, ekologian perusteet sekä luonnon monimuotoisuus ovat keskeistä sisältöä. Biologian opiskelu antaa oppilaille valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa. Tieto ja myönteiset elämykset kehittävät halua suojella ympäristöä ja vaalia omaa terveyttä. Vuosiluokilla 5-6 terveystieto integroidaan biologian sisältöihin.

Oppimisympäristön tulee mahdollistaa tutkiva oppiminen myös luokkatilanteessa.

14.1.2. Tavoitteet

Oppilas oppii:

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- liikkumaan luonnossa ja tekemään siellä havaintoja
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja, niiden rakennetta ja sopeutumista ympäristöön
- keräämään oman herbaarion
- tuntemaan ihmisen perusrakenne ja keskeiset elintoiminnot
- ymmärtämään, että perinnöllisyys ja ympäristötekijät ovat perusta luonnon monimuotoisuuden kehittymiselle ja evoluutiolle
- arvostamaan luontoa ja ottamaan vastuuta omista teoistaan

14.1.3. Arviointi

Arviointi perustuu valtakunnallisen opetussuunnitelman hyvän osaamisen (8) kriteereihin. Arvioinnilla pyritään kannustamaan oppilasta ja kehittämään oppilaan itse- ja vertaisarviointikykyä. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan oppimistulokset, työskentelytaidot, tuntiaktiivisuus, osallistuminen maastotyös-kentelyyn ja retkille sekä harrastuneisuus oppiaineeseen.

Ehdotus: Biologiasta annetaan vuosiluokilla 5-6 kummastakin erikseen numeerinen arviointi, asteikolla 4-10. Vuosiluokilla 7-9 annetaan biologiasta numeerinen arviointi vuosittain, yksi numero vuosiviikkotuntia kohti.

14.1.4. Sisällöt

vuosiluokka 5

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
Eliöt ja elinympäristöt <ul style="list-style-type: none"> • metsän eliöitä ja ravintoketjuja • kasvien lisääntyminen • metsien monikäyttö Luonnon monimuotoisuus <ul style="list-style-type: none"> • jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet Ihminen <ul style="list-style-type: none"> • rakenne ja keskeiset elintoiminnot • murrosiän muutokset • terve kasvu ja kehitys ja oman kehon suojeleminen • ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuut	<ul style="list-style-type: none"> • maastoretket • yksinkertaiset koejärjestelyt ja tutkimukset • oman kasvin kasvattaminen • terveydenhoitajan vierailu • poliisiin vierailu	<ul style="list-style-type: none"> • ihmisenä kasvaminen • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, esim. kierrätys, jätteiden lajittelu • turvallisuus ja liikenne

vuosiluokka 6

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
Eliöt ja elinympäristö <ul style="list-style-type: none"> • pellot ja puutarhat • yhteyttäminen • peltojen, pihojen ja pientareiden eliöitä • ohjattu kasvukokeen keruu, 10 kasvinäytettä, liitteenä lajiluettelo ja keruuhjeet • elintarviketuotanto • maatilan tuotantoeläimiä • eläinten lisääntyminen • metsästyksen ja kalastus	<ul style="list-style-type: none"> • mikroskopointi • pieniä tutkimuksia • vierailu elintarviketuotantolaitoksessa, maatilalla • retket luontoon • metsästäjän, kalastajan vierailu koululla • kalan preparointi	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, esim. kierrätys, jätteiden lajittelu • turvallisuus ja liikenne • ihminen ja teknologia

vuosiluokka 7

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Luonto ja ekosysteemit</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekosysteemin rakenne ja toiminta • suo: eliöitä, turve, tyypit, monikäyttö • järvet: tyypit, kasvillisuusvyöhykkeet, plankton, veden selkärangattomia, kaloja, vesilintuja ja • -nisäkkäitä, rehevöityminen • Siikajoki: virtaavan veden lajistoa, rakennettu joki, happamoituminen <p>Elämä ja evoluutio</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinkunnan järjestelmä kertoo evoluutiosta • kalan rakenne 	<ul style="list-style-type: none"> • mikroskopointi, esim. plankton ja rahkasammal • maastoretket • Siikajoen eliöstön tutkiminen • kalan rakenteen tutkiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta • turvallisuus ja liikenne

vuosiluokka 8

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Luonto ja ekosysteemit</p> <ul style="list-style-type: none"> • metsä: havumetsien lajisto, tyypit, luonto vuodenaikojen vaihtelussa, monimuotoisuus, ihmisen vaikutus lajistoon • ohjattu kasvien keruu, 20 kasvinäytettä, liitteenä ohjeet ja lajiluettelo • metsänhoito ja kasvinviljely <p>Elämä ja evoluutio</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvisolun rakenne ja toiminta, mitoosi • suvuton ja suvullinen lisääntyminen • kasvi- ja sienikunnan järjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> • mikroskopointi • maastoretket • kiikarinkäyttö • pienet tutkimukset • LUMA -retki 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta • turvallisuus ja liikenne • ihmisenä kasvaminen

vuosiluokka 9

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Ihminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakenne ja keskeiset elintoiminnot • seksuaalisuus ja lisääntyminen • perinnöllisyyden perusteet • perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksiin ja terveyteen <p>Elämä ja evoluutio</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinsolu • sukusolujen synty • virusten ja alkeistumallisten rakenne ja lisääntyminen <p>Yhteinen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekologisesti kestävä kehitys • ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet • keskeisimpiä ympäristöongelmia lähiympäristössä ja maailmanlaajuisesti • oma ympäristökäyttäytyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • mikroskopointi • laborointi • demonstrointi • pienimuotoinen tutkimus/tutkielma/esitelmä 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta • ihmisenä kasvaminen • osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys • ihminen ja teknologia

14.2. MAANTIETO

VUOSILUOKAT 5-9

14.2.1. Johdanto

Maantieto alkaa omana oppiaineenaan 5. luokalta lähtien ja jatkuu 9 luokan loppuun. Pohjana on vuosiluokkien 1-4 ympäristö- ja luonnontieto.

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetus auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetus luo pohjaa kansainvälisyydelle ja kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle. Maantiedon opetuksen perustana on karttojen, kuvien, kaavioiden, kenttähavaintojen ja erilaisten tekstien antama informaatio. Ajankohtaisen tiedon hankkiminen tiedotusvälineiden ja internetin avulla on olennainen osa maantiedon opiskelua.

Oppimisympäristössä tulee olla mahdollista käyttää monipuolista lähdekirjallisuutta, kartastoja, tietotekniikkaa ja erilaisia av-välineitä. Oppilaalle annettava oma karttakirja tukee maantiedon opiskelua.

14.2.2. Tavoitteet

Oppilas oppii:

- o tulkitsemaan ja etsimään tietoja kartoista, kuvista, kaavioista, tilastoista ja eri tiedotusvälineistä
- o laatimaan itse karttoja ja diagrammeja
- o määrittelemään jonkin alueen sijainti ja paikkojen välinen etäisyys
- o hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeistä nimitystä
- o ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla ja maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- o ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta eri alueilla
- o oppii suhtautumaan myönteisesti oman kotiseudun ohella vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- o arvioimaan kriittisesti eri lähteistä saatua tietoa

14.2.3. Arviointi

Arviointi perustuu valtakunnallisen opetussuunnitelman hyvän osaamisen (8) kriteereihin. Arvioinnilla pyritään kannustamaan oppilasta ja kehittämään oppilaan itse- ja vertaisarviointikykyä. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan oppimistulokset, omat tuotokset, työskentelytaidot, tuntiaktiivisuus, osallistuminen maastotyöskentelyyn ja retkille sekä harrastuneisuus oppiaineeseen.

Ehdotus: Maantiedosta annetaan vuosiluokilla 5-6 kummastakin erikseen numeerinen arviointi, asteikolla 4-10. Vuosiluokilla 7-9 annetaan maantiedosta numeerinen arviointi vuosittain, yksi numero vuosiviikkotuntia kohti.

13.2.4. Sisällöt

vuosiluokka 5

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
Eurooppa osana maailmaa <ul style="list-style-type: none"> • Eurooppa maailman kartalla • Euroopan karttakuva • Venäjä • ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet • ihmisen toiminta	<ul style="list-style-type: none"> • karttaopiskelu • diagrammien ja karttojen laatiminen • kuva-analyysi • ajankohtaisten tapahtumien yhdistäminen käsiteltäviin asioihin	<ul style="list-style-type: none"> • kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys • viestintä ja mediataito • ihminen ja teknologia

vuosiluokka 6

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla <ul style="list-style-type: none"> • karttataidot • maailmankartan keskeinen nimistö • lämpö- ja ilmastovyöhykkeet • napa-alueet • luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus • ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset luonnossa	<ul style="list-style-type: none"> • karttaopiskelu • diagrammien ja karttojen laatiminen • kuva-analyysi • ajankohtaisten tapahtumien yhdistäminen käsiteltäviin asioihin	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta • viestintä ja mediataito • ihminen ja teknologia

vuosiluokka 7

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Maa – ihmisen kotiplaneetta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kahden tai useamman maanosan luonnonolojen ja ihmistoiminnan vertailu: Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Oseania • maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat • maapallon asteverkko ja paikanmäärittäminen <p>Yhteinen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • maailmanlaajuisien ongelmien tarkastelu, esim. kehitys- ja teollisuusmaiden vertailu 	<ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmätyöt • karttaopiskelu • diagrammien ja karttojen laatiminen • kuva-analyysi • ajankohtaisten tapahtumien yhdistäminen käsiteltäviin asioihin 	<ul style="list-style-type: none"> • kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys • viestintä ja mediataito • vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

vuosiluokka 8

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Eurooppa</p> <ul style="list-style-type: none"> • karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus • maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa • Euroopan tulevaisuus • Venäjä – Eurooppaa ja Aasiaa, karttakuva, luonnonolot ja ihmistoiminta <p>Yhteinen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihminen luonnonvarojen kuluttajana 	<ul style="list-style-type: none"> • tietotekniikan ja tietoverkkojen hyväksikäyttö tutkielmien teossa • pari- ja ryhmätyöt • karttaopiskelu • diagrammien ja karttojen laatiminen • kuva-analyysi • ajankohtaisten tapahtumien yhdistäminen käsiteltäviin asioihin 	<ul style="list-style-type: none"> • ihminen ja teknologia

vuosiluokka 9

Sisällöt	Työtapaehdotuksia	Aihekokonaisuudet
<p>Suomi maailmassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohjoismaat ja Baltian maat: karttakuva, kallio- ja maaperä, jääkauden vaikutus pinnan-muotoihin, ilmasto ja sää • luonto – elinkeinojen perusta • perinnemaisemat • kaupunkien rakenne • vähemmistöt • kansalaisen vaikuttamismahdollisuudet <p>Yhteinen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itämeren alueen ympäristökysymykset • Siikajoki kotikuntana 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin karttoihin ja ilmavalokuviiin tutustuminen • maastoretki • maalajien, mineraalien ja kivilajien laborointi • pari- ja ryhmätyöt • diagrammien ja karttojen laatiminen • ajankohtaisten tapahtumien yhdistäminen käsiteltäviin asioihin 	<ul style="list-style-type: none"> • kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys • osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys • turvallisuus ja liikenne

15. FYSIIKKA JA KEMIA

15.1. Johdanto

Perusopetuksen fysiikan ja kemian tunneilla ohjataan oppilasta luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja kokeelliseen työskentelyyn. Erityisesti tuetaan oppilaan nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä.

Vuosiluokilla 5-6 opiskellaan yhteensä kaksi kurssia fysiikka-kemiaa. Lisäksi luokalla 6 järjestetään teknologia-askarteluun pohjautuva opetusjakso. Luokilla 7-9 opiskellaan yhteensä seitsemän kurssia fysiikkaa ja kemiaa erillisinä kursseina ja oppiaineina.

15.2. Tavoitteet

Peruskoulun fysiikan ja kemian opetuksen tehtävänä on

- ohjata oppilas luonnontieteille ominaiseen ajatteluun ja tiedonhankintaan
- tutustuttaa oppilas fysiikan ja kemian ilmiöihin, kokeellisuuteen, havaintojen ja ennusteiden tekoon sekä tieteelliseen päättelyyn
- perehdyttää oppilas fysiikan ja kemian pohtivan ja kokeilevan oppimisen työmenetelmiin
- antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristönsuojeluun liittyvissä asioissa
- toimia jatko-opintojen pohjana

15.3. Opetuksen järjestäminen, opetusmenetelmät ja oppimisympäristö

- oppimisympäristönä tarkoituksenmukaiset fysiikan ja kemian laboratorioluokat
- turvallinen ja vastuullinen työskentely laboratoriossa, jonka edellytyksenä on riittävä ja asianmukainen välineistö ja tarpeeksi pienet ryhmät
- työtapoina havainnointi, luokittelu, mallintaminen ja päätelmien tekeminen
- oppilaiden omakohtainen tutkiva työskentely yksin tai pienissä ryhmissä

15.4. Arviointi

Arvioinnin lähtökohtana ovat valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden hyvän osaamisen kriteerit.

Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon seuraavia asioita:

- kokeet ja testit
- projektit ja tutkimustehtävät
- työskentelyn ja ajattelun taidot
- kotitehtävien tekeminen
- itsearviointi
- asenne ja aktiivisuus

Perusopetuksen luokilla 5-6 fysiikka-kemiaa opiskellaan yhtenä oppiaineena, josta annetaan yhteinen arvosana.

Perusopetuksen yläluokkien jokainen kurssi arvioidaan erikseen asteikolla 4 – 10. Päätösarvioinnin lähtökohtana on perusopetuksen yläluokilla annettujen kurssiarvosanojen keskiarvo. Päätösarvosanaa voidaan soveltavin osin painottaa yhdeksännen luokan kurssien opintomenestyksen perusteella.

15.5. Sisällöt 5. ja 6. luokka
5. vuosiluokka FYSIIKKA JA KEMIA

	Luonnon rakenteet	Aineet ympärillämme	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • Maan vetovoima • avaruus ja aurinkokunta • kitkavoima • voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä • liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisemisessä • yksinkertaisia koneita 	<ul style="list-style-type: none"> • ilman koostumus ja ilmakehä • tuuli • lentokoneet • ilmansuojelu • veden koostumus ja sen merkitys liuottimena • luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesien ilman ja muun ympäristön suojele • puhtaan juomaveden merkitys <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisten koneiden käyttö ennen ja nyt • ihmisläheisen teknologian kehittyminen • teknologian kehittymisen vaikutus yhteiskuntaan ja ympäristöön

6. vuosiluokka FYSIIKKA JA KEMIA

	Luonnon rakenteet	Aineet ympärillämme	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla • paristo ja akku • virtapiiri • sähköturvallisuus • kodin sähkölaitteet ja niiden turvallinen käyttö • erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja • maapallon energiavarat; uusiutuvat ja uusiutumattomat energialähteet • energian säästäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • maaperästä saatavien aineiden luokittelu niiden ominaisuuksien perusteella • aineiden erotusmenetelmiä • elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys • ruokakemiaa • tuoteselosteet ja tuotteiden turvallinen käyttö • vaaralliset aineet • päihde- ja vaikuteaineet 	<p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkö nykyaikaisessa viestinnässä <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulutuksen vaikutus raaka-ainevaroihin ja ympäristöön • energian taloudellinen käyttö • tuotteiden turvallinen käyttö • vaarallisten aineiden tunnistaminen ja niiden turvallinen käyttö • päihde- ja vaikuteaineiden problematiikka <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin sähkölaitteiden tunteminen ja niiden turvallinen käyttö <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkön merkitys teknologisessä kehityksessä

15.6. Teknologian opetusjakso

Osana luonnontieteellisten aineiden opetusta järjestetään 6 lk:n oppilaille teknologia-askarteluun pohjautuva opetusjakso. Opetusjakson painopistealueina ovat sähkö ja elektroniikka, rakenteet, mekaniikka ja näistä aihealueista muodostuvien järjestelmien tutkiminen, ideointi, tuottaminen, ymmärtäminen ja kehittäminen.

Opetusjaksolla hyödynnetään mekaniikan ja automaation opetukseen tarkoitettuja laiteympäristöjä sekä mallinnetaan rakennetun ympäristömme toimintamekanismeja teknologia-askartelun keinoin käyttäen halpoja materiaaleja. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia ymmärtää ympärillämme olevaa rakennettua ympäristöä ja edelleen mahdollisuuksia suunnitella ja kehittää sitä. Opetusjaksossa integroituu luontevasti mm. fysiikan, kemian, matematiikan, kuvaamataidon ja käsityön oppisisältöjä ja tavoitteita.

15.7. Sisällöt 7.-9. luokka

7. - 9. vuosiluokka FYSIIKKA

	Kurssi 1	Kurssi 2	Kurssi 3	Kurssi 4 (½ kurssia)	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> työturvallisuus luonnontieteellinen tutkimus, ilmiöt ja energia värähdys- ja aaltoliike äänien synty ja ominaisuuksia, äänioppia valo ja näkeminen, valonominaisuuksia peilit ja linssit, optiset laitteet maailmankaikkeus Aurinko ja planeetat Linnunrata ja muut galaksit 	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutukset liikeilmiöt työ, teho ja energia mekaaniset koneet energiamuodot, energian säilyminen lämpöenergia, lämpötila lämpöilmiöt, aineiden lämpöominaisuudet energia ja ympäristö, energialähteet 	<ul style="list-style-type: none"> sähköiset ja magneettiset vuorovaikutukset, sähköilmiöt sähkövaraus, sähköinen virtapiiri sähkövirta ja jännite, Ohmin laki sähkölaitteet, teho ja työ, sähköenergia tasa- ja vaihtosähkö, sähkömagneettinen induktio, muuntaja radioaktiivisuus, ionisoiva säteily säteilyn vaikutukset ja käyttö, säteilyltä suojautuminen ydinreaktiot ja ydinenergia 	<ul style="list-style-type: none"> kokeellisia tutkimus- ja työmenetelmiä aiempien fysiikan kurssien syventämistä kaavojen käyttöä rakenteita ja järjestelmiä elektroniikkaa digitaal- ja tietoliikennetekniikkaa 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> uudet tietoliikennesovellukset (radiopuhelin, valokuitu) <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> melu- ja valosaaste uusiutuvat energiavarat lämmön tuottamisessa <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> fysiikan lakien vaikutus liikkumisessa <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> sähkön tuottaminen Suomessa nyt ja tulevaisuudessa ydinenergian turvallinen käyttö

7. - 9. vuosiluokka KEMIA

	Kurssi 1	Kurssi 2	Kurssi 3	Kurssi 4 (½ kurssia)	Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> laboratoriotyöskentely, työturvallisuus puhtaat aineet ja seokset, erotusmenetelmiä alkuaineiden kemialliset merkit kemiallinen reaktio tärkeitä alkuaineita ja kemiallisia yhdisteitä happamat ja emäksiset aineet veden ja elinympäristön kemiaa 	<ul style="list-style-type: none"> atomin rakenne, atomimalli jaksollinen järjestelmä kemiallinen sidos, ioni- ja molekyyliyhdiste hapot ja emäkset, neutraloituminen hapettuminen ja pelkistyminen sähkökemiaa metallit ja niiden valmistus korrosio 	<ul style="list-style-type: none"> hiilen kemiaa hiilivedyt muuta orgaanisia yhdisteitä luonnon raaka-aineet ja niiden jalostaminen luonnossa tapahtuvia kemiallisia prosesseja kemian teollisuuden tuotteita ja prosesseja tuotteen elinkaari, lajittelu ja kierrätys ihmisen toiminnan ympäristövaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> kokeellisia tutkimus- ja työmenetelmiä aiempien kemian kurssien syventämistä suhteellinen atomimassa, molekyyli- ja kaavamassa, ainemäärä kemiallinen analyysi pitoisuus ja konsentraatio orgaanisten yhdisteiden nimeäminen 	<p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> sähköinen tiedonhaku <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> puhtaan veden välttämättömyys päästöjen vaikutus luonnon tasapainoon luonnonvarojen säästäminen metallien ympäristövaikutukset kierrätys <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> alkoholien käyttö <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> kemianteollisuus tutuksi

16. TERVEYSTIETO

Terveyskasvatus kuuluu luontevana osana kaikkeen koulun opetukseen. Terveystiedon opiskelu pohjautuu perusasteen 1. – 6. luokkien ympäristö- ja luonnontiedosta sekä liikunnasta saatuihin perustietoihin ja –taitoihin ihmisestä yleisesti, omasta kehostaan ja ympäristöstään. Terveystiedon opetuksen tarkoituksena on, että oppilas arvostaa terveyttä ja osaa tehdä omaa terveyttään edistäviä valintoja. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia. Opetuksessa pääpaino on toiminnallisuudessa ja oppilaskeskeisissä työtavoissa.

16.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä.
- ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa.
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä
- kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi.
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä

16.2. Arviointi

Oppilaan tietoja ja taitoja arvioidaan monipuolisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan oppimistulokset ja työskentely. Opiskelun aikaisen arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa oppilasta myös itsearviointiin. Arvioinnin tehtävänä on myös kuvata, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet.

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 on määritelty opetussuunnitelman perusteissa.

16.3. SISÄLLÖT

Luokka	7. luokka	8. luokka	9. luokka
Tavoitteet, oppilas	<ul style="list-style-type: none"> Tuntee oman kehonsa ja osaa huolehtia omasta terveydestään Tunnistaa tunteensa ja osaa ilmaista niitä ja oppii vuorovaikutustaitojen merkityksen Oppii suvaitsevaisuutta sekä erilaisuuden hyväksymistä Oppii ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteet, erityisesti nuoruuden tapahtumat sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun perustan Omaksuu tapoihinsa säännöllisen päivärytmin ja osaa arvioida elämäntapojensa terveellisyyttä Osaa huolehtia henkilökohtaisesta hygieniastaan ja hoitaa terveyttään Hyväksyy oman seksuaalisuutensa ja ymmärtää sen kirjon ja tietää seksuaalisen kasvun ja kehityksen muutokset murrosiässä Ymmärtää ihmissuhteiden yhteyden hyvinvointiin Ymmärtää erilaisten sääntöjen ja sopimusten merkityksen Oppii turvallisen liikennekäyttäytymisen 	<ul style="list-style-type: none"> Tietää terveellisen ja monipuolisen ravinnon perusteet ja merkityksen Tietää tavallisimmat syömishäiriöt ja niiden taustat sekä ruoka-aineallergiat Sisäistää terveiden elämäntapojen merkityksen Ymmärtää fyysisen kunnon merkityksen ihmisen terveydelle Oppii huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään Omaa yleiset tiedot päihteistä ja tietää perusteet niiden terveysvaikutuksista Osaa toimia tarkoituksenmukaisesti turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa ja osaa hoitaa pieniä tapaturmia Tuntee seksuaaliterveyden ja vastuullisen seksuaalikäyttäytymisen perusteet 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää terveyden moniulotteisuuden ja pitää omaa terveyttään voimavarana Osaa arvioida terveyttä edistäviä ja ylläpitäviä tekijöitä Kykenee jäsentelemään erilaisia terveyden uhkatekijöitä ympäristöstä ja elämäntavoista Tietää, mistä apua on saatavilla erilaisissa ongelmatilanteissa Omaksuu terveet elämäntavat Harjaantuu ensiaputaidoissaan, osaa antaa hätäensiapua ja toimia tarkoituksenmukaisesti onnettomuustilanteissa Osaa arvioida kriittisesti median välittämää ihmis-kuvaa
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> Mitä on terveys? Omasta terveydestä huolehtiminen, itsestä huolehtiminen, hygienia Ihmisen elämänkulku, ikäkaudet, nuoruuden kehityksen erityispiirteet Fyysisen kasvu: terveyttä edistävät ja ylläpitävät elämäntavat Psyykinen kasvu: itsetuntemus, itsensä arvostaminen, ystävät ja perhe Sosiaalinen kasvu: suvaitsevaisuus, huolenpito, yksilön velvoitteet ja vastuut Seksuaalisuus ja sen erilaiset ilmenemismuodot 	<ul style="list-style-type: none"> Ravinto ja sen merkitys, erityisruokavaliot, ruoka-aineallergiat, syömishäiriöt Liikunta ja liikunnan terveysvaikutukset Tupakka, alkoholi, huumet ja lääkkeet Ympäristö ja terveys Turvallisuus: vaaratilanteet, onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu 	<ul style="list-style-type: none"> Terveelliset valinnat, itsehoito Liikunta oman terveyden hoidossa Psyykinen kasvu ja kehitys, mielen terveys ja kriisit, stressi Terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut, paikalliset ja valtakunnalliset
	<p>Ihmisenä kasvaminen: oppii tuntemaan ja hyväksymään itsensä ja toiset</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: nuoruus meillä ja muualla: kulttuuri-identiteetin vahvistaminen, monikulttuurisuuteen kasvataminen</p>	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: Vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta sekä omasta ja toisten terveydestä</p>	<p>Viestintä ja mediataito: osaa suhtautua kriittisesti median antamaan kuvaan ravinto- ja terveysinformaatiosta, median antama kuva nuoruudesta</p>

17. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

17.1. Oppiaineen merkitys

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajemmin yhteiskunnallisena ilmiönä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia oman koulun monikulttuurista ympäristöä hyödyntäen. (Esim. maahanmuuttajaoppilaiden huomioonottaminen tapauskohtaisesti)

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia oman identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

17.2. Uskonnon opetus ja aihekokonaisuudet

Uskonnon opetukseen läheisemmin liittyviä ja siinä luontevimmin toteutuvia aihekokonaisuuksia ovat ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys sekä vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta. Mainitut aihekokonaisuudet ovat uskonnon opetuksen keskeisiä teemoja ja ne kuuluvat olennaisena osana jokaiselle luokka-asteelle.

Ihmisenä kasvaminen on yksi uskonnon opetuksen päätavoitteista. Oppilas saa oman kulttuuri-identiteettinsä muovautumiseen vaikuttavia tietoja oman kulttuurinsa uskonnollisesta perinteestä. Oppilaan kasvua edistää erilaisten katsomusten ja mielipiteiden kohtaaminen niin oppimateriaaleissa kuin omassa oppimisympäristössäänkin. Kansainvälistyvässä maailmassa oman kulttuurin ulkopuolisten uskontojen ja traditioiden tuntemus on tärkeää. Ympäristöön lähimmäisiin ja kestävään tulevaisuuteen liittyvät kysymykset ovat etiikan alueen keskeistä sisältöä, jota käsitellään opetuksessa oppilaan kehitystason mukaisesti.

17.3. Tavoitteet

Vuosiluokat 1-5

Oppilas

- Oppii luottamusta elämään ja itseensä
- Oppii rohkeasti kohtaamaan tulevaisuuden sekä näkemään Jumalan vaikutuksen maailmassa
- Tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesukseen elämään ja opetukseen
- Tutustuu Vanhaan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- Oppii yhdistämään kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- Tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- Tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröivään uskonnolliseen elämään sekä ei-uskonnollisiin katsomuksiin.
- Oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

Vuosiluokat 6-9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6-9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä.

Oppilas

- Tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- Ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä.
- Perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- Perehtyy kristinuskoon sekä sen merkitykseen ihmisen elämässä
- Perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- Tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- Osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- Tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

17.4. SISÄLLÖT

1. luokka

Luottamus ja turvallisuus

- Elämä Jumalan lahjana
- Elämme yhdessä
- Taivaan Isä
- Jumala on Luoja

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Koti, perhe ja perinteet
- Toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- Suvaitsevaisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesus lapsena
- Jeesus ja opetuslapset
- Jeesus – auttaja

Eettisyyteen kasvaminen

- Kultainen sääntö
- Olemme erilaisia

Luterilaisen kirkon elämä

- rukous
- Lasten seurakunta
- Joulukuukausi ja pääsiäinen
- Kaste
- Virsiä ja muita hengellisiä lauluja

2. luokka

Luottamus ja turvallisuus

- Taivaan koti
- Toimimme yhdessä
- Hyvä paimen

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Hautausmaalla
- Suvaitsevaisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Raamattu
- Jeesus opettaa
- Odotamme joulua
- Odotamme pääsiäistä

Eettisyyteen kasvaminen

- Toimimme yhdessä
- Teeman mukaisia raamatun kertomuksia

Luterilaisen kirkon elämä

- Kirkko on Jumalan huone
- Jumalanpalvelus
- Kristillisiä tapoja
- Pyhäinpäivä
- Kristittyjä eri puolilla maailmaa

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Ortodoksinen kirkko
- Eri uskonnollisten näkemysten kunnioittaminen
- Lauluja eri maista

3. luokka (1 viikkotunti)

1. Oppilas tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin

- luominen
- syntiinlankeemus
- Nooa
- Abraham
- Jaakob ja Joosef
- matka Luvattuun maahan
- Mooses
- Israelin kuninkaat ja profeettoja

2. Kirkkovuoden juhlat

- joulua, pääsiäinen ja hellunta

3. Luottamus ja turvallisuus

- Paimen psalmi
- Herran siunaus

4. Eettisyyteen kasvaminen

- kymmenen käskyä
- anteeksiantaminen

5. Luterilaisen kirkon elämä

- oppilas tutustuu oman seurakunnan lapsille suuntaamaan toimintaan
- kirkollisiin toimituksiin tutustuminen

4. luokka (1 viikkotunti)

1. Oppilas tutustuu Uuden testamentin keskeisiin kertomuksiin
  - Jeesuksen elämä evankeliumien kirjoittajien mukaan
  - keskeisimpiä Jeesuksen vertauksia ja ihmetekoja
2. Kirkkovuoden juhlat
  - oppilas tutustuu kirkkovuoden juhlapyhiin sekä niiden alkuperään ja merkitykseen
3. Luottamus ja turvallisuus
  - Isä meidän – rukous
4. Eettisyyteen kasvaminen
  - kultainen sääntö
  - rehellisyys
  - Jeesuksen opetukset anteeksiantamisesta
5. Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa ja lähiympäristössä

5. luokka (1 viikkotunti)

1. Raamattu
  - Jeesuksen vertaukset ja opetukset
  - Apostolit
  - Pyhä kolminaisuus
2. Kristinuskon synty ja alkuvaiheet
  - kristinuskon synty
  - leviäminen Euroopassa
3. Eettisyyteen kasvaminen
  - lähimmäisenrakkaus
  - oikeudenmukaisuus
  - ystävyys
4. Luterilaisen kirkon elämä
  - oppilas tutustuu oman seurakunnan nuorille suuntaamaan toimintaan
  - kristilliset symbolit

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Viidennen luokan päättyessä oppilas hallitsee perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 asetetut vaatimukset. (Viittaus perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.) Kirjalisten kokeiden lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon osallistuminen tuntityöskentelyyn. Hyvään osaamiseen kuuluu lisäksi oppilaan kyky keskustella tuntien aiheista omakohtaisten kokemusten perusteella sekä myönteinen asenne opetettavaa asiaa ja oppiainetta kohtaan.

6. luokka (2 viikkotuntia)

1. Raamattu
  - Vuorisaarna
  - Apostolien teot
  - Paavalin kirjeet
2. Kristinuskon leviäminen
  - ensimmäiset lähetysmatkat
  - kristillinen kirkko keskiajalla
3. Luterilaisen kirkon vaiheet
  - Uskonpuhdistus: Luther
  - luterilaisuuden synty ja tulo Suomeen
  - luterilaisen kirkon vaikutuksia yhteiskuntaan ja taiteeseen
4. Tutustuminen monoteistisiin maailmanuskontoihin
  - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhtäläisyyksiä ja eroja
5. Luterilaisen kirkon elämä
  - seurakunta ja kirkon virat
  - seurakunnan toimintaa esim. diakonia ja lähetystyö

7. luokka (1 viikkotunti)

1. Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta
  - elämän tarkoituksen pohdinta
2. Maailmanuskonnot
  - keskeisten maailmanuskontojen synty, levinneisyys, pyhät kirjoitukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
3. Raamattu
  - Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
  - Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
4. Suomalainen katsomusperinne
  - uskonnonvapaus

8. luokka (1 viikkotunti)

1. Raamattu
  - Raamatun synty, rakenne ja tulkinta
  - Raamatun kulttuurivaikutukset
  - Evankeliumien kuva Jeesuksesta
  - Apostolien tekojen ja kirjeiden antama kuva kirkon synnystä ja kehityksestä
2. Kirkko ja sen oppi
  - Jeesuksen sanoma ja sen merkitys
  - kristinuskon synty ja kehitys
  - kirkkokunnat; niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet
  - ekumenia
  - kristilliset symbolit

3. Ihminen eettisenä olentona
  - Jeesuksen eettinen opetus esim. Vuorisaarna

9. luokka (1 viikkotunti)

1. Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta
  - omakohtainen eettinen pohdinta
2. Raamattu
  - Raamatun eettiset opetukset
3. Kirkko ja kirkon oppi
  - kristinuskon ihmiskuva
4. Suomalainen katsomusperinne
  - suomalainen muinaisusko
  - Suomen uskontohistoria
  - luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta
  - yleiskuva Suomen uskontotilanteesta
5. Ihminen eettisenä olentona
  - etiikan peruskäsitteet
  - kristillisen etiikan perusteet

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Arvosanalle 8 päätösarvioinnissa vaaditaan, että oppilas täyttää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 asetetut kriteerit. (iittaus perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004) Kirjallisten kokeiden lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon osallistuminen tuntityöskentelyyn. Hyvään osaamiseen kuuluu oppilaan kyky keskustella tuntien aiheista yleisellä tasolla sekä myönteinen asenne opetettavaa asiaa ja oppiainetta kohtaan. Oppilas kykenee itsenäiseen uskonnollisen tiedon hankkimiseen.

18. HISTORIA JA YHTEISKUNTAOPPI

18.1. JOHDANTO

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

VUOSILUOKAT 5–6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

18.2. TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ:

1. Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

1. Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

3. Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

7.3. SISÄLLÖT

5.Luokka

Tavoitteena on tutustua uuteen oppiaineeseen ja sen olemukseen. Historian peruskäsitteet tulevat tutuiksi: lähde, tulkinnat, aikakaudet ja muutokset. Oppiaineessa tulee saada historia eläväksi kertomuksien, tarinoiden ja vierailujen kautta.

Sisältötavoitteet	Yleinen historia	Suomen historiaa	Siikajokilaakson historia
Omat juuret ja historiallinen tieto <ul style="list-style-type: none"> • oman perheen ja kotiseudun historia • muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen • tutustuminen museoihin	<ul style="list-style-type: none"> • Mitä historia on? • Historian lähteet? • Historian aputieteet: arkeologia • Esihistoria ja historia	<ul style="list-style-type: none"> • Oma seutu ja kotiseutu	<ul style="list-style-type: none"> • Siikajokivarren asuttaminen • Vierailu paikallismuseossa, Jääkauden jäänteet alueella
Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit <ul style="list-style-type: none"> • kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena • maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään	<ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen synty • Aika ennen kirjoitustaitoa • Kaksoisvirtainmaa, Egypti maanviljelyn synty, kaupunkien ja valtioiden synty. Sivistys, lukutaito	<ul style="list-style-type: none"> • Elämää jääkauden jälkeen: Suomen asuttaminen • Elämää ja kauppaa muinaisaikoina • Pyyntikulttuurista maanviljelykseen	<ul style="list-style-type: none"> • Kivikautiset löydöt Ruukin alueelta • Mahdollinen vierailu Kierikkikeskuksessa
Eurooppalaisen sivilisaation synty <ul style="list-style-type: none"> • antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri • antiikin heijastuminen tähän päivään	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkivaltiot Ateena ja Sparta • Demokratian synty • Kreikkalaisen kulttuurin leviäminen • Rooma -antiikin suurvalta • Kansainvaellukset • Uskonnot, tieteet, taiteet urheilu	<ul style="list-style-type: none"> • Asutuksen leviäminen Suomessa	<ul style="list-style-type: none"> • Uskonnon vaikutus suomalaisiin
Keskiaika <ul style="list-style-type: none"> • uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema • Suomen liittäminen osaksi Ruotsia	<ul style="list-style-type: none"> • Kuninkaiden ja paavien Eurooppa • Islamilainen maailma • Suomi liitetään Ruotsiin • Suomi osana Ruotsia • Kirkonvallan aika	<ul style="list-style-type: none"> • Pähkinäsaaren rauha	<ul style="list-style-type: none"> • Siikajokilaakso keskiajalla

6.Luokka

Kuudennen luokan aikana syvennetään historian tuntemusta.

<p>Uuden ajan murros</p> <ul style="list-style-type: none"> eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä 	<ul style="list-style-type: none"> Löytöretket ja siirtomaat Renessanssi Tähtitiede Perinteisten käsitysten murtuminen Uskonpuhdistus (Saksa, Englanti) Uudet keksinnöt Itsevaltiuden aikakausi esimerkkinä Ludvig XIV 	<ul style="list-style-type: none"> Yritys Pohjolan yhdistämiseksi Uskonpuhdistus ja Mikael Agricola: suomen kirjakielen synty 	<ul style="list-style-type: none"> Elämää keskiajalla Siikajokilaaksossa
<p>Suomi Ruotsin valtakunnan osana</p> <ul style="list-style-type: none"> elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina suomalaisen kulttuurin muotoutuminen 		<ul style="list-style-type: none"> Kustaa Vaasa Ruotsin suurvalta-aika Pietari Brahen toiminta Suomessa 	<ul style="list-style-type: none"> Pietarin uuden kaupungit :Raahe Tervanpoltto Potaskatehdas Ruukkiin
<p>Vapauden aate voittaa alaa</p> <ul style="list-style-type: none"> Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdysvaltain synty Ranskan suuri vallankumous 1789 Napoleon Bonabarte Ihmisoikeuksien julistus Tasavalta 	<ul style="list-style-type: none"> Siikajokilaakso 1700-luvun lopulla Siikajoen ja Revonlahden taistelut 	<ul style="list-style-type: none"> Vierailu taistelu- maisemissa
<p>Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:</p>	<ol style="list-style-type: none"> jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri kaupankäynnin kehitys kulttuurin kehitys liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys väestössä tapahtuneet muutokset 		

18.3. VUOSILUOKAT 7-9

Siikajoen peruskoulun vuosiluokilla 7-8 historian ja vuosiluokalla 9 yhteiskuntaopin opetus tapahtuu vuoden 2004 hyväksytyjen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti siten että oppimistavoitteet toteutuvat.

18.3.1. HISTORIAN OPETUKSEN TEHTÄVÄ

Historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin. Vuosiluokalla 7 käsitellään 1800-luvun historiaa ensimmäiseen maailmansotaan asti ja vuosiluokalla 8 ensimmäisestä maailmansodasta 2000-luvun alkuun.

18.3.2. TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

18.3.3. KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
  - 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
  - kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa
- Teollinen vallankumous
- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
  - kaupungistuminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- osaa selittää, miksi jollain elämänalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

18.4. YHTEISKUNTAOPIN OPETUS VUOSILUOKALLA 9

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen 9. vuosiluokan yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja –taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaisiksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

18.4.1. TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset

18.4.2. KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisen mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, suhdannevaihtelut ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistaloukseen
- julkinen talous ja verotus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuisissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä

19. Musiikki

19.1. Yleistä

Toimintaympäristöä täytyy kehittää musiikinopetukselle ja sen nykyaikaisille vaatimuksille soveltuvaksi. Praktinen lähestymistapa korostuu tämän päivän musiikinopetuksessa. Tämä asettaa tiettyjä vaatimuksia oppimisympäristölle ja sen suunnittelulle. Opetustilan on oltava riittävän suuri ja akustiikaltaan sopiva musiikin kuuntelemiseen, eri instrumenttien soittamiseen, laulamiseen sekä musiikkiliikuntaan. Musiikkiteknologia sekä erilaiset ATK-opetusohjelmat musiikissa asettavat omat vaatimuksensa opetustilalle.

Musiikinopetuksen sisältöjen täytyy olla realistiset vähäisten tuntimäärien vuoksi. Perusopetuksessa tulisi huomioida jokainen oppilas tarjoamalla oppilaan henkilökohtaisten taipumusten ja harrastuneisuuden mukaista opetusta.

Tärkeää olisi auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta oma kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista häntä musiikilliseen toimintaan.

19.2. TAVOITTEET 1-2 LUOKAT

Oppilas oppii

- laulun ja soiton avulla luonnollista äänen käyttöä ja musiikillista ilmaisua sekä yksin että ryhmässä
- kuuntelemaan ja havainnoimaan ympärillä olevia ääniä ja musiikkia
- jäsentämään musiikkia ja käsitteitä erilaisilla merkinnöillä
- tuottamaan ja käyttämään ääniä sekä rytmiä ja melodiaa
- ymmärtämään musiikin monipuolisuutta
- vastuulliseksi musiikillisen ryhmän jäseneksi ja musiikin kuuntelijaksi
- kiinnostumaan ja ihastumaan musiikista

19.3. SISÄLLÖT 1-2 LUOKAT

1-2 lk käytettävät soittimet

Musiikin elementteihin liittyvän peruskäsitteistön harjoittelua musisoinnin, kuuntelun ja musiikillisen keksinnän yhteydessä.

Soitettavat soittimet:

Palikat, marakassi, rytmimunat, kehärumpu, triangeli, kellopelit, sormisymbaalit, putkipenaali, kulkuset, kastanjetit, guiro, metallofoni, ksylofoni, nokkahuilu ja kantele

Kuunneltavat: piano, viulu, huilu, rummut

1. luokka

Rytmi ja melodia

- rytmien taputtaminen ja tititointi
- nuottien osat
- neljäsosanuotti, puolinuotti ja vastaavat tauot
- tahti ja tahtiviiva
- korkeat ja matalat äänet

- hidas ja nopea rytmi
- so mi la → kolmitasoinen viivasto
- hiljainen ja voimakas ääni
- - soolo - tutti (= yksin ja yhdessä)

Laulu ja soitto

- uudet ja perinteiset lastenlaulut, laululeikit ja lorut
- keho, rytmi ja melodia soittimet
- soittotekniikan harjoittelua
- kertausmerkit
- eri maiden lauluja

Kuuntelu

- monipuolista musiikin kuuntelua
- omien elämysten mielikuvien ja kokemusten kuvailua

2. luokka

Rytmi ja melodia

- kokonuotti ja kokotauko
- nouseva ja laskeva melodia
- hidastuva ja nopeutuva rytmi
- do re mi so la
- hiljenevä ja voimistuva ääni
- piano ja forte
- pieniä melodiadiktaatteja 3 tasoisella viivastolla
- itse tuotettuja rytmejä ja melodioita

Laulu ja soitto

- moniääniset lastenlaulut
- kaanon
- yhteissoitto-ohjelmistoa, johon kuuluu perussykkeen harjoittelua
- säestystehtäviä keho, rytmi ja melodiasoittimella
- eri maiden lauluja

Kuuntelu

- musiikin ominaisuuksien havainnointi
  - eri soittimet
  - rytmit
- duuri-molli

19.4. Tavoitteet 3.-4. luokka

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

19.5. Sisällöt 3-4 luokat

3. luokka

Dynamiikka

- voiman vaihtelua koskevat symbolit: pp, p, f, ff
- äänen voimakkuus

Sointiväri

- tavallisimmat soittimet
- äänimaisemat

Rytmi, tempo

- iskusävel
- tahti
- tahtilajit: 4/4 ja 3/4
- neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti ja –pari sekä vastaavat tauot

Melodia

- nuottiviivasto
- nuottinimet ja paikat viivastolla G-avainta käyttäen yksiviivainen c - kaksiviivainen d
- perussävelen merkitys
- nokkahuilu

Harmonia

- duuri ja molli
- soinnut: I - IV – V kanteleensoiton yhteydessä
- erilaisia säestysostinatioita

Muoto

- jäljittely: kaanon
- parillinen ja kahdenpuolinen rakenne (AB ja ABA)
- viitteelliset ja graafiset partituurit

4. luokka

Dynamiikka

- voiman vaihtelua koskevat symbolit: cresc. – dim.
- äänen voimakkuus

Sointiväri

- tavallisimmat soittimet
- erilaiset äänityypit
- partituurit ja nauhoitukset

Rytmi, tempo

- iskusävel
- tahti
- tahtilajit: 4/4, 2/4 ja 3/4
- puolinuotti, pisteellinen puolinuotti ja kokonuotti sekä vastaavat tauot
- tempomerkinnät: allegro, moderato, andante, adagio

Melodia

- nuottiviivasto
- nuottinimet ja paikat viivastolla G-avainta käyttäen yksiviivainen c - kaksiviivainen d sekä muunnosävelet fis ja b
- nokkahuilu ja kantele
- perussävelen merkitys

Harmonia

- duuri ja molli
- erilaisia säestysostinatioita
- soinnut: I - IV – V

Muoto

- jäljittely: kaanon
- parillinen ja kahdenpuolinen rakenne (AB ja ABA)
- viitteelliset ja graafiset partituurit

19.6. Tavoitteet 5.-9.lk

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin

19.7. Sisällöt 5-9 luokat

5. luokka

Dynamiikka

- dynaamiset vaihtelut musiikissa ja keskeistä sanastoa

Sointiväri

- orkesterin soitinryhmät
- lauluäänen luokittelu

Rytmi, tempo

- tahtilajit: 3/8, 6/8, 2/2, 5/4
- nuottien ja taukojen kestot
- tanssirytmejä

Melodia

- nuottiviivasto
- nuottinimet ja paikat viivastolla G-avainta käyttäen yksiviivainen c - kaksiviivainen d sekä muunnosävelet fis ja b
- perussävelen merkitys

Harmonia

- kaanon
- kaksiaanisyyttä
- soinnut: I - IV – V

Muoto

- teema ja muunnelma
- rondo
- laulunäytelmä

6. luokka

Dynamiikka

- dynaamiset vaihtelut musiikissa ja keskeistä sanastoa
- äänen sähköinen vahvistaminen

Sointiväri

- orkesterin soitinryhmät ja orkesterisoittimet
- lauluäänen luokittelu

Rytmi, tempo

- tahtilajit: 3/8, 6/8, 2/2, 5/4, 5/8
- nuottien ja taukojen kestot
- polyrytmiikkaa
- tanssirytmijä

Melodia

- nuottiviivasto
- nuottinimet ja paikat viivastolla G-avainta käyttäen yksiviivainen c - kaksiviivainen d sekä muunnosävelet fis ja b
- perussävelen merkitys

Harmonia

- kaanon
- kaksiaänisyyttä
- soinnut: I - IV - V

Muoto

- teema ja muunnelma
- rondo
- ooppera

Perusopetuksen 3.-6. luokkien aikana tutustutaan vuodenaikoihin ja juhlapäiviin liittyviin lauluihin ja virsiin sekä ympäri maailmaa kotoisin oleviin lauluihin ja musiikinäytteisiin.

Rytmisoitimia käytetään joka luokka-asteella ja tutustutaan kanteleen, kontrabasson, kitaran ja rummuston soittoon mahdollisuuksien mukaan. Kolmannella luokalla aloitetaan henkilökohtaisen nokkahuilun soitto. Aloitetaan samoin perehtymisen tunnetuimpien säveltäjien tuotantoon ja eri aikakausien musiikkiin. Opetuksessa pyritään huomioimaan paikallisuus.

7. luokka

Dynamiikka

- kerrataan musiikillisia termejä

Rytmi, tempo

- opetellaan erilaisia rytmityksiä mm. shuffle-, beat- ja triolikomppi, kolmimuunteisuus

Melodia

- opitaan tunnistamaan nuotit ja sijoittamaan G-klaaville, toteutetaan I-IV-V-sointukuvio soittaen

Harmonia

- kerrataan aiemmin opittua ja tutustutaan blues-asteikkoon

Muoto

- suuremmat teoskokonaisuudet: konsertto, sinfonia, passio, oratorio, ooppera, musikaali

8. luokka

Dynamiikka

- kerrataan musiikillisia termejä

Rytmi, tempo

- opetellaan erilaisia rytmityksiä mm. shuffle-, beat- ja triolikomppi, kolmimuunteisuus

Melodia

- opitaan tunnistamaan nuotit ja sijoittamaan G-klaaville, toteutetaan I-IV-V-sointukuvio soittaen

Harmonia

- kerrataan aiemmin opittua ja tutustutaan blues-asteikkoon

Muoto

- suuremmat teoskokonaisuudet: konsertto, sinfonia, passio, oratorio, ooppera, musikaali

7. ja 8. luokalla opetellaan mm. bändi- ja yhteissoittamista, opetellaan eri tyyliä lauluja ja tutustutaan mikrofonin sekä äänentoistolaitteiden käyttöön. Harjoitellaan 2-3 -äänisiä lauluja, koetaan musiikillisia elämyksiä ja analysoidaan helppoja rakenteita kuuntelemalla klassisen musiikin pääteoksia barokista nykypäivään. Kuunnellaan ääninäytteitä eri maiden musiikkikulttuureista, tutustutaan kansanmusiikkiin, pop- ja rockmusiikin historiaan sekä kotimaisen populaarimusiikin vaiheisiin. Tehdään musiikkiteknologiaan ja viihde-elektronikkaan perustuva kirjallinen produktio.

19.8. Arviointi

Oppilaan persoonallisuuden kehittyminen ja sosiaalistuminen
Oppilaan työskentely- ja opiskelutaitojen kehittyminen
Oppilaan tiedollinen ja taidollinen kehittyminen

Musiikin arvioinnin perusteet

Arviointi kohdistuu musiikinopetukseen kokonaisuutena.

Ei arvioida musikaalisuuden tasoa vaan arviointi perustuu musiikilliseen osallistumiseen, aktiivisuuteen ja omaan **yrittämiseen**.

Pyritään arvioimaan oppilasta kokonaisuutena ja löytämään myönteisiä arviointiin vaikuttavia piirteitä mahdollisimman paljon.

Arviointi painottuu oppilaan toimintaan **koulussa**.

Erlaisia arviointikeinoja musiikissa

Opettaja havainnoi ja arvioi mm.

Oppilaan toimintaa yksin ja ryhmässä.

Arviointi erilaisissa musiikillisissa tehtävissä (soitto, laulu)

Tunnistamis-, erottelu- ja valintatehtävät kirjallisina (kuuntelu)

Erlaiset projektityöt

Kirjalliset työt

Oppilaan itsearviointi

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksinääniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytm-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa.

ARVIOINTIPISTEYTYS MUSIIKIN NUMEROA VARTEN

JOKAISEN OSA-ALUEEN PISTEET 0-5

RAJATAPAUKSISSA ARVOSANAAN VAIKUTTAVAT OPPILAAN PARHAAT ARVOSANAAN VAIKUTTAVAT OMINAISUUDET

- oppilaalla on myönteinen asenne musiikkiin
- oppilas kykenee pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen ohjelmiston harjoittamiseen
- erilaisten musiikkikulttuurien hyväksyminen ja arvostaminen
- suhtautuu asiallisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisiin musiikin tyylilajeihin, sekä musiikin esittäjänä että kuuntelijana
- oppilas kykenee toimimaan tavoitteellisesti ryhmän jäsenenä ja hyväksyy sekä arvostaa muiden oppilaiden musiikillisia valmiuksia
- itseohjautuva ohjelmiston harjoittaminen
- myönteinen suhtautuminen koulun yhteisiin tapahtumiin ja juhliin, sekä musiikkiesityksiin osallistuminen
- oppilas toimii musiikintunneilla aktiivisena osallistujana ja pyrkii esimerkillään kannustamaan muita osallistumaan tekemiseen ja toimintaan luokassa
- annetut kirjalliset tehtävät ja niiden suorittaminen
- oppitunnilla aktiivinen, osallistuva, yrittää omien resurssien mukaan parhaansa
- oppilas suhtautuu musiikinopetukseen asiallisesti ja koulun yleisiä käyttäytymissääntöjä noudattaen
- ryhmätyöt ja niihin osallistuminen

10 (66-70 pistettä) 9 (60-65 pistettä) 8 (53-59 pistettä) 7 (40-52 pistettä) 6 (25-39 pistettä)
5 (10-24 pistettä) 4 (0-9 pistettä)

20. KUVAAMATAITO

20.1. Johdanto

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Oppilaalle tulisi kehittyä henkilökohtainen suhde taiteeseen. Opetuksen lähtökohtana ovat aihepiirit kytke-
tään oppilaalle merkityksellisiin kokemuksiin hyödyntäen hänen lähiympäristöään. Opetussuunni-
telman aihekokonaisuudet sisältyvät laajasti kuvataiteen opetukseen.

Siikajoen peruskoulu pyrkii järjestämään yhden vuosittaisen kaikkia vuosiluokkia koskevan kuva-
taidenäyttelyn.

20.2. Tavoitteet luokilla 1-4

Oppilas oppii:

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia tietoja ja taitoja
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja sekä materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan kuvia ja keskustelemaan niistä arvostaen erilaisia näkemyksiä
- tuntemaan oman kulttuurinsa arkkitehtuuria ja muotoilua
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä

20.3. Tavoitteet luokilla 5-9

Oppilas oppii:

- tuntemaan ja käyttämään kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaale-
ja, tekniikoita ja työvälineitä
- nauttimaan ilmaistessaan itseään kuvataiteen keinoin
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä kuvataiteessa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettises-
tä näkökulmasta
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvavies-
tinnän välineitä omassa ilmaisussaan mediassa
- ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä

luokka	Maalaus	Piirustus	Grafiikka	Muovailu ja rakente- lu/keramiikka ja kuvanveisto
1.luokka 2.luokka Kokeillen ja tutkien	<p>Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> - pää- ja välivärit - värien sekoittaminen <p>Sivellintekniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - sivellinote - erilaisia sivellinjälkiä - väri ja vesi 	<p>Piirustustekniikat</p> <ul style="list-style-type: none"> - luonnostelu - piirrinote - erilaiset piirtimet - erilaisia viivoja ja pintoja 	<p>Yksinkertaisiin painomenetelmiin tutustuminen eri materiaaleja kokeillen</p> <ul style="list-style-type: none"> - leimasinpainanta - kohopainanta - sabloonapainanta valmiilla sabloonoilla <p>Työvaiheiden ja –välineiden nimitykset</p>	<p>Muovailu</p> <ul style="list-style-type: none"> - valmiit massat - muotoaminen - yksinkertaiset liitokset <p>Rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - paperin leikkaus ja liimaus - 3-ulotteisuus erilaisilla materiaaleilla
3.luokka 4.luokka Kokeillen ja tutkien	<p>Edellisten lisäksi Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> - spektri - väriympyrä - murrettu värit - vastavärit - värin taittaminen - kylmät- ja lämpimätvärit - valööri <p>Sivellin tekniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - akvarellitekniikka - gaussitekniikka 	<p>Edellisten lisäksi piirustustekniikat</p> <ul style="list-style-type: none"> - viiva rytmien ja liikkeen ilmaisijana - materiaalituntu (tekstuuri) - pintarakenne (struktuuri) - tila - muotovalon ja varjon tutkiminen - ihmisen piirtäminen 	<p>Painomenetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> - uurtokuvapainanta (press print) - sabloonapainanta omilla sabloonoilla 	<p>Muovailu</p> <ul style="list-style-type: none"> - valmiit massat - itsetehdyt massat - liittäminen <p>Rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - kolmiulotteisuus erilaisilla materiaaleilla
5.luokka 6.luokka Soveltaan ja ilmaisten	<p>Maalaustekniikoiden ja väriopin kertausta ja varmistamista. Edellisten lisäksi väriopista</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontrastit ja harmonia - värien syboliikka 	<p>Piirustustekniikoiden kertausta ja varmistamista</p>	<p>Painomenetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> - monotypia - linopainanta 	<p>Muovailu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Makkara ja levytekniikka - muotti ja valos <p>Rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - pienoismallit
7.luokka 8.luokka Soveltaan ja tutkien	<p>Maalaustekniikoiden ja väriopin kertausta ja varmistamista. Edellisten lisäksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - digitaalinen maalaaminen - sekatekniikat - kuultava pinta - väri-tila, värispektiivit <p>Värisuunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - mielivärit - muotivärit - värijärjestelmät - sisustus-suunnittelu 	<p>Piirustustekniikoiden kertausta ja varmistamista</p> <ul style="list-style-type: none"> - teknistä piirtämistä - piirustustekniikoiden soveltamista oman työskentelyn tarpeen mukaan 	<p>Syvennetään edellisiä tekniikoita</p>	<p>Syvennetään edellisiä tekniikoita</p> <p>Rakentelussa aikaisemmin mainittujen tekniikoiden soveltaminen oman työskentelyn tarpeen mukaan</p>

20.5. KUVATAITEEN ARVIOINTI

Arvioinnin lähtökohtana tulee olla oppilaan kokonaisvaltainen toiminta, työskentelyprosessi sekä valmis työ.

Arvioinnin tulisi olla kannustavaa ja ilmaisuun rohkaisevaa, mutta myös kriittistä.

Arvioinnin tulisi sisältää myös ryhmäarviointia sekä itsearviointia.

Kuvataiteen arvosanaan korottavasti tai laskevasti vaikuttavat (4.lk:n saakka)

- eri tekniikoiden ja välineiden hallinta
- aktiivinen osallistuminen
- ilmaisullinen omaperäisyys (korottavasti) ja stereotypisyys (alentavasti)
- vastuullisuus välineistä, materiaaleista sekä oman työn valmistumisesta
- kykenee kehittämään itsearviointia kautta

Päätösarvioinnissa arvosanaan korottavasti tai laskevasti vaikuttavat

- eri tekniikoiden ja välineiden hallinta
- aktiivinen osallistuminen
- ilmaisullinen omaperäisyys (korottavasti) ja stereotypisyys (alentavasti)
- vastuullisuus välineistä, materiaaleista sekä oman työn valmistumisesta
- kykenee kehittämään itsearviointia kautta sekä analysoimaan omia töitään
- kykenee soveltamaan hankkimiaan ja omaksumiaan tietoja.

20.7. Kuvataiteen valinnaiset kurssit

Oppilaan oman persoonallisen kuvailmaisun kehittäminen on ominaista 8. ja 9. luokan valinnaisessa kuvataiteessa. Tavoitteena on kehittää oppilaasta luovaan ajatteluun ja toimintaan kykeneviä ihmisiä, jotka ymmärtävät taiteen merkityksen oman elämänsä rikastajana. Valinnaisessa kuvataiteessa syvennetään kuvataiteen eri aloihin liittyvää ymmärtämystä ja osaamista, ottaen huomioon kunkin ryhmän omat kiinnostuksen kohteet.

1. Kuvataide I (8/2.0)

Tavoitteet:

8. luokan valinnaisessa kuvataiteessa syvennyttään oman kuvallisen ilmaisun kehittämiseen monilla kuvataiteen alueilla. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään omaa persoonallisuuttaan kuvallisessa ilmaisussaan.

Sisällöt:

Perinteisen kuvantekomenentelmien lisäksi kurssilla perehdytään akvarellimaalaukseen ja joihinkin grafiikan menetelmiin, kuten valokuvaan, digi- ja videokuvaukseen.

Rakennetaan kolmiulotteisia muotoja eri materiaaleista.

2. Kuvataide II (9/2.0)

Tavoitteet:

9. luokan valinnaisessa kuvataiteessa perehdytään laajemmin taidehistoriaan ja sen ilmiöihin. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään hyväksi hankkimiaan tietojaan, taitojaan ja ajatuksiaan omassa taiteellisessa työskentelyssään.

Sisällöt:

Syvennyttään taidemaalauksen keinoihin ja suuntauksiin.

Käydään taidemuseoissa ja -näyttelyissä.

Rakennetaan kolmiulotteisia muototoja eri materiaaleista.

Eri kuvantekomenentelmien avulla pyritään omien henkilökohtaisten ilmaisumuotojen löytämiseen.

Arviointi

Kahden kurssin valinnaisaineissa on numeroarviointi.

Kurssin arvioinnissa käytetään kuvataiteen yleisiä arviointiperusteita.

21. KÄSITYÖ

21.1. Johdanto

Käsityön opetuksen tarkoituksena on antaa oppilaalle hänen kehitysvaiheensa huomioiden mahdollisuus oppia sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän kykenee selviytymään niitä vaativissa ongelmatilanteissa. Oppilas kykenee lisäksi realistisesti arvioimaan omaa toimintaansa, kokee itsensä tarpeelliseksi ryhmätoimintaa vaativissa tilanteissa ja näkee oman aktiivisen, tutkivan ja kokeilevan toimintansa välttämättömänä osana ongelmanratkaisua ja tuotesuunnitteluprosessia.

Käsityön opetukselle luonteenomaista on työskentely ongelmakeskeisessä, tarpeesta lähtevässä ja oppilaan innovatiivisuuden mahdollistavassa toimintaympäristössä. Siinä havaittua ongelmaa ideoidaan, tehdään ratkaisumalleja, suunnitellaan, toteutetaan ja testataan ratkaisun toimivuutta. Oppilaan tavoitteena tässä toimintaympäristössä on saada sellaisia tietoja ja taitoja tuotesuunnittelusta, työvälineistä, -menetelmistä ja materiaaleista, että hän kykenee itseohjautuvasti sovelta-
maan niitä tarkoituksenmukaisella ja turvallisella tavalla omassa työskentelyssään. Luonnontietei-

den ja kuvaamataidon sisältöjen yhdistäminen tähän prosessiin on käsityön tavoitteita ja sisältöjä tukevaa. Oppilaan omien tietojen ja taitojen tiedostamisen lisäksi tuotesuunnitteluprosessin lopputuloksena on tarkoituksenmukaiset ratkaisut, joissa yhdistyvät tehtävänasettelusta riippuen esteettisyys ja laatu. Oppilaan, opettajan ja oppilaiden vuorovaikutukseen perustuva myönteinen työilmapiiri ja tarkoituksenmukaiset työtilat sekä laitteet mahdollistavat pohjan tavoitteelliselle oppimiselle.

Opetuksessa huomioidaan alueelliset erityispiirteet, jotka ilmenevät käsityöperinteenä, yritystoimintana, erikoisosaamisena ja harrastustoimintana. Lisäksi huomioidaan aihekokonaisuudet, joita painotetaan koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa. Aihekokonaisuuksiin liittyen kunnassa toteutetaan 6 lk:lle suunnattu teknologia-askarteluun perustuva opetusjakso. Lk:lla 7-9 järjestetään koulun ja yritysten välistä yhteistoimintaa.

Käsityön opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille luokka-asteilla 1-4. Luokka-asteille 5-7 oppilas valitsee joko teknisen työn tai tekstiilityön. Valinta tapahtuu 4. lk:n keväällä. Luokka-asteilla 5-6 järjestetään yksi vaihtojakso tai yhteisprojekti, jonka toteuttamistavasta ja laajuudesta päätetään koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa. Luokka-asteella 7 toteutetaan käsityön yhteisprojekti, jossa integroidaan teknisen työn ja tekstiilityön osa-alueita. Luokka-asteille 8-9 oppilaalla on mahdollisuus valita teknisen työn ja tekstiilityön kurseja, sekä näiden osa-alueita integroiva muotoilukasvatuksen kurssi. Valinta tapahtuu 7. lk:n keväällä.

Käsityö on taito- ja taideaine, jonka perustana on oppiaineeseen liittyvät tiedot ja taidot sekä oppilaan omasta kokemusmaailmasta lähtevä ja sen salliva oivaltava ajattelu - innovatiivisuus.

21.2. SISÄLLÖT

1. luokka

Materiaalien tuntemus

- Langat ja kankaat
- Puu
- Paperit, pahvit ja narut
- Luonnonmateriaalit
- Kierrätysmateriaalit
- Liimat ja maalit

Työvälineet

- Sakset
- Erilaiset neulat
- Virkkuukoukku
- Vasara, saha hiomapaperi

Perustekniikoiden hallinta

- Lanka- ja ompelutyöt
- Pujottelu
- Virkkauksen alkeita
- Taittelu ja leikkaaminen
- Kaavan käytön alkeet
- Sahaaminen ja naulaaminen
- Erilaiset pintakäsittelyt
- Rakentelu

Muuta

- Suunnitelman laatiminen
  - Työn arviointi
  - Töiden esilletuonti ja säilytys

2. luokka

Materiaalien tuntemus

- Langat ja kankaat (ominaisuuksia)
- Puu
- Paperit, pahvit ja narut
- Luonnonmateriaalit
- Kierrätysmateriaalit
- Liimat ja maalit

Työvälineet

- Sakset
- Erilaiset neulat
- Virkkuukoukku
- Vasara, puukko, saha hiomapaperi
- Silitysvälineet
- Pienoiskangaspuut
- Ompelukone

Perustekniikoiden hallinta

- Lanka- ja ompelutyöt
- Pujottelu
- Virkkaaminen: ketjusilmukka ja kiinteä silmukka
- Taittelu ja leikkaaminen
- Kaavan käyttö
- Sahaaminen ja naulaaminen
- Erilaiset pintakäsittelyt
- Rakentelu

Muuta

- Suunnitelman laatiminen
  - Työn arviointi

Töiden esilletuonti ja säilytys

Tekninen työ, samansisältöinen vuosiluokilla 3-4	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
TUOTESUUNNITTELU	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ymmärtää, että tuotteen suunnittelun lähtökohdaksi on tarve • Oppii käyttämään eri visuaalisen mallintamisen muotoja tuotesuunnittelun lähtökohdaksi • Arvioi työskentelyään ja tuotostaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjattu tarpeen määrittely, ongelman rajaaminen • Hahmotelmia tuotteesta, pienoismallit, muotoilu • Työpiirustus, missä tuote yhdeltä sivulta kuvattuna • Minun tuotteen tarina → kirjallinen arviointi • Suullinen arviointi
MATERIAALI, KOMPONENTTI JA RAKENNE TUNTEMUS, TOTEUTUSTEKNIIKAT	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu materiaaleihin ja komponentteihin ja tunnistaa niitä • Tutustuu materiaalien ja komponenttien käyttökohteisiin • Oppilas tutustuu ja oppii perusmittausvälineiden käytön • Osaa työstää ohjatusti materiaalia käsityövälinein • Osaa ohjatusti liittää materiaaleja toisiinsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Puu, metalli, muovi materiaalien käyttöön tutustuminen eri työstötapojen kautta • Materiaalien työstö- ja liitostapoihin tutustuminen → mittaaminen, merkitseminen, poikkisahaus, poraaminen, hiominen, metalliohkolevyjen leikkaaminen, taivutus, pintakäsittely vesiohenteisin maalein, tussein • Materiaalin täsmällinen työstö kappaleeksi, osaksi • Sähkökomponentteihin tutustuminen → lamppu, moottori, virtalähde, kytkin, johdot • Liittämismenetelminä naulat, ruuvit liimat
JÄRJESTELMÄT YMPÄRILLÄMME	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu erilaisten koneiden ja laitteiden toimintaan (esim. polkupyörä, porakone) • Hahmottaa yksinkertaisia järjestelmiä ja ymmärtää niiden toimintaa • Löytää näitä yksinkertaisia järjestelmiä ympäristöstämme (esim. vipu:vasara, saksat, keinulauta) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tasapaino – vastapaino kokeiluja → vipu • Miten liike välittyy • Suljettu/ avoin virtapiiri • Manuaalinen laitteen kontrollointi → vipu, kampi, voimavälitys, liike • Lähiympäristön – kodin, koulun järjestelmien havainnointia • Sähkö- ja mekaniikka-askartelu halvoilla materiaaleilla • Suoravälitys, akselit, vivut, kammet mekaniikkarakentelussa • Symmetrisyys • Tasosta tilakappale
TYÖTURVALLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää työtilan järjestyksen, siisteyden ja työkalujen oikean käytön tärkeänä osana työturvallisuutta • Tiedostaa omat kykynsä • Omaksuu perustyötavat • Vastuu yhteisestä työympäristöstä 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu työympäristöön ja toimintasääntöihin • Työvälineiden oikean ja turvallisen käytön opettelu

Tekstiilityö, samansisältöinen vuosiluokilla 3-4	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
TUOTESUUNNITTELU-TAIDOT -visuaaliset -esteettiset -innovatiiviset -tiedonhankinta	Oppilas: -oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään -oppii kiinnittämään huomiota tuotteen esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin	-oman työn suunnittelu -suunnitelman kuvallinen toteuttaminen -kannustetaan omaperäiseen ilmaisuun -haetaan virikkeitä ja tukea suunnitelmalle ympäristöstä
TEKSTIILITYÖN TOTEUTUSTEKNIIKAT -ompelu -lankatekniikat -neulonta -virkkaus -kirjonta -erikoistekniikat -kankaan kuviointi -värjäys -huovutus -tilkkutyöt -teknologiset taidot	Oppilas: -oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä -oppii käsityön perustekniikoita -oppii valmistamaan tarkoituksenmukaisia tuotteita -omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun -oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä	-ompelu -suora- ja siksak –ommel -ompelukoneen langoitus -sauma, pääärme, taite -yksinkertaisen kaavan käyttö -neulonta (4.lk) -silmukoiden luominen -oikea silmukka -värin vaihtaminen -pääätteleminen -virkkaus (3.lk) -ketju-, kiinteäsilmukka ja pylväs merkkeineen -lisäys ja kavennus -erikoistekniikat -tutustutaan erikoistekniikoihin
KULUTTAJATIETO	Oppilas: -oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteella on elinkaari -oppii huoltamaan tekstiilejä	-tutustutaan tekstiilien hoito-ohjeisiin ja niiden huoltoon
YHTEISTYÖTAIDOT	Oppilas: -oppii arvostamaan erilaisuutta -oppii yhteistyötaitoja -oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemistä -oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä	-kaikessa tekstiilityön opetuksessa

21.3. ARVIOINTI LK:T 3-4

ARVOSANA	VISUAALINEN JA TEKNI- NEN SUUNNITTELU	TYÖSKEN- TELY	ITSEARVIOINTI JA PRO- SESSIN POHDINTA
7	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tarvitsee jatkuvaa ohjausta suunnitelmien tekemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • ...turvautuu työskentelyssä opettajan apuun • ...tuotokset valmiiksi 	<ul style="list-style-type: none"> • ...ei arvioi omaa työskentelyään • ...arvioi tuotostaan toteavasti
8	<ul style="list-style-type: none"> • ...ideoi, kokeilee ja suunnittelee ohjatusti 	<ul style="list-style-type: none"> • ...hallitsee opetetut perustekniikat ja käsitteet • ...tuntee vastuun omasta työskentelystä ja turvallisuudesta 	<ul style="list-style-type: none"> • ...arvioi omaa työskentelyään ja tuotostaan
9	<ul style="list-style-type: none"> • ...luo uutta. Hän ideoi, ratkaisee itsenäisesti, ehdottaa 	<ul style="list-style-type: none"> • ...pyrkii itsenäiseen työskentelyyn • ...on innostunut. Hänellä on oppimishaluinen asenne työskentelyyn 	<ul style="list-style-type: none"> • ...arvioi jatkuvasti omaa työskentelyään ja suuntaa toimintaansa arviointinsa mukaan.

Tekninen työ, vuosiluokat 5-6	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
TUOTESUUNNITTELU	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ymmärtää, että tuotesuunnittelu koostuu osa-alueista ja hän kykenee ohjautusti etenemään omassa tuotesuunnittelutyössään • Käyttää tuotesuunnittelutyössä visuaalista ideointia • Kiinnittää huomiota tuotteen tarkoituksenmukaisuuteen ja laatuun • Dokumentoi tuotesuunnittelutyötään 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpeen, ongelman, vaatimusten kartoitus → visuaalinen ideointi, konkreetit mallit, kokeilu • Työpiirustuksena kuvanto tuotteesta kahdesta suunnasta kuvattuna, 6. lk:lla mittakaavamuunnos • Arviointilomake omasta työskentelystä ja tuotesuunnitteluprosessin etenemisestä
MATERIAALI, KOMPONENTTI JA RAKENNE TUNTEMUS	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas kykenee ohjatusti valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja komponentteja • Tunnistaa ja ymmärtää materiaalien ja komponenttien ominaisuuksia ja käyttökohteita • Tunnistaa rakenteiden kestävyysliittyviä ongelmakohtia ja osaa ohjatusti ratkaista niitä 	<ul style="list-style-type: none"> • Puun ominaisuuksiin ja käyttöön vaikuttavia asioita → syiden suunta; työstö, raaka-aineeseen liittyvä peruskäsitteistö: lape, sivu, särmä • Vanerien, kuitulevyjen ominaisuuksiin ja käyttöön tutustuminen, tarkoituksenmukainen käyttö rakenteissa → levyjen rakenne, lämpötilan ja kosteuden vaikutus, ohuet kuitu-/vanerilevyt rakenteiden jäykittäjinä • Metallin ominaisuuksiin ja käyttöön tutustuminen → johtavuus, korrosio, muokattavuus, lämpötilan vaikutus • Muovien ominaisuuksiin ja käyttöön tutustuminen → johtavuus, eristävyys, muovattavuus, lämpötilan vaikutus • Elektroniikan peruskomponentit • Oikeankokoisten naulojen, ruuvien, muttereiden, niittien, saranoiden valinta • Taittava, kääntyvä liitos; saranat, akselit
TOTEUTUSTEKNIIKAT	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas hallitsee perusmittausvälineiden tarkoituksenmukaisen käytön • Osaa työstää materiaalia käsityövälinen tarkoituksenmukaisella tavalla • Osaa ohjatusti liittää materiaaleja toisiinsa • Ymmärtää pintakäsittelyn merkityksen ja osaa pintakäsittelymenetelmiä • Osaa sähkö ja elektroniikan aihepiiriin liittyviä tekniikoita 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiaalien mitoitus kappaleiksi → viivain, suora-kulma, työntömitta, harppi • Puun työstö käsityövälinein, sorvaus • Metallin työstö ja muokkaaminen käsityövälinen → poraus, sahaus, leikkaus, taivutus, pakotus • Muovin työstö ja muovaaminen → leikkaus, poraus, hionta, taivutus • Liittämismenetelminä pehmytjuotto, tappi-, naula-, ruuviliitos, saranointi, liimat • Materiaalien pintakäsittelymenetelmiä → viimeistely ja pintakäsittelytyöt tuotteen laadun ja esteettisyyden merkityksen näkökulmasta
JÄRJESTELMÄT YMPÄRILLÄMME	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ymmärtää järjestelmien koostuvan syöttötiedosta (input), tämän tiedon käsittelystä (prosessi) ja tiedon käsittelyn ilmentymästä (output) • Oppilas ymmärtää, että järjestelmiä on erilaisia ja niiden osatkin (input-prosessi-output) voivat koostua erilaisista asioista ja komponenteista 	<ul style="list-style-type: none"> • Sähkömekaanisen laitteen rakentaminen → suljettu/avoin virtapiiri, kytkimet tiedon syötössä, johtimet tiedon siirtäjinä/ prosessina, moottorit, lamput, summerit tiedon ilmentäjinä • Manuaalinen laitteen kontrollointi → hydraulinen voimansiirto (lääkeruiskujen hyväksikäyttö) • Lähiympäristön - kodin, koulun järjestelmien havainnointia • Laiterympäristöjen hyväksikäyttö • Järjestelmät tarvitsevat energiaa • Mekaniikka-askartelu halvoilla materiaaleilla → input-prosessi-output mekaanisissa järjestelmissä • Suoravälitys, kitkapyörät, hihnat, akselit, vivut, kammet mekaniikkarakentelussa • Miten voimat vaikuttavat rakenteisiin → miten vahvistamme rakenteita → kolmiorakenne kestää • Tukipiste, painopiste
TYÖTURVALLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ymmärtää henkilökohtaisten suojainten merkityksen • Ymmärtää työtilan järjestyksen, siisteyden ja työkalujen oikean käytön tärkeänä osana työturvallisuutta 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaisten suojainten käytön opettelu • Vastuu yhteisestä työympäristöstä

Tekninen työ, vuosiluokka 7	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
TUOTESUUNNITTELU	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ymmärtää tuotesuunnittelun ja valmistamisen prosessina ja kykenee etenemään sen eri osa-alueilla itseohjautuvasti • Osaa dokumentoida tuotesuunnittelun prosessin eri vaiheita • Ymmärtää tuotteen tarkoituksenmukaisuuden, esteettisyyden ja laadun merkityksen → tuote on viesti tekijältä • Ymmärtää tuotteen elinkaaren 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpeen, ongelman, vaatimusten kartoitus → ideointi, kokeilu, valinta → työsuunnitelma → toteutus → arviointi • Tuotteen tarkoituksenmukaisuuden, esteettisten, ekologisten ja taloudellisten vaatimusten tarkastelu • Omat lähtökohdat tuotesuunnittelussa → tuotteen yksilöllisyys, innovatiivisuus • Tekninen piirtäminen; projektiot, mitta-kaava, cad • Kirjalliset dokumentit <ul style="list-style-type: none"> a) tuotesuunnitteluprosessista: tarpeen/ongelman analyysi, ideoinnit, hahmotelmat → työpiirustukset, osaluettelot → tuoteseloste, raportti, portfolio b) omasta työskentelystä: päiväkirja prosessin etenemisestä, oman työskentelyn arviointi
MATERIAALI, KOMPONENTTI JA RAKENNE TUNTEMUS	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tuntee eri materiaalien (puu, metalli, muovi) ja komponenttien (tuotteiden varustelu, sähkö, ja elektroniikan komponentit) ominaisuuksia ja sovellusmahdollisuuksia • Kykenee valitsemaan tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja omiin tarpeisiin • Tunnistaa ja ymmärtää ympärillämme olevia rakenteita ja niihin liittyviä fysikaalisia lainalaisuuksia ja huomioi niitä omassa tuotesuunnittelutyössään 	<ul style="list-style-type: none"> • Yleisimpien puulajien ominaisuuksia • Liimalevyn valmistus ja käyttökohteita • Vanerien ja kuitulevyjen ominaisuuksia ja käyttökohteita • Metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita • Metallien myyntilaadut • Yleisimmät muovilaadut ja ominaisuudet • Muovien valmistus ja kierrätys • Fysikaalisten ja kemiallisten tekijöiden vaikutus, hyväksikäyttö materiaaleissa → lämpötila, kosteus, paine, liuottimet, sähkö (johtavuus, elektrolyysi) • Elektroniikan komponenttien tunnistaminen, toiminnan ymmärtäminen • Ruuvit, mutterit, saranat, tapit, niitit, muut varusteluun liittyvät komponentit, liimat • Vahva, luja, tarkoituksenmukainen rakenne → rakenteiden vahvistaminen, jäykistäminen, profiilit lähtökohtana tuotesuunnittelussa, kolmiorakenne

<p>TOTEUTUSTEKNIIKAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas osaa mitoittaa ja piirrottaa • Osaa työstää materiaalia tarkoituksenmukaisella tavalla • Osaa liittää materiaaleja toisiinsa tarkoituksenmukaisella tavalla • Tuntee pintakäsittelymenetelmiä ja osaa soveltaa niitä omassa työskentelyssään • Osaa sähkö ja elektroniikan aihepiireihin liittyviä tekniikoita 	<ul style="list-style-type: none"> • Eri materiaalien mitoittaminen ja piirrot-taminen • Sähkövirtaan ja jännitteeseen liittyvät mittaukset • Raaka-aineiden taloudellinen käyttö • Puun työstö käsin ja koneellisesti→ lastuava työstö, taivutus, laminointi • Metallin työstö käsin ja koneellises-ti→lastuava työstö, taivutus, pakotus • Muovin työstö→ leikkaaminen, poraami-nen, taivuttaminen, muovaaminen tyh-jömuovaimella • Liittämismenetelminä pehmyt- ja kova-juotto, hitsaus, liimaukset, ruuviliitokset, tappiliitokset, saranointi→erilaisten mate-riaalien liittäminen toisiinsa • Eri materiaalien pintakäsittelymenetelmiä • Piirilevyn suunnittelu ja valmistus
<p>JÄRJESTELMÄT YMPÄRIL-LÄMME</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tunnistaa erilaisia järjestelmiä, niiden osajärjestelmiä ja systeemejä raken-netussa ympäristössämme ja ymmär-tää niiden päätoimintaperiaatteita • Osaa soveltaa tätä järjestelmätietoutta omassa työskentelyssään 	<ul style="list-style-type: none"> • Input-prosessi-output →mekaaniset järjestelmät ja rakenteet (voimanvälitys ja sen muodot, tukeva, kestävä, tarkoituksenmukainen rakenne) →sähköiset järjestelmät (digitaaliset, ana-logiset järjestelmät) →mekatroniset järjestelmät (sähköme-kaaniset laitteet, järjestelmien kontrolointi, avoin/ suljettu säätöjärjestelmä) →automaatioteknologiset järjestelmät (järjestelmien kontrolointi, avoin/suljettu säätöjärjestelmä) • Ihminen järjestelmien käyttäjänä, osana järjestelmää • Energialähteet → muodot ja vastuullinen käyttö • Manuaalisen kontrollijärjestelmän raken-taminen sähkömekaaniseen laitteeseen • Laiteympäristöjen hyväksikäyttö • Hammasrattaat, hihnat, ketjut, kitkapyörät laiterakentelussa
<p>TYÖTURVALLISUUS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tiedostaa työturvallisuuteen vaikut-tavia tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtais-ten ja konekohtaisten suojainten merkityk-sen osana turvallista työskentelyä • Oppilas tiedostaa vastuun omasta työs-kentelystään ja toisten huomioonottami-sesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Konekohtaisten suojavälineitten käytön opettelu ja koneiden lisääntyneeseen käyttöön liittyvien vaaratekijöiden tunnis-taminen • Henkilökohtaisten suojavälineitten käytön kertaus • Sosiaalinen vuorovaikutus osana miele-kästä ja turvallista työskentelyä

Tekstiilityö vuosiluokat 5-6	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
TUOTESUUNNITTELU-TAIDOT -visuaaliset -esteettiset -innovatiiviset -tiedonhankinta	Oppilas: -oppii suunnittelemaan laadukkaita, esteettisiä ja tarkoituksenmukaisia tuotteita -tutustuu suomalaiseen ja soveltuvin osin muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin	-erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita -muotojen, värien ja sommittelun huomioon ottaminen suunnittelussa -kannustetaan oppilasta uuteen, omaperäiseen ja kekseliääseen ilmaisuun -haetaan virikkeitä ja tukea omalle suunnitelmalle ympäristöstä
TEKSTIILITYÖN TOTEUTUSTEKNIIKAT -ompelu -lankatekniikat -neulonta -virkkaus -kirjonta -kudonta -erikoistekniikat -kankaan kuviointi -värjäys -huovutus -tilkkutyöt -materiaalitietous -teknologiset taidot	Oppilas: -oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä -oppii käsityön perustekniikoita -oppii valmistamaan tarkoituksenmukaisia, viimeistelyä ja esteettisiä tuotteita -oppii seuraamaan työohjeita -tutustuu luonnonkuituihin ja tekokuituihin -oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään -omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun -oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä	-ompelu (-3.-4. lk:n sisältöjen lisäksi) -helpon vaateen ompelu -mitat, kaavat, sovittaminen -leikkusuunnitelma -ompelujärjestys -neulonta -lapanen/sukka -ohjeet ja merkit -kavennus, levennys -virkkaus -virkkaus mallin tai ohjeen mukaan -kirjonta -kirjontapistot -kudonta -nauhat, kehyskudonta, helmikudonta -erikoistekniikat -tutustutaan erikoistekniikoihin -materiaalitietous -luonnonkuidun ja tekokuidun erot
KULUTTAJATIETO	Oppilas: -oppii ottamaan vastuuta omasta esi- neympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteella on elinkaari -oppii huoltamaan ja korjaamaan tekstiilejä	-tutustutaan tekstiilien hoito-ohjeisiin ja niiden huoltoon
YHTEISTYÖTAIDOT	Oppilas: -oppii arvostamaan erilaisuutta -oppii yhteistyötaitoja -oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemistä -oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä	-kaikessa käsityön opetuksessa

Tekstiilityö, vuosiluokka 7	TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>TUOTESUUNNITTELU- TAIDOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • visuaaliset • esteettiset • materiaalituntemus • innovatiiviset • tiedonhankinta 	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii havainnoimaan ympäristöään ja siten löytää tuotesuunnittelun lähtökohtia - oppii ideoiden tuottamisen ja kehittelyn - soveltaa aiemmin oppimaansa ja oppii uutta väreistä, sommittelusta ja materiaaleista - ottaa huomioon suunnittelussa toteutus-tekniikat - oppii ajattelun ja pohdinnan tuloksena kuvittelemaan työn toteuttamisvaiheessa esiin tulevia ongelmia - oppii tekemään kuvallisen ja sanallisen työsuunnitelman - oppii käyttämään tietoteknisiä mahdollisuuksia suunnittelussa ja raportoinnissa - oppii etsimään tietoa ja soveltamaan sitä tuotesuunnittelussa - oppii ymmärtämään hyvän tekstiilituotteen kriteerit 	<ul style="list-style-type: none"> - etsitään ideaa tutkimisen, tietojen ja elämysten kautta - käsitellään ja kehitellään ideaa yhteiseen aiheeseen liittyen - kannustetaan oppilasta uuteen, omaperäiseen ja kekseliääseen ilmaisuun <p><i>OPPILAS OSAA:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ohjautusti ideoida - tehdä suunnitelman - miettiä itse teknisiä ratkaisuja ja materiaalivalintoja - lukea työohjeita - käyttää aiemmin oppimiaan taitoja - tarvittaessa tehdä kokeiluja ja arvioida niiden avulla työn toteutusta
<p>TEKSTIILITYÖN TOTEUTUS- TEKNIIKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • ompelu • lankatekniikat <ul style="list-style-type: none"> - neulonta - virkkaus - kirjonta • erikoistekniikat <ul style="list-style-type: none"> - kankaan – kuviointi - värjäys - huovutus • teknologiset taidot 	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää aiemmin opittuja taitoja ja oppii ajankohtaisia uusia tekstiilitekniikoita - oppii ratkaisemaan ongelmia työssään - oppii laitteiden, koneiden ja työvälineiden itsenäisen, työturvallisen käytön ja oivaltaa niiden erilaisia uusiakin käyttömahdollisuuksia - oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään 	<p>OMPELUTEKNIikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - opetellaan luokan ompelukoneiden ja saumureiden langoitus, ompelun teknologia sekä koneiden puhdistus - valmistetaan oppilaan omaan tuotesuunnitteluun perustuvia tuotteita - opetellaan ompeluteknisiä yksityiskohtia - ohjataan itsenäiseen, arvioivaan, vastuulliseen työskentelyyn <p>LANKATEKNIIKAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan kirjo- ja kuvioneuleisiin, neulevaatteen valmistamiseen ja neulekoneen käyttöön - valmistetaan tuote neule/virkkaus/kirjontatekniikalla <p>ERIKOISTEKNIIKAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - syvennetään erikoistekniikkataitoja ja sovelletaan niitä omaan työskentelyyn <p>TEKNOLOGISET TAIDOT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkitaan koneiden, laitteiden ja välineiden toimintaperiaatteita ja käytetään niitä monipuolisesti <p><i>OPPILAS OSAA:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - toteuttaa suunnitelmansa käyttämällä erilaisia tekstiilimateriaaleja ja tekstiilitekniikoita - käyttää työvälineitä, koneita ja laitteita itsenäisesti, työturvallisesti ja monipuolisesti - soveltaa työskentelyssään tietoa muista oppiaineista ja käyttää apunaan tietotekniikkaa ja teknologiaa
<p>KULUTTAJATIETO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - oppii suhtautumaan kriittisesti kuluttamiseen, muotiin ja mainontaan - oppii viisaaksi ostajaksi →tarkoituksenmukaisuus ja taloudellisuus - oppii huoltamaan tekstiilejä 	

<p>TEKSTIILIKULTTUURI</p>	<p>Oppilas - oppii ymmärtämään tekstiilien merkityksiä monipuolisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekstiilien yhteys asumiseen, pukeutumiseen, taiteeseen • mitä tekstiilit viestivät • tekstiilit erilaisissa kulttuureissa • luonnonsuojelunäkökohdat • tekstiiliyrittäjyys 	<ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan uusiin asioihin, keskustellaan ja pohditaan: - mitkä ovat tekstiilien ilmaisulliset mahdollisuudet - miten erilaiset tekstiilit vaikuttavat ympäristön viihtyisyyteen - minkälaisia tekstiilejä eri maissa on - miten erilaiset tekstiilimateriaalit vaikuttavat luonnon tasapainoon - mikä on tekstiilin elämänkaari - mitkä ovat tekstiiliyrittäjyyden edellytykset ja mahdollisuudet <p><i>OPPILAS OSAA:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tehdä luontoystävällisiä tekstiilivalintoja - arvostaa tekstiiliperinnettä ja omaa tekstiilitaitoaan - osaa nauttia tekstiilien tuomasta esteettisestä mielihyvästä
<p>YHTEISTYÖTAIDOT</p>	<p>Oppilas - oppii arvostamaan erilaisuutta - oppii yhteistyötaitoja - oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemistä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kaikessa tekstiilityön opetuksessa <p><i>OPPILAS OSAA:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - työskennellä yhdessä toisten kanssa, neuvotella koneiden, työvälineiden ja työtilojen käytöstä - huolehtia järjestyksestä ja on osaltaan luomassa hyvää työilmapiiriä

21.3. KÄSITYÖ JA MUOTOILU 8-9 LK:N VALINNAISAINEENA

Tekninen työ 2h/vko

Tavoitteet:

8-9 lk:n valinnaiskursseilla syvennetään niitä tietoja ja taitoja, joita tuotesuunnittelussa, valmistuksessa ja järjestelmätietoudessa on teknisen työn osalta saavutettu.

Sisällöt:

Valinnaisaineessa tarjotaan vuosittain kahta kurssia. Niissä painopistealueina ovat a) materiaali- ja toteutustekniikat sekä b) järjestelmäteknologiat. Materiaali- ja toteutustekniikan kurssilla pääpaino on materiaalien käsittelyyn ja ominaisuuksiin liittyvän tietotaidon syventäminen annettujen aihepiirien tai oppilaan omista tarpeista lähtevien tuotteiden suunnittelun ja toteutuksen kautta. Järjestelmäteknologian kurssilla syvennytään erilaisten järjestelmien kontrollointiin ja hallintaan liittyviin asioihin mm. mekatroniikan ja automaation aihepiirien avulla.

Tekstiilityö 2h/vko

Tavoitteet:

Tavoitteena tekstiilityön valinnaiskursseilla on syventää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja tuotesuunnittelun, toteutustekniikoiden, kuluttajatiedon ja tekstiilikulttuurin osa-alueilta. Työskentely perustuu ohjattuun, oppilaan itsenäisesti tekemään tuotesuunnitteluun, tekstiilityön tekniikkataitojen soveltamiseen ja jatkuvaan arviointiin. Tavoitteena työskentelyssä ovat omaperäisyys, kekseliäisyys, luontoystävällisyys, pyrkimys hyvän laatuun ja esteettisiin kokemuksiin.

Tekstiilikulttuurin aluetta käsitellään tekstiiliperinteen, tekstiilitaiteen ja pukuhistorian sekä persoonalliseen pukeutumiseen ja asumiseen liittyvien tekstiilien tarkastelussa.

Tavoitteena tekstiilikulttuurin osalta on ohjata oppilas ymmärtämään tekstiilien historiallinen ja ilmaisullinen merkitys.

Sisällöt:

Ideoidaan, suunnitellaan ja valmistetaan ajankohtaisia tekstiilituotteita teema- tai projektityöskentelynä.

Muotoilu 4h/vko

Muotoilu valinnaisaineena sisältää kolme yksittäistä kurssia, jotka muodostuvat kuvataiteesta, käsityöstä ja tuotekuvauksesta. Valinnaisaineen tavoitteena on tarjota oppilaalle mahdollisuus tutustua muotoiluun suunnittelun, toteutuksen ja tuote-esittelyn näkökulmasta. Oppilaat valitsevat muotoilun kokonaisuutena, jolloin he osallistuvat kaikille muotoiluun kuuluville kursseille.

Kuvataide 1h/vko

Tavoitteet:

Tavoitteena on, että oppilas oppii ideoimaan ja suunnittelemaan tuotteita. Hän oppii piirtämään luonnoksia ja tarkempia työpiirustuksia tuotteistaan. Hän oppii projektiokuvien piirtämistä.

Sisällöt:

Kurssilla suunnitellaan piirtäen tuotteita eri materiaaleista ja tehdään myös pienoismalleja.

Käsityö 2h/vko

Tavoitteet:

Oppilas oppii ymmärtämään ja toteuttamaan tuotesuunnitelmansa ja soveltamaan tuotteen valmistamisessa tietoutta materiaaleista ja käsityössä käytettävistä tekniikoista.

Sisällöt:

Toteutetaan tuotesuunnitelma.

Tuotokuvaus 1h/vko

Tavoitteet:

Tavoitteena on, että oppilas oppii konkretisoimaan kuvin ja sanoin omaa tuotesuunnittelu-prosessiaan ja tekemään esitteen omista tuotteistaan. Hän oppii kuvaamaan töitään ja kirjoittamaan niistä tuoteselostuksia ja mainostekstejä.

Sisällöt:

Kurssilla kuvataan tuotteita digi- kameralla, videokameralla ja tehdään esitteitä, lehti- ja televisiomainoksia.

21.4. ARVIOINTI LK:T 5-9

ARVOSANA	VISUAALINEN JA TEKNINEN SUUNNIT- TELU	TYÖSKEN- TELY	ITSEARVIOINTI JA PRO- SESSIN POHDINTA
7	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas suunnittelee jäljentävästi 	<ul style="list-style-type: none"> • ...tarvitsee ohjausta työskentelyssään • ... saa tuotokset valmiiksi 	<ul style="list-style-type: none"> • ...ei arvioi omaa työskentelyään • ...arvioi tuotostaan toteavasti
8	<ul style="list-style-type: none"> • ...havaitsee itse ongelmia ja tarpeita • ...kehittelee ideoita • suunnittelee ohjatusti • ...dokumentoi suunnitteluaan kuvallisesti ja sanallisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • ...työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti • ...huomioi työturvallisuusohjeet ja huolehtii työympäristön järjestyksestä ja viihtyvyydestä • työ on valmistettu huolellisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • ...tarkastelee omaa oppimistaan ja työskentelyään ohjatusti • tiedostaa oman osaamisensa tiedoissa ja taidoissa
9	<ul style="list-style-type: none"> • ...suunnittelee itsenäisesti • Hänen suunnitteluratkaisunsa ovat yksilöllisiä 	<ul style="list-style-type: none"> • ...työskentelee itsenäisesti • ...valmistaa tuotokset taitavasti ja tuotokset ovat yksilöllisiä 	<ul style="list-style-type: none"> • ...on omaksunut itsearvioinnin luontevana osana työskentelyä • Hänen arviointinsa on myös osin pohtivaa • ...tiedostaa omat kehittymismahdollisuutensa

Arvostelussa käytetään numeroarviointia.

22. LIIKUNTA

22.1. Opetuksen lähtökohtia ja tavoitteita:

Siikajoen perusopetuksen liikunnanopetuksen keskeisenä ajatuksena on, että oppilas saavuttaa sellaisia ominaisuuksia, että niiden avulla:

- hän hallitsee liikunnan perustaitoja monipuolisesti
- hän oppii liikunnan lajitaitoja
- hän pystyy itsenäiseen harjoitteluun ja tietojen ja taitojen soveltamiseen
- hän oppii liikunnalliseen elämäntapaan
- hän ymmärtää liikunnan merkityksen yksilön toimintakykyisyyden kannalta
- hän saa myönteisiä kokemuksia liikunnasta
- hän kasvaa suvaitsevaiseksi ja ymmärtää erilaisuutta
- hän hallitsee yhteistyötaidot ja vastuullisuuden ryhmän jäsenenä

22.2. Paikallisuus ja painotusalueet:

Siikajoen kunta tarjoaa riittävät perusliikuntamahdollisuudet kaikille kunnan kouluille. Erinomaisten maastojen ja suunnistusverkoston sekä karttojen johdosta kunnan yhtenä liikunnan painotusalueena on suunnistus. Lisäksi kunnassa painotetaan talviurheilua.

22.3. Aihekokonaisuudet:

Ihmisenä kasvaminen
Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
Viestintä ja mediataito
Turvallisuus ja liikenne

22.4. Arviointi

Oppilasarvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata oppilasta myönteisellä tavalla sekä kannustaa häntä liikunnan harrastamiseen.

Arvioinnin avulla pyritään ohjaamaan oppilasta omien kykyjen ja taitojen tunnistamiseen. Arvioinnissa pyritään tuomaan esille oppilaan vahvuuksia, jotka voivat olla muutakin kuin hänen liikunnallinen osaamisensa. Oppilaan minäkuvan vahvistuminen ja sosiaalisen kasvun tukeminen kannustavan ja myönteisen palautteen avulla edistää hänen kehittymistään tasapainoiseksi ja itsensä hyväksyväksi ihmiseksi.

Arvioinnin perusteena ovat liikunnan omat taidolliset ja tiedolliset tavoitteet ja oppilaan edistyminen niissä sekä asennoituminen liikuntaan. Arviointi tapahtuu jatkuvien näyttöjen perusteella; esimerkiksi asianmukaisten varusteiden puuttuminen toistuvasti vaikuttaa arviointiin heikentävästi.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä ja päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 on määritelty opetussuunnitelman perusteissa.

22.5. SISÄLLÖT

1. luokka

Yleisurheilu:

Heitto: pallonheitto

Juoksu: pikajuoksu, maastajuoksu, lähtöharjoitukset

Hyppy: Pituushyppy, vauhti ja ponnistus

Luontoliikunta:

retkeilyt metsään

suunnistusleikit

Uinti:

veteen tutustuminen (myös pinnan alla)

vesileikit

kelluminen

alkeisliuku ja potku

myyräuinti

alkeisselkäuinti

Voimistelu:

- Telinevoimistelu

Permanto:

kuperkeikka eteen ja taakse

tasapainoharjoituksia

Pukki

vauhti, ponnistus ja ylitys, vartalon hallinta

trampoliini

Penkki

tasapainoilua penkin molemmilla puolilla

jänishyppy

Renkaat

linnunpesä

neulansilmä

Köydet

riippuminen

heiluminen

- Kuntovoimistelu

kuntopiirejä

jumppaa eri välineiden kanssa

- Välinevoimistelu

pallo, kuntopallo, hyppynaru, kuminauha, vanne, hernepussi, voimistelunauha, keilat, leikkivarjo, esteet

- Vapaavoimistelu
kävely- ja hyppyharjoituksia musiikin kanssa ja ilman
eri tasot, suunnat liikkeessä
mielikuvavoimistelua
leikkejä
pikkutansseja

Palloilu:

eri palloilulajien viite- ja pienpelit

- Jalkapallo
sisäsyrypotku, syöttö, pallon pysäyttäminen
- Pesäpallo
heitto ja kiinniotto
lyönti pystymailalla
- Sähly
mailaote
syöttö
- Koripallo
kuljetus ja pomputtaminen

Hiihto:

käännökset
vuorohiihto, tasatyöntö, vuoropotku
luisteluhiihdon alkeet
välineistä huolehtiminen

Luistelu:

kaatuminen
potku ja liuku (kyykkyliuku, makkaraliuku)
pysähtyminen (aurajarrutus)
leikit (esim. hippa)
eteen- ja taaksepäinluistelu

2. luokka

Yleisurheilu:

Heitto: pallonheitto, rakettikeihäs
Juoksu: pikajuoksu, maastajuoksu, lähtöharjoitukset
Hyppy: Pituushyppy, vauhti ja ponnistus

Luontoliikunta:

suunnistusleikit
kartan suuntaaminen ja pihakartan merkit

Uinti:

kelluminen
alkeisliuku ja potku
myyräuinti
alkeisselkäuinti

Voimistelu:

- Telinevoimistelu

Permanto:
kuperkeikka eteen ja taakse, käärynpöyrän
alkeet
tasapainoharjoituksia

Pukki
vauhti, ponnistus ja ylitys

Penkki
tasapainoilua penkin molemmilla puolilla
jänishyppy

Renkaat
linnunpesä
neulansilmä

Köydet
heiluminen ja kiipeäminen

- Kuntovoimistelu

kuntopiirejä
jumppaa eri välineiden kanssa

- Välinevoimistelu

pallo, kuntopallo, hyppynaru, kuminauha, vanne, hernepusi, voimistelunauha, keilat, leikkivarjo, esteet

- Vapaavoimistelu

kävely- ja hyppyharjoituksia musiikin
kanssa ja ilman
eri tasot, suunnat liikkeessä
mielikuvavoimistelua
pikkutansseja

Palloilu:

eri palloilulajien viite- ja pienpelit

- Jalkapallo

kuljetus, sisäsyrjäpotku, syöttö, pallon
pysäyttäminen

- Pesäpallo
heitto ja kiinniotto
lyönti pystymailalla
pienpelit, pitsku
- Sähly
kuljetus ja syöttö
maalin tekeminen
- Koripallo
tornipallo
kuljetus ja pomputtaminen
korinheiton alkeet
- Tutustuminen lentopalloon

Hiihto:

vuorohiihto, tasatyöntö, vuoropotku
luisteluhiihdon alkeet
mäenlasku ja nousu
välineistä huolehtiminen

Luistelu:

potku ja liuku (kyykkyliuku, makkaraliuku)
pysähtyminen (aurajarrutus)
leikit (esim. hippa)
eteen- ja taaksepäinluistelu

3. ja 4. luokat

Yleisurheilu

Heitto: pallonheitto, turbokeihäs
Juoksut: pikajuoksu, kestävyysjuoksu, maastajuoksu
Hypyt: Pituushyppy, korkeushyppy

Suunnistus

Lähikartta, karttamerkit
Maastossa liikkuminen
Kartan suuntaaminen maaston mukaan

Uinti

Eri uintitekniikoiden alkeita
Raahen uimahallin uimaopettajat

Voimistelu

Telinevoimistelu:

- Permanto, rekki, hyppyarkku, renkaat,

Kuntovoimistelu

- Kuntopiirejä

Välinevoimistelu

- pallo, hyppynaru, vanne, hernepussi, keilat

Vapaavoimistelu

- kävely- ja hyppyharjoituksia musiikin kanssa ja ilman musiikkia
- mielikuvamusiikkia
- pikkutansseja

Joukkuepelit ja palloilu

Jalkapallo:

- kuljetus, sisäteräsyöttö, haltuunotto, pomputus
- viitepelejä ja pienpelejä

Pesäpallo:

- heitto, kiinniotto räpylällä, näpäys, lyönti pystymailalla
- pienpelit, pitsku

Sähly:

- Kuljetus, syöttö, laukaus,
- Pienpelejä

Koripallo:

- kuljetus, pomputus, rannesyöttö, heitot koriin
- pienpelit

Lentopallo:

- viitepelit

Pihapelit ja -leikit

Hiihto:

- Sauvoitta hiihto, vuorohiihto, tasatyöntö, vuoropotku
- Luisteluhiihto
- Käännökset ja nousutekniikat sekä mäenlaskuharjoituksia
- Retkihiihtoa

Luistelu pojat:

- luistelun perustaitojen kehittäminen
- mailan käsittely, syötöt, laukaisutekniikat
- jääpelit, ringette

Luistelu tytöt :

- luistelun perustaitojen kehittäminen
- pysähtyminen
- pyörimiset
- ringette, jääpelit

5.-6.luokat

Yleisurheilu

- Heitot: Kuulantyöntö, keihäs
- Juoksut: Pikajuoksu, kestävyysjuoksu, maastajuoksu, aitajuoksu, viestijuoksun alkeet
- Hypyt: Pituushyppy, korkeushyppy

Suunnistus

- suunnistusta lähikartalla, karttamerkit
- kartan suuntaaminen maaston ja kompassin avulla
- mittakaava ja matkan arviointi

Uinti

- Uintitekniikoiden kertausta
- Matkauinti (200m testi)
- Raahen uimahallin uimaopettajat

Voimistelu

Telinevoimistelu:

- permanto, rekki, hyppyarkku, nojapuut, renkaat, trampoliini

Kuntovoimistelu:

- kuntopiirejä, lihaskuntoharjoituksia

Välinevoimistelu:

- pallo, hyppynaru, hernepussit, vanne, keilat

Vapaavoimistelu

- aerobic, tanssiesityksiä, mielikuvavoimistelua

Palloilu

Jalkapallo

- kuljetus, ulkoteräsyöttö, haltuunotto
- taktiikan perusteita
- laukaisutekniikoita
- pienpelejä
- tekniikkaharjoituksia (pomputtelu, päällä puskeminen)

Pesäpallo

- taittoheitto, kiinniotto pompusta
- peruslyönti ja näpäys
- pesäpallon säännöt ja alkeistaktiikka

Sähly

- kuljetus, syöttö, laukaus
- pelitaktiikka, pienpelejä

Koripallo

- syöttö-, heitto- ja kuljetusharjoituksia
- tulijalan käyttö, set up- heitto
- säännöt ja pelitaktiikka
- paikkapuolustus
-

Lentopallo

- sormi- ja hihalyöntiharjoituksia
- aloitussyöttö alhaalta
- minilentis, viitepelit

Pihapelit ja -leikit

Hiihto

- kertausta aikaisemmilta luokilta

Luistelu pojat

- lähtö ja jarrutus
- kaarreluistelu
- takaperin luistelu
- käännökset
- nopeusluistelu
- mailankäsittely, laukaisuharjoituksia, syöttöharjoituksia
- jääpelin sääntöjä

Luistelu tytöt

- jarrutuksia, käännöksiä
- kaarreluistelu
- takaperin luistelu
- taitoluistelun alkeita
- jääpelit, ringette

vuosiluokat 7-9

7. lk. Opetuksen painopiste: taitavuus ja kestävyys, perustaitojen kehittäminen ja harjoittaminen, eri lajien sääntöjen ja määräysten merkityksen ymmärtäminen, turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa

7 lk.

Yleisurheilu:

Juoksulajit: pikajuoksu, kestävyysjuoksu

Hypyt: pituushyppy, korkeushyppy

Heittolajit: pallonheitto, keihäänheitto, kuulantöntö

Suunnistus ja retkeily:

Kartan lukutaidot, karttamerkit, mittakaava, matkanarviointi, rastin haku, lyhyt reittisuunnistus

Uinti:

Eri uintitekniikoiden kehittäminen ja uintitaidon ylläpitäminen

Hengenpelastus: sukellukset ja hengenpelastusuinti

Voimistelu:

Telinevoimistelu: monipuolisia telineratoja: permanto, penkki, rekki, renkaat, köydet, hyppyarkku, nojapuut

Kuntovoimistelu: jumppaa: aerobisin perusaskeleet

Joukkuepelit ja palloilu:

Jalkapallo: perustaitojen ja –pelijatuksen syventäminen

Koripallo: perustekniikoiden kehittäminen: heitot, kuljetukset, koriinheitot, pelaajavartiointi, set-up

Sähly: perustekniikoiden kehittäminen: syötöt, kuljetukset, maaliin laukaisut

Pesäpallo: perustaitojen kehittäminen: erilaiset lyönnit, heitot ja kiinniotot, pelijatuksen kehittäminen (koppilyöntitilanne ja eteneminen ajolähtötilanteessa)

Lentopallo: perustekniikoiden kehittäminen: sormi- ja hihalyönnit, alakautta syöttö

Muut pallopelit: tutustuminen esim. sulkapalloon, tennikseen, käsipalloon, ultimateen,

Hiihto:

Retkihihto

Hiihtotekniikoiden kertaaminen

Hiihto- ja lasketteluretket

Luistelu:

Luistelutekniikan kehittäminen: peruluistelutaidon hiominen, liu'ut, jarrutukset, kehäkierto

Mailatekniikan kehittäminen: syötöt, kuljetukset, laukaisut

Musiikkiliikunta:

Seuratansseja, piiritansseja, jenkka ja valssi, muotitanssit

Kuntoliikunta:

Lihaskuntoliikkeiden suoritustavat, kuntopiiriharjoittelu, kuntotestit

8. lk.

opetuksen painopiste: taitavuus, kestävyys, lihaskunto, itsetuntemus, oppilaan hyvinvoinnin ja itsenäisyyteen kasvun tukeminen, yhteisöllisyys

Yleisurheilu:

Kestävyysjuoksuharjoitteita

Pikajuoksu: viestijuoksut

Hyppy- ja heittolajit: samat kuin 7.lk., lisäksi keihäs, ym. lajit, joita ei 7.lk:n aikana harjoiteltu

Suunnistus ja retkeily:

Oman reitin suunnittelu, rastivälisuunnittelu

Kompassin käyttö

Uinti:

Uintitekniikoiden kehittäminen: krooliuinti, rintauinti

Hengenpelastus: hengenpelastushyppy ja –kuljetus, sukellukset

Matkauintitesti 300m

Voimistelu:

Syventäen 7. luokan taitoja

Joukkuepelit ja palloilu:

Jalkapallo: erikoistilanteet

Koripallo: harhautukset, nopea hyökkäys, set-up pelitilanteessa, paikkavartiointi

Sähly: perustaitojen syventämistä, peliajatuksen kehittämistä

Pesäpallo: perustaitojen syventämistä: lyönnin suuntaaminen, peliajatuksen kehittämistä: ulkopeli-tilanteet, varmistaminen

Lentopallo: perustaitojen syventäminen, peliajatuksen kehittäminen

Muut pallopelit: esim. sulkapallo, tennis, käsipallo, ultimate, sisäfutis

Hiihto: Sama kuin 7lk.

Luistelu: 7lk.:n peli- ja luistelutaitojen syventäminen, pelitaktiikan kehittäminen

Musiikkiliikunta: Seuratansseja (valssi, jive, foxtrot), tanhut ja kansantanssit

Kuntoliikunta: Lihaskuntoharjoittelu (esim. kuntosalin käyttö), kuntopiiri ja circuit training, kunto-testit

9.lk.

Opetuksen painopiste: sosiaalisuus ja rooli ryhmän jäsenenä, jatkuvaan liikuntaharrastukseen kannustaminen, liikunnan terveydellisyyden merkityksen ymmärtäminen

Yleisurheilu: Perustaitojen syventäminen (heitot, hyyt ja juoksut)

Suunnistus ja retkeily: Maastosuunnistus

Uinti: Kuntouinti, hengenpelastustaitojen syventäminen, vesijumppa, matkauintitesti

Voimistelu: Telinevoimistelu: 7.-8.lk:n taitojen syventäminen

Kuntovoimistelu: aerobic

Joukkuepelit ja palloilu:

Jalkapallo: Pelitaitojen soveltaminen pelitilanteissa

Koripallo: Erikoistilanteiden soveltaminen pelitilanteissa, perustaitojen syventäminen

Sähly: Pelitaitojen soveltaminen pelitilanteissa

Pesäpallo: Peliajatuksen syventäminen (esim. merkkipeli)

Lentopallo: Perustaitojen syventäminen, passipelin kehittäminen, yläkauttasyöttö, iskulyönti ja juju

Muut pallopelit: sama kuin 7.-8.lk.

Hiihto: sama kuin 7.-8.lk.

Luistelu: 7.-8.lk:n taitojen syventäminen

Musiikkiliikunta: Seuratansseja (humppa, lattareita, tutustuminen vanhojentansseihin), luovan liikunnan perusteita

Kuntoliikunta: Kuntopiirit, circuit, training, kuntosaliharjoittelu, kuntonyrkkeily

23. KOTITALOUS

Tavoitteena on auttaa nuorta kasvamaan itsenäiseksi, arjen perustaidot hallitsevaksi aikuiseksi, joka selviytyy arkielämän ongelmatilanteista ja oppii näkemään omien ratkaisujensa vaikutukset sekä omaan että toisten hyvinvointiin. Kotitalous on taitoaine, jossa käden taidot, teoria ja käytäntö yhdistyvät. Taitoja harjoitellaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

23.1. Keskeiset sisältöalueet ja tavoitteet:

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- oppilas tiedostaa monipuolisen ruokavalion merkityksen
- tuntee tavallisimmat ruoka-aineet, ruoanvalmistusvälineet ja osaa käsitellä ja käyttää niitä oikein
- hallitsee tavallisimpien kodinkoneiden käytön
- osaa yksinkertaisen aterioiden suunnittelun, ruoan valmistuksen ja leipomisen
- tutustuu tavallisimpiin erikoisruokavalioihin
- tuntee suomalaista ruoka- ja juhlaperinnettä
- tutustuu kansainväliseen ruokakulttuuriin

Koti ja ympäristö

- ymmärtää hygienian merkityksen kodin viihtyisyyden perustana
- taitaa oman asun ja tekstiilien hoidon
- ottaa vastuuta kodin jätetuollosta ja kierrätyksestä

Harkitseva kuluttaja

- ymmärtää suunnitelmallisen rahan, ajan ja luontoa säästävän energian käytön
- kiinnittää valinnoissa ja toiminnoissa huomiota luonnonsuojeluun
- tiedostaa omat velvollisuutensa ja oikeutensa kuluttajana
- oppii harkitsemaan omaa rahankäyttöään ja hankintojensa tarpeellisuutta

Yhdessä eläminen

- ymmärtää hyvien tapojen merkityksen kotona ja kodin ulkopuolella
- kehittyy yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa
- hyväksyy erilaisuuden

Perusopetuksen oppisisällöt käsitellään 7. luokalla, täydentävät ja syventävät oppisisällöt 8. ja 9. luokan valinnaiskursseilla (2 vuosiviikkotuntia)

23.2. Opetuksen järjestäminen

- perusopetus 7.luokalla 3 vuosiviikkotuntia
- valinnaiskurssit 8. ja 9. luokalla 2 vuosiviikkotuntia

23.3. Arviointi

- perusopetus ja valinnaiskurssit numeroin 4-10

23.4. Aihekokonaisuuksien toteutuksessa koulumme painopistealueita ovat

1. Viestintä ja mediataito
2. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
3. Ihminen ja teknologia

1. Kotitaloudessa mediataito on auttaa oppilasta median välittämän tiedon ja mainonnan ymmärtämiseen ja kriittiseen arviointiin.

2. Kotitalousopetus on itsessään monipuolista yrittäjyyskasvatusta sisältäen uuden ideointia, suunnittelua, laadun ymmärtämistä, yhteistyökykyä ja vastuuntuntoa.

2. Kotitalouden teknologiaopetuksen tavoitteena on opastaa koneiden ja laitteiden hankintaan sekä turvalliseen ja oivaltavaan käyttöön.

23.5. Arviointi:

Oppiaineessa on keskeistä se, miten oppilas suoriutuu käytännön kotitalouden tehtävistään, miten hän ymmärtää arkitoimintojen taustalla olevia ilmiöitä ja ratkaisee ongelmia muuttuvissa oloissa sekä miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Erityistavoitteena on myönteisen asennoitumisen luominen työskentelyyn ja toisiin ihmisiin. Arvioitavia sisältöalueita ovat yhteistyötaidot, käytännön työtaidot sekä tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoihin kuuluu:

- taito ryhmässä työskentelyyn
- taito muiden mielipiteiden kuuntelemiseen (antaa puheenvuoron)
- taito tehdä sopimuksia ja olla joustava
- vastuuntunto ja työrauha
- taito noudattaa hyviä tapoja

Käytännön työtaitoihin kuuluu:

- taito tehdä työtä käsillä
- taito käyttää työvälineitä, koneita ja raaka-aineita
- taito työskennellä hygieenisesti ja turvallisesti
- taito suunnitella omaa ja ryhmän työskentelyä

Tiedonhankinta- ja käsittelytaitoihin kuuluu:

- taito hankkia ja etsiä tietoa
- taito ratkaista ongelmia
- taito soveltaa tietoa
- taito ideoida uutta

Arvioinnin tehtävänä kotitaloudessa on tukea ja edistää oppimista ja opettamista. Arviointia toteutetaan jatkuvana seurantana oppitunneilla, itsearviointina sekä teoria- että työkokeiden avulla.

Arvosana 7

- työskentelyssä ei omatoimisuutta
- teoretiedoissa puutteita
- yhteistyötaidoissa vaikeuksia
- vastuullisuudessa puutteita

Arvosana 8

- on myönteinen asennoituminen
- toimii tavoitteiden edellyttämällä tavalla
- hallitsee teoreettista tietoa
- on yhteistyökykyinen ja –haluinen
- toimii vastuullisesti

Arvosana 9-10

- itsenäiseen suunnitteluun ja ratkaisuihin pystyvä
- teoreettisen tiedon hallinta kiitettävä
- yhteistyötaidot kiitettävä
- omatoiminen ja vastuullinen esteettisyyden huomioiva

24. TIETOTEKNIikka

24.1. Johdanto

Perusopetuksen tietotekniikan tunneilla opetetaan kaikille oppilaille tietoyhteiskunnan perustaidot. Oppilaat saavat valmiuksia elämiseen modernissa tietoyhteiskunnassa.

24.2. Tavoitteet

- opetellaan käyttämään tietokonetta työvälteenä sekä opetetaan kaikille oppilaille tietoyhteiskunnan perustaidot: tietotekniikan perusosaaminen ja ”digitaalinen lukutaito”
- oppilas oppii aikaisemmasta kokemuksesta riippumatta mahdollisimman monipuolisesti käyttämään tietokonetta (tietotekniikan perusteiden kurssi)
- tarjota syvällisempiä tietoja tietojenkäsittelyn eri osa-alueilta (valinnaiset tietotekniikan kurssit)
- opetus pyritään integroimaan mahdollisimman paljon koulun muuhun opetukseen niin, että tietotekniikassa tehtävät työt tukevat myös muiden oppiaineiden opiskelua
- oppilas oppii toimimaan myös yhdessä toisten kanssa
- valmentaa yksilöä käytännön elämän vaatimuksiin sekä jatko-opintoihin

24.3. Opetuksen järjestäminen ja opetusmenetelmät

- oppimisympäristöinä tarkoituksenmukaiset, toimivat ja ajanmukaiset tietokonehuoneet
- tietotekniikan luokassa riittävä oppimisympäristö, johon sisältyy jokaisen oppilaan ja ohjaavan opettajan käyttöön oma toimiva tietokone, tarvittavat oheislaitteet ja ajanmukaiset ohjelmistot
- oppilaan omakohtainen työskentely tietokoneella (tekemällä oppiminen)

24.4. Arviointi

Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavia asioita:

- aktiivinen tuntityöskentely
- kiinnostuneisuus ja halu oppia käyttämään tietotekniikkaa monipuolisesti
- kokeet ja testit
- itsenäiset työt ja projektit
- itsearviointi

Arvioinnissa huomioidaan oppilaan työskentely kokonaisuudessaan sekä kyky käyttää tietotekniikkaa apuna erilaisissa tehtävissä.

Tietotekniikan perusteiden kurssi 7. luokalla arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksytty/hylätty. Valinnaiset tietotekniikan kurssit arvioidaan numeroin 4-10.

Päätösarvioinnin lähtökohtana on valinnaisten kurssien kurssiarvosanojen keskiarvo. Päätösarvosanaa voidaan painottaa viimeisen kurssin perusteella, koska kurssilla sovelletaan eri tietotekniikan osa-alueita.

7. - 9. vuosiluokka TIETOTEKNIikka

	Tietotekniikan perusteet (1/2 kurssia)	Kurssi 1	Kurssi 2	Kurssi 3	Kurssi 4
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan käyttämään tietokonetta työvälineenä • koulun laitteistoon tutustuminen • tekstinkäsittelyn perusteet • tiedonhaku • erilaisiin ohjelmiin tutustuminen • tietokoneella piirtäminen • tietokoneen hallinta • resurssienhallinta 	<ul style="list-style-type: none"> • tekstinkäsittelyohjelman monipuolinen käyttö • tietokoneen rakenne ja toimintaperiaate • digitaalikuvaus • kuvien skannaus • julkaisun laatiminen • sähköpostin käyttöä • verkkokäyttäytyminen (nettietiketti) • tiedostojen siirto verkon kautta 	<ul style="list-style-type: none"> • esitysgrafiikka (PowerPoint) • multimedia, hypermedia • taulukkolaskenta (Excel) • kotisivuohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> • näppäilytaito • kymmensormijärjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> • kuvankäsittely • projektityö • oppilaan kiinnostuksen mukaan esim. ohjelmointia

Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)

Ihmisenä kasvaminen

- tietoyhteiskunnan kansalaistaidot
- verkossa käyttäytyminen
- tietotekniikan integrointi muihin oppiaineisiin
- valmiudet jatko-opintoihin

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- erimaiden lippujen piirtämistä
- valuuttamuunnoksia taulukkolaskentaohjelmalla
- ulkomaisten kohteiden kotisivuihin tutustuminen

Viestintä ja mediataito

- medialukutaito
- luokkalehti ja sähköinen julkaisu

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- työhakemuksen ja CV:n laatiminen
- mainosten laatiminen

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- lisääntyvän informaation hallinta
- muutoksen ja epävarmuuden sietokyky

Turvallisuus ja liikenne

- nopeusmuunnoksia taulukkolaskentaohjelmalla
- moottoriajoneuvoihin liittyvät projektityöt

Ihminen ja teknologia

- tietokone työvälineenä
- tietokoneen rakenne ja toimintaperiaate

24.5. SISÄLLÖT

7. - 9. vuosiluokka TIETOTEKNIikka

	Tietotekniikan perusteet (1/2 kurssia)	Kurssi 1	Kurssi 2	Kurssi 3	Kurssi 4
Sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan käyttämään tietokonetta työvälineenä • koulun laitteistoon tutustuminen • tekstinkäsittelyn perusteet • tiedonhaku • erilaisiin ohjelmiin tutustuminen • tietokoneella piirtäminen • tietokoneen hallinta • resurssienhallinta	<ul style="list-style-type: none"> • tekstinkäsittelyohjelman monipuolinen käyttö • tietokoneen rakenne ja toimintaperiaate • digitaalikuvaus • kuvien skannaus • julkaisun laatiminen • sähköpostin käyttöä • verkkokäyttäytyminen (nettietiketti) • tiedostojen siirto verkon kautta	<ul style="list-style-type: none"> • esitysgrafiikka (PowerPoint) • multimedia, hypermedia • taulukkolaskenta (Excel) • kotisivuohjelma	<ul style="list-style-type: none"> • näppäilytaito • kymmentorijärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> • kuvankäsittely • projektityö • oppilaan kiinnostuksen mukaan esim. ohjelmointia

24.6. Aihekokonaisuudet (esimerkkejä)

Ihmisenä kasvaminen

- tietoyhteiskunnan kansalaistaidot
- verkossa käyttäytyminen
- tietotekniikan integrointi muihin oppiaineisiin
- valmiudet jatko-opintoihin

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- erimaiden lippujen piirtämistä
- valuuttamuunnoksia taulukkolaskentaohjelmalla
- ulkomaisten kohteiden kotisivuihin tutustuminen

Viestintä ja mediataito

- medialukutaito
- luokkalehti ja sähköinen julkaisu

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- työhakemuksen ja CV:n laatiminen
- mainosten laatiminen
-

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- lisääntyvän informaation hallinta
- muutoksen ja epävarmuuden sietokyky

Turvallisuus ja liikenne

- nopeusmuunnoksia taulukkolaskentaohjelmalla
- moottoriajoneuvoihin liittyvät projektityöt

Ihminen ja teknologia

- tietokone työvälineenä
- tietokoneen rakenne ja toimintaperiaate

25. OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan kasvua ja kehitystä. Tavoitteena on, että oppilas kehittää opiskelunvalmiuksiaan ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppilasta kannustetaan olemaan aktiivisen utelias ja suhtautumaan positiivisesti ympäristöönsä. Ohjauksen tavoitteena on tukea oppilasta tekemään kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilasta tuetaan yksilöllisesti hänen siirtyessään vuosiluokalta toiselle. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan siirtyessä 6. luokalta 7. luokalle ja edelleen peruskoulun päätyttyä oppilaan siirtyessä toisen asteen oppilaitokseen. Näissä siirtymävaiheissa opettajat ja opinto-ohjaajat tekevät oppilaitosten ja kouluasteiden rajat ylittävää yhteistyötä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokilla 1-6 osana eri oppiaineita ja koulun muuta toimintaa. Vuosiluokilla 7-9 ohjausta järjestetään edellisen lisäksi yksilö-, - pienryhmä ja - luokkamuotoisena ohjauksena. Ohjauksen opetussuunnitelma on tärkeä osa myös maahanmuuttajaopetusta.

Oppilaanohjausta toteuttaa omalta osaltaan luokanopettaja, aineenopettaja, rehtori ja opinto-ohjaaja. Oppilaanohjaus on osa oppilashuoltoa ja tätä kautta ohjausta antavat kaikki oppilashuollon piiriin kuuluvat ammattiryhmät. Oppilaanohjaukseen kuuluu myös tiivis yhteistyö oppilaan huoltajien kanssa.

Yhteisistä aihekokonaisuuksista kytkeytyy luontevasti oppilaanohjaukseen ihmisenä kasvaminen, viestintä- ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys sekä ihminen ja teknologia. Turvallisuus ja liikenne aihekokonaisuudesta väkivallattomuuden edistäminen ja kiusaamistilanteissa rakentavasti toimiminen kuuluvat selkeästi ohjauksen piiriin. Monikulttuurisuuteen kasvaminen ja kansainvälisyys sekä erilaisuuden hyväksyminen ovat myös selkeä osa oppilaanohjausta.

25.1. TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri vaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävässä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvaamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1-2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti tehtäviin ja oman koulun pelisääntöihin. Tavoitteena on, että oppilaasta kehittyy omatoiminen ja aktiivinen opiskelussaan. Lisäksi tutustutaan joihinkin koulu yhteisössä tai lähiympäristössä oleviin ammatteihin.

VUOSILUOKAT 3-6

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilasta ohjataan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta opiskelustaan. Häntä opastetaan hankkimaan tietoa eri lähteistä ja suhtautumaan kriittisesti tietolähteisiin.

Oppilaan itsetuntemusta ja arvostusta lisätään panemalla hänet pohtimaan nykyhetkeä, omia toiveitaan ja mieltymyksiään. Oppilasta ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen sekä erilaisuuden arvostamiseen. Jatketaan tutustumista lähiympäristön eri ammattiryhmiin.

Kuudennella luokalla oppilas tutustuu 7.-9. luokkien opiskeluun ja tulevaan uuteen kouluunsa. Siirtymävaiheessa luokanopettaja ja opinto-ohjaaja keskustelevat oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista.

VUOSILUOKAT 7-9

Perusopetuksen vuosiluokkien 7.–9. oppilaanohjaus järjestään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- yksilöllisiin kysymyksiin syventyvistä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Yksilöohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä opinto-ohjaajan kanssa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine- ja koulutusvalinnoissa. Oppilaalle järjestetään myös pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä ja kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia ohjauksellisia kysymyksiä.

Luokkamuotoista ohjausta on 7. luokalla 0,5 viikkotuntia, 8. luokalla 0,5 viikkotuntia sekä 9. luokalla 1 viikkotunti. Tunneilla käsitellään kaikkia oppilaita koskevia yhteisiä asioita. Opetussuunnitelman sisältöjä käsitellään kaikilla vuosiluokilla ottaen huomioon oppilaan kehitystaso.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Yhteistyön keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Työelämään tutustumista kehitetään huomioimalla koulutuksessa ja elinkeinoelämässä tapahtuvat muutokset. Integrointi muihin oppiaineisiin ja yhteistyö eri aineiden opettajien kanssa on tutustumista laajentava ja rikastuttava tekijä.

Työelämään tutustumisen jaksoilla oppilas saa omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista. Näitä kokemuksia oppilas hyödyntää tehdessään koululutus- ja ammatinvalintojaan. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle järjestetään mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja kokemuksia. TET-jaksoja järjestetään 8. luokalla vähintään kaksi päivää ja 9. luokalla vähintään viisi päivää.

25.2. LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii muodostamaan kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii tunnistamaan itselleen sopivia opiskelustrategioita
- oppii hankkimaan perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- oppii Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet
- oppii etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

25.3. SISÄLLÖT

7. luokka

- uusi koulu tutuksi
- minä uuden kouluyhteisön jäsenenä
- itsetuntemus
- positiivinen ja yritteliäs suhtautuminen koulutyöhön
- opiskelun taidot ja eteneminen
- perusopetuksen rakenne
- oppilaan arviointi
- valinnaisaineiden valinta

8. luokka

- tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämätietous
- TET
- elinkeinorakenne
- koulutusalat
- ammattialat ja yrittäjyys
- itsetuntemus

9. luokka

- TET
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet
- yhteishaku
- hakeutuminen jatko-opintoihin kotimaassa ja ulkomailla
- ohjaus- tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- asenteena elinikäinen oppiminen
- realistinen kuva itsestä ja kyky tehdä päätöksiä

Liite 1

HOJKS- Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

1.	Taustatietoja ja HOJKSin laatiminen
Oppilas Huoltaja/t Osoite	
Koulu Postiosoite Luokka Luokanvalvoja Erit.opettaja/ erit.luokanopettaja	
Miksi oppilas tarvitsee HOJKsin? Erit.op siirto, pvm	
Eriyisopetusmuoto	
Oppilaan oppimisvalmiudet ja vahvuudet (oppilaan tapa oppia, harrastukset, ym)	oppilas vanhemmat opettaja
Missä oppilas tarvitsee tukea ja ohjausta?	
Laatija/laatijat/ vastuuhenkilöt alueittain	

<p>Pvm</p> <p>Seuraava tarkistus ja arviointi, pvm</p> <p>Päivitykset</p>	<p>_____ / _____ .200 _____</p>
<p>Tiedonsiirto</p>	<p>HOJKSin liitteet (oppilasta koskevat tutkimustiedot) voidaan siirtää oppilaan mukana toiseen kouluun/seuraavalle kouluasteelle.</p> <p>_____ pvm _____ huoltajan allekirjoitus</p>

Oppilaan opetus poikkeaa yleisopetuksesta seuraavissa aineissa:

Viikkotuntimäärät näissä aineissa ovat :

Ai _____

Ma _____

En _____

Ru _____

Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma: Ainekohtaiset tavoitteet (lyhyen aikavälin tavoitteet)

Nimi: _____

2.	Oppiainekohtainen opetussuunnitelma Tavoitteet, menetelmät ja arviointi		
Äidinkieli ja kirjallisuus	Tavoitteet	Menetelmät	Arviointi
-suullinen ilmaisu -lukeminen -kirjoittaminen -kielioppi			
Matematiikka			
Englanti			
Ruotsi			
Uskonto			
Historia			
Biologia maatieto			
Fysiikka/kemia			
Taito ja taideaineet: -musiikki -kuvaamataito -liikunta -kotitalous -käsityöt -opo			
Toiminta-alueet: Motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot	Tavoitteet	Menetelmät	Arviointi

3.	Lisätietoja (omatoimisuus, itseohjautuvuus, huolellisuus, pitkäjännisyys, ei-toivottu käyttäytyminen..)	
Oppimista helpottavat/vaikeuttavat tekijät		
Tukipalvelut (apuvälineet, kuntoutus, avustajan tarve)	tavoitteet	arviointi

HOJKS-
Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma
Nimi: _____

4.	Pitkän aikavälin tavoitteet ja arviointi	
Työskentelytaidot		
Oppiaineet: -lukuaineet -taito- ja taideaineet -toiminta-alueet(EHA) -		
Jatkosuunnitelmat (ammatin valinta, jatko- koulutus)		
Muuta huomioitavaa		
Arvioinnin suoritti, pvm		

SIIKAJOEN KUNTA
HAKEMUS OPPILAAN
SIIRTÄMISEKSI ERITYISOPETUKSEEN

Koulun rehtorille/johtokunnalle,

Pyydän, että _____
Oppilaan nimi ja luokka

Siirretään erityisopetukseen ja hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Tällöin oppilaan:

___opetuksen tavoitteita mukautetaan
___kaikissa aineissa
___seuraavissa aineissa

_____

___opetusjärjestelyjä muutetaan

___kaikissa aineissa
___seuraavissa aineissa _____

Perustelut: _____
_____

HOJKS opetus järjestetään pääsääntöisesti ___yleisopetuksen ryhmässä. ___laajalaisessa erityisopetuksessa, ___mukautetussa erityisopetuksen pienluokassa tai ___pienryhmässä (Opetusjärjestelyt on täsmennetty HOJKSissa).
Oppivelvollisuus on ____-vuotinen.

Siikajoella ____/____-200__ _____
Huoltajan allekirjoitus

Liitteet

___lääkärin lausunto
___psykologin lausunto
___muu, mikä? _____

_____

PÄÄTÖS

Rehtorin/johtokunnan päätös _____

Perustelu,pykälä _____

Siikajoella ____/____ 200__ _____

Rehtorin allekirjoitus

Siikajoen KUNTA

HAKEMUS OPPILAAN PALAUTTAMISEKSI YLEISOPETUKSEEN

Koulun rehtorille

Pyydän, että _____
Oppilaan nimi ja luokka

Siirretään takaisin yleisopetukseen seuraavissa aineissa:

_____
_____

Perustelut:

_____
_____
_____

Suosittelen siirtoa.

Siikajoki ___/___200__

_____
Erityisopettajan allekirjoitus

_____
huoltajan allekirjoitus

PÄÄTÖS

PVM   pykälä

Rehtorin päätös _____

Päätöksen perustelu _____

Siikajoki ___/___200__

_____
Rehtorin allekirjoitus

KOULUNKÄYNNIN TUKEMISEKSI SUORITETUT TOIMENPITEET

OPPILAAN NIMI _____

TOIMENPITEIDEN SISÄLTÖ JA AJANKOHTA.

TUKIOPETUS _____

ERITYTTÄMINEN LUOKKATILANTEISSA

ERITYISOPETTAJAN ANTAMA OPETUS

KOULUNKÄYNTIIN LIITTYVÄT TUTKIMUKSET

OPPIMISVAIKEUDET _____

KÄYTTÄYTYMIS- JA MUUT ONGELMAT

YHTEYDEN OTOT OPPILAAN ASIOISSA

MUITA HUOMIOITA

Liite 2: Kasvien kerääminen 6. luokalla – ohjeita ja lajiluettelo

- keräys ohjatusti: kasvi juurineen, mielellään kukkivana
- kuivaus, kiinnitys kartongille (ei tavallisella teipillä!)
- suomalainen ja tieteellinen nimi koulujen kokoelmakasvien ja kasvion avulla
- tallennus kansioon ja tarkistaminen
- huomautus: kasvio säilytetään 6.-8. luokkien ajan

6. luokkien lajiluettelo

savijäkkärä	syysmaitiainen	juolavehnä	ukonhattu
peltokorte	valkoapila	pihatähtimö	humala
päivänkakkara	puna-apila	pelto-ohdake	herne
voikukka	niittynätkelmä	huopaohdake	peruna
mesimarja	mesiangervo	rönsyleinikki	timotei
lillukka	siankärsämö	ahosuolaheinä	vadelma
maitohorsma	ojakärsämö	niittysuolaheinä	kaura
kirjopillike	poimulehti	jauhosavikka	ohra
koiranputki	pietaryrtti	kultapiisku	ruis
kissankello	saunakukka	siperianhernepensas	vehnä
hiirenvirna	hevonhierakka	juhannusruus	hukkakaura
piharatamo	nokkonen	tammi	ruokohelpi
pihatatar	peltovalvatti	vaahtera	
pihasaunio	lutukka	lehmus	

Liite 3: Kasvien kerääminen 8. luokalla – ohjeita ja lajiluettelo

- keräys ohjatusti: kasvi juurineen, mielellään kukkivana
- kuivaus, kiinnitys kartongille (ei tavallisella teipillä!)
- suomalainen ja tieteellinen nimi koulujen kokoelmakasvien ja kasvion avulla
- tallennus kansioon ja tarkistaminen
- huomautus: kasvio säilytetään 6.-8. luokkien ajan

8.luokka lajiluettelo

ulpukka	monitähkävilla	ruohokanukka	variksenmarja
rentukka	hilla	kevätpiippo	kanerva
luhtalemmikki	pyöreälehtikihokki	metsälauha	vanamo
ranta-alpi	raate	hietakastikka	sianpuolukka
terttualpi	vehka	rahkasammal	kuusi
järvikorte	suo-orvokki	karhunsammal	mänty
järviruoko	jokapaikansara	kerrossammal	kataja
ahvenvita	kultapiisku	kynsisammal	hieskoivu
järvisätkin	oravanmarja	seinäsammal	rauduskoivu
pullosara	metsätähti	poronjäkälä	harmaaleppä
vesiherne	käenkaali	hirvenjäkälä	tervaleppä
pikkulimaska	kielo	sormipaisukarve	haapa
suopursu	metsäimarre	naava	pihlaja
vaivero	katinlieko	luppo	tuomi
karpalo	keltalieko	juolukka	vaivaiskoivu
suokukka	kangasmaitikka	mustikka	raita
tupasvilla	metsäkurjenpolvi	puolukka	kiilt

